

Konsekvensutredning reindrift

Detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen (2022003)
Reguleringsendring Områdeplan Fagernesfjellet (2012015)



Revisjonshistorikk

Rev:	Dato:	Beskrivelse av endringen	Utarbeidet av	Kontrollert av
01	07.12.2022	Foreløpig versjon til gjennomsyn hos tiltakshaver og reinbeitedistriktet	Mildrid Elvik Svoen	Johanne Rognstad
02	20.02.2025	Revidert etter endringer i tiltaksbeskrivelsen	Mildrid Elvik Svoen	Johanne Rognstad Ronny Dahl

Revisjon 2025:

Dette dokumentet er revidert i 2025 på bakgrunn av endringer i prosjektets utforming og nye krav i planen. For reindrift er disse endringene sentrale:

- Det tidligere nordre alternativet for en tredje løypetrasé er tatt ut. Det er lagt til en tredje løypetrasee for slalåmløype i den nedre delen av anlegget (delområde B).
- Den permanente adkomstveien opp til Fagernestoppen er erstattet med bestemmelser som åpner for anleggelse av midlertidig anleggsvei.
- I området Skaret skal det ikke sprenges bort en fjellknaus slik som beskrevet tidligere. Tiltaket vil medføre mindre terrenginngrep enn tidligere planlagt.
- Ny stolheis til Fagernestoppen (Čoalbmevárri) kan kun benyttes i forbindelse med skikjøring.
- Det er innarbeidet en rekke krav i reguleringsbestemmelsene til anleggs- og driftsfasen som skal sikre hensyn til reindriften.

Reindriftskartene ble også oppdatert etter at forrige versjon av utredningen ble utarbeidet. Kunnskapsgrunnlaget for dagens situasjon for reinbeitedistriktet er oppdatert i henhold til dette.

Prosjekt: Reguleringsendring - Narvikfjellet
Prosjektnummer: 10222848
Kunde: Narvikfjellet AS
Dato: 20.02.2025
Opprettet av: Mildrid Elvik Svoen
Forsidebilde: Flytting av rein rundt Fagernestoppen
(Foto: Skjomen reinbeitedistrikt)

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	5
1 Innledning	8
1.1 Bakgrunn for prosjektet og tiltaksbeskrivelse	8
1.2 Avklaringer om prosess og utredningskrav	9
1.3 Overordnede føringer	9
2 Metode	14
2.1 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens	14
2.2 Nullalternativet	15
2.3 Definisjon av begreper	15
3 Rammer for utredningen	16
3.1 Definisjon av fagtema	16
3.2 Planområde og influensområde	16
3.3 Utredningsbeskrivelse	17
3.4 Kunnskapsgrunnlaget	17
3.5 Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget	18
4 Kjent kunnskap om påvirkning på reindrift	19
4.1 Direkte og indirekte effekter	19
4.2 Unnvikelseeffekter	19
4.3 Beitero	20
4.4 Sumvirkninger (kumulative effekter)	20
4.5 Klimaendringer	21
4.6 Rovvilt	21
4.7 Bæreevne og tålegrense	21
5 Beskrivelse av dagens situasjon for reindrift	22
5.1 Organisering	22
5.2 Reindriftsåret	22
5.3 Beitetilgang og minimumsbeiter	29
5.4 Konvensjonsbeiter for svenske samebyer	29
5.5 Driftssituasjon rundt Fagernesfjellet	31
5.6 Samlet belastning i dagens situasjon	34
6 Verdivurdering og inndeling i delområder	40
6.1 Delområde A – Flyttleia forbi Fagernesfjellet	40
6.2 Delområde B – Beiteområder innenfor skianlegget	40
7 Vurdering av tiltakets påvirkning og konsekvens	42
7.1 Vurdering av referansesituasjon (nullalternativet)	42
7.2 Delområde A – Flyttleia forbi Fagernesfjellet	42
7.3 Delområde B – Beiteområder innenfor skianlegget	50

7.4	Vurdering av samlet belastning for reindrift.....	54
7.5	Usikkerhet ved konsekvensanalysen.....	55
8	Samlet vurdering av konsekvens for reindrift	57
9	Skadereduserende tiltak.....	58
9.1	Forutsatte tiltak.....	58
9.2	Foreslåtte tiltak.....	59
10	Referanser.....	60

Sammendrag

Hovedkonklusjon for fagtema reindrift

	Alt. 0	Med forutsatte tiltak	Med forutsatte tiltak
Delområde A	0	(- -)	(-)
Delområde B	0	0	0
Samlet vurdering	0	Stor negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens
Begrunnelse		I henhold til håndbok V712 skal et alternativ få middels negativ konsekvens dersom delområder med konsekvensgrad 2 minus dominerer. Konsekvensgraden for delområde A ligger i øvre del av skalaen. Når vi vektlegger risikoen for noe økt samlet belastning, vurderer vi samlet at konsekvensen med forutsatte tiltak må settes til stor negativ konsekvens for reindrift. Delområde B er lite vektlagt i samlet vurdering, da området allerede har en begrenset funksjon for reindrift på grunn av påvirkninger fra infrastruktur og aktivitet i dagens situasjon.	I henhold til håndbok V712 skal et alternativ få noe negativ konsekvens hvis delområder har lave konsekvensgrader hvor konsekvensgrad 1 minus dominerer. Risikoen for økt samlet belastning har ikke ført til en oppjustert samlet konsekvens her, siden de foreslåtte tiltakene inkluderer tiltak som vil kunne kompensere mot økningen. Samlet vurderer vi at konsekvensen med foreslåtte tiltak blir noe negativ konsekvens for reindrift. Delområde B er lite vektlagt i samlet vurdering, da området allerede har en begrenset funksjon for reindrift på grunn av påvirkninger fra infrastruktur og aktivitet i dagens situasjon.
Rangering	1	3	2

Bakgrunn for utredningen

Narvikfjellet Allmenn AS har satt i gang reguleringsarbeid i området rundt alpinanlegget på Fagernesfjellet i Narvik kommune. Reguleringen skal sikre en vellykket gjennomføring av alpin-VM 2029, hvor Narvikfjellet kan tilby et anlegg som oppfyller gitte krav. Hovedtiltakene inkluderer oppgradering av eksisterende løypetraseer, bygging av nye løypetraseer, etablering av nye heiser og sportsarenaer / målområde, oppgradering av teknisk infrastruktur og nødvendige støttefasiliteter, samt flytting og samlokalisering av områder til fritidsbebyggelse.

Narvik kommune har avklart at endringene som er planlagt i området hvor områdeplan Fagernesfjellet (PlanID 2012015) fra 2016 gjelder, kan gjennomføres som en forenklet prosess. For området utenfor eksisterende områdeplan, med LNFR-formål i kommuneplanens arealdel, må det gjennomføres en ordinær planprosess (detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen). Konsekvensutredningen for reindrift omfatter det samlede området og alle tiltak som er planlagt på tvers av de to reguleringsplanforslagene.

Konsekvensanalyse for reindrift

Verdivurdering

Fagernesfjellet er del av de mest sentrale beiteområdene i Skjomen reinbeitedistrikt. Her finner reinen beite hele året, og områdene ligger i tett tilknytning til kalvingsland, oppsamlingsområder og gjerdeanlegg for slakting og skilling litt lenger øst. Fagerneshalvøya tilbyr de mest stabilt isfrie beiteområdene om vinteren og kort avstand mellom luftige topper og frodige grønnbeiter på sommeren. Influensområdet er delt i to delområder for reindrift.

Delområde A omfatter flytt- og trekkleiene fra Mørkhola, forbi Fagernestoppen (Čoalbmevárri) under Fingran videre til Resmålaksla (Rosmmosčohkka). Flyttleia er i aktiv bruk uten alternativer og har en avgjørende funksjon for å sikre tilgang til en rekke årstidsbeiter. Delområdet omfatter også vinterbeiter

(minimumebeiter), vårbeiter (oksebeiteland), sommerbeiter (inkl. høyereliggende luftingsområde) og høstbeiter. Samlet er området vurdert å ha **svært stor verdi** for reindrift.

Delområde B dekker de delene av planområdet hvor dagens skianlegg ligger. Området er i utgangspunktet egnet som både vinter- og barmarksbeite. På grunn av eksisterende infrastruktur og aktivitet i anlegget er området vurdert å ha noe redusert funksjon for reindrift, da det trolig i størst grad er rein som tåler forstyrrelser som trekker hit. Samlet er området vurdert å ha **middels verdi** for reindrift.

Vurdering av påvirkning

Påvirkningen er vurdert med utgangspunkt i henholdsvis forutsatte og foreslåtte skadereduserende tiltak. Forutsatte tiltak er allerede innarbeidet i planforslaget av hensyn til reindrift tidligere i prosessen. Foreslåtte tiltak er tiltak som er foreslått som følge av konsekvensutredningen for reindrift, men ikke innarbeidet i planforslaget.

Delområde A

For delområde A er det vurdert at de planlagte tiltakene med forutsatte skadereduserende tiltak vil medføre **noe forringet** funksjon (øvre del av skalaen) for verdier og funksjoner for reindrift. Tiltakene kan bidra til noe tap av beite og risiko for barrierer i flytt- og trekkleiene. Utviklingen av anlegget kan bidra til noe økt menneskelig aktivitet og ferdsel i de øvre delene av anlegget, med økt risiko for unnvikelseeffekter. Den midlertidige anleggsveien utgjør en risiko for økt tilrettelegging, dersom terrenget i planerte områder ikke i tilstrekkelig grad blir tilbakeført til naturlig og opprinnelig situasjon. Krav om avtaler for stenging av stolheisen til Fagernestoppen (Čoalbmevárri) samt bedre informasjon til besøkende i anlegget om hvordan man kan bidra til å ta hensyn til reindriften, kan potensielt bidra til en bedre og mer forutsigbar driftssituasjon for reindriften rundt Fagernesfjellet. En ny stolheis hvor heisstolene kan tas ned når heisen ikke er i drift, vil også være en forbedring sammenlignet med eksisterende stolheis, som skal saneres.

Med de foreslåtte skadereduserende tiltakene er det vurdert at de planlagte tiltakene vil medføre **noe forringet** funksjon (nedre del av skalaen) for verdier og funksjoner for reindrift. Tiltakene vil bidra til å øke forutsigbarheten for reinbeitedistriktet ytterligere, både i anleggs- og driftsfasen. De kan også redusere inngrepene i beitevegetasjonen, bidra til en mer vellykket revegeteringsfase og redusere risikoen for økt tilrettelegging lenger oppe i fjellet.

Delområde B

For delområde B er det vurdert at de planlagte tiltakene med forutsatte skadereduserende tiltak vil medføre **ubetydelig endring** for verdier og funksjoner for reindrift. Nye tiltak er planlagt i områder som allerede i dagens situasjon er betydelig påvirket av teknisk infrastruktur og aktivitet. Samtidig kan justert plassering og samlokalisering av hyttefelter gi en noe forbedret situasjon for beitebruket i området sammenlignet med eksisterende områdeplan Fagernesfjellet.

For delområde B er det ikke identifisert flere skadeforebyggende tiltak for reindrift enn de som allerede er forutsatt ved vurdering av påvirkning med forutsatte tiltak. Vurderingen av påvirkning med foreslåtte tiltak blir derfor lik som vurderingen med forutsatte tiltak (ubetydelig endring).

Anleggsvirksomhet og arrangementer

I anleggsperioden og i arrangementsperioder vil den negative påvirkningen på beitebruk og flytt- og trekkleier være stor, og det er uklart om rein i det hele tatt vil bruke influensområdet i disse periodene. Dette vurderes som midlertidige påvirkninger, hvor det er mulig å sette inn skadereduserende og kompenserende tiltak for å sikre hensynet til reinen og driftssituasjonen i distriktet, uten at dette vil påvirke det langsiktige ressursgrunnlaget og driftssituasjonen i distriktet i vesentlig negativ grad. Det er stilt krav om utarbeidelse av skriftlige avtaler med reinbeitedistriktet om anleggsarbeid og arrangementer, hvor detaljerte rutiner for kommunikasjon, varsling og skadereduserende tiltak skal avklares.

Premisser for vurderingene

Det er lagt til grunn at Narvikfjellet i detaljprosjektering i samarbeid med reinbeitedistriktet lykkes med å finne masteplasseringer for heisen som ikke sperrer eller vesentlig forringer funksjonen til flytt- og trekkeleiene innenfor delområde A. Den midlertidige monteringer av tallerkenheisen kun i forbindelse med VM og andre større arrangementer, samt restriksjonene for hvem som kan bruke tallerkenheisen opp til Andretoppen (kun utøvere og funksjonærer) er også et avgjørende premiss for vurderingene av påvirkning og konsekvens som følge av de to planforslagene.

Vurdering av samlet belastning

Vinterbeiter og luftingsområder er en begrenset ressurs i distriktet, hvor samlet belastning allerede vurderes å være nær eller over tålegrensa for ytterligere negativ påvirkning. Også når det gjelder driftssituasjonen for flytt- og trekkeleier er distriktet under stort press. Topografien gjør det i utgangspunktet utfordrende å flytte rein mellom beiteområder. Tidligere kraftutbygginger, tilrettelegging for turisme og friluftsliv rundt Fagernesfjellet sammen med utstrakt ferdsel i fjell- og utmarksområder gjør at distriktet er nær eller over tålegrensa for påvirkning også for funksjonsområder for flytting og trekk av rein.

Økt aktivitet og ferdsel lenger opp og inn i Fagernesfjellet både sommer og vinter kan gjøre at en større del av sentrale vinter- og sommerbeiter får redusert verdi og funksjon for distriktet. På vinteren vil en ny, større og mer driftssikker stolheis opp til Fagernesstoppen trolig medføre noe økt aktivitet oppover i de øvre delene av skianlegget. Selv om planforslagene ikke skal åpne for økt tilrettelegging eller aktivitet, vil det være vanskelig å styre ferdsel og aktivitet som skjer på eget initiativ fra besøkende gjester. Det er vanskelig å forutsi hvordan denne aktiviteten vil utvikle seg, dersom Narvikfjellet med status som VM- og verdenscupanlegg blir et mer synlig og populært turistmål. Dermed er det også en risiko for at ressursituasjonen for sommer- og vinterbeiter i distriktet generelt blir forringet. Det er derfor foreslått kompensierende tiltak Narvik kommune kan vurdere å gjennomføre andre steder i kommunen, for å kompensere for mulig økt samlet belastning i reinbeitedistriktet som følge av de planlagte tiltakene.

Vurdering av usikkerhet

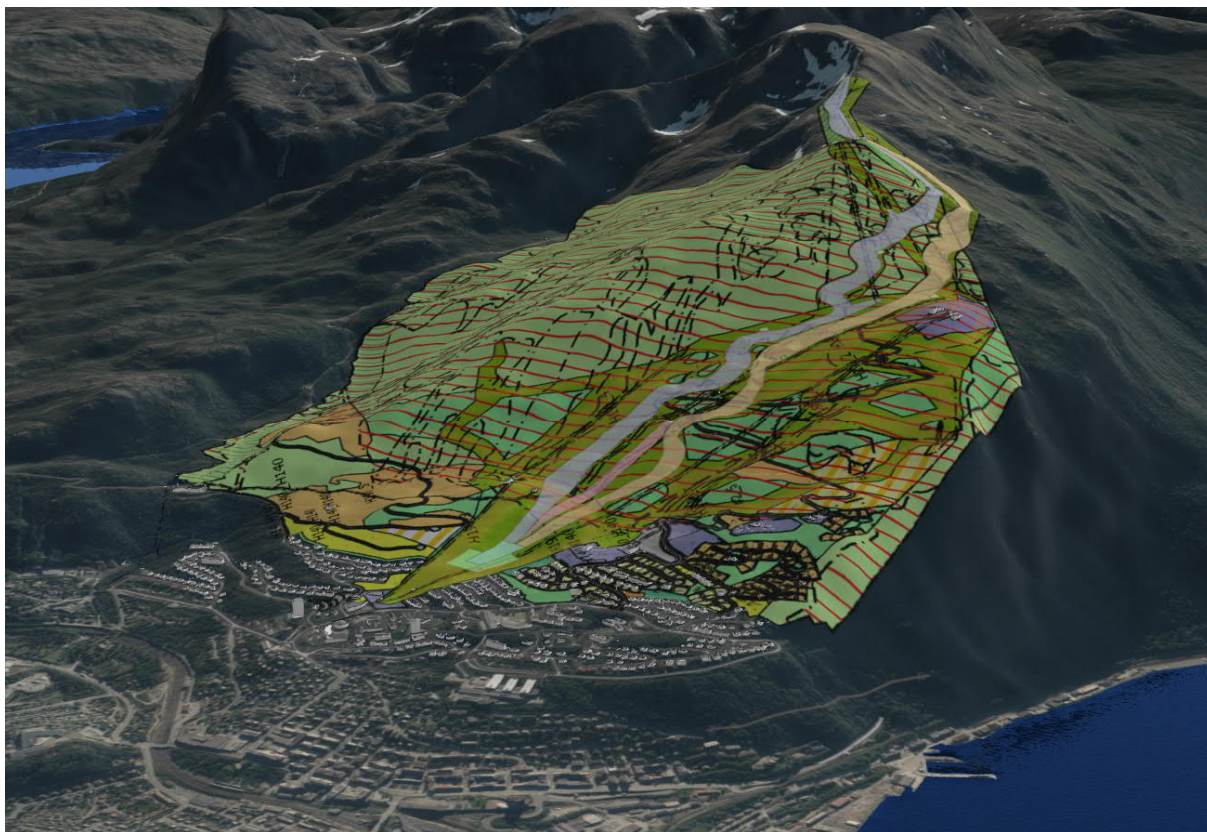
Det vil alltid være knyttet noe usikkerhet til vurderinger av påvirkning fra et tiltak på reindrift. Mange faktorer spiller sammen inn på hvordan reinen responderer, og summen av ulike påvirkninger kan være større enn effekten av hver enkelt påvirkning separat. Samtidig kan rein i gitte situasjoner venne seg til ulike former for tiltak og aktivitet. Usikkerheten knyttet til dette konkrete prosjekt er stor. Selv om det i arealformål og bestemmelser for de to planforslagene er innarbeidet krav og tiltak av hensyn til reindriften, vil den faktiske påvirkning fra de planlagte tiltakene avhenge av hvor vidt de som drifter anlegget og reindriften lykkes med å finne løsninger i detaljprosjekteringen, inngå avtaler og opprettholde informasjonsflyt i anleggs- og driftsfasen. Det innebærer at begge parter ønsker og er villige til å samarbeide og å finne alternative løsninger om nødvendig.

Konsekvensanalysen i denne rapporten tar utgangspunkt i de tiltakene som faktisk er planlagt og tillatt i henhold til reguleringsplanforslagene, og ikke mulig framtidig utvikling. Samtidig blir det stadig pekt på at reindriftsarealene er under sterkt press, hvor en bit-for-bit utvikling gjør det utfordrende å vurdere de samlede konsekvensene ulike tiltak vil ha for ressurs- og driftssituasjonen for reindriften i framtiden. Det ligger trolig også en iboende interessekonflikt mellom Narvikfjellet Allmenn AS og Skjomen reinbeitedistrikt knyttet til bruken og utviklingen av områdene på Fagernesfjellet. For å sikre god forutsigbarhet for alle parter, vil det i forbindelse med behandlingen av reguleringsplanforslagene være viktig å diskutere åpent de langsiktige utviklingsmålene for anlegget på Narvikfjellet. Planmyndigheten vil ha en viktig rolle i å følge opp at intensjonen om hensyn til reindrift i planforslagene blir fulgt opp i tilstrekkelig grad, både på kort og lang sikt.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for prosjektet og tiltaksbeskrivelse

Narvikfjellet Allmenn AS har satt i gang reguleringsarbeid i området rundt alpinanlegget på Fagernesfjellet i Narvik kommune. Reguleringen skal sikre en vellykket gjennomføring av alpin-VM 2029, hvor Narvikfjellet kan tilby et anlegg som oppfyller gitte krav. Hovedtiltakene inkluderer oppgradering av eksisterende løypetraseer, bygging av nye løypetraseer, etablering av nye heiser og sportsarenaer / målområde, oppgradering av teknisk infrastruktur og nødvendige støttefasiliteter, samt flytting og samlokalisering av områder til fritidsbebyggelse (Figur 1-1). Tilretteleggingen for skitraséene vil medføre noen terrengtilpasninger med utjevning, graving og sprenging. Området fra Linken til start for utfor herre vil bli etablert med midlertidige installasjoner som kun skal benyttes under VM eller andre større arrangementer. For mer informasjon om og beskrivelse av tiltaket, se planbeskrivelsene (Sweco, 2025a; Sweco, 2025b).



Figur 1-1. Illustrasjon av planforslagene for endring av områdeplan Fagernesfjellet og ny detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen. Planene legger til rette for nye skitraseer og målområde i forbindelse med alpin-VM 2029, ny infrastruktur inkludert skiheiser, midlertidig anleggsvei opp til Fagernestoppen (Čoalbmevárri), samt flytting / samlokalisering av områder til fritidsbebyggelse. Lilla løype skal benyttes til utfor menn, oransje løype til utfor kvinner og rosa løype til slalåm. Se plankart, bestemmelser og planbeskrivelse for nærmere detaljer om planforslagene og nedfarter for alpin-VM 2029.

Størstedelen av reguleringsområdet ligger innenfor områdeplan for Fagernesfjellet (PlanID 2012015), som ble vedtatt i 2016 (DBC arkitektur AS, 2018). Den øverste delen sør for Fagernestoppen (Čoalbmevárri) ligger utenfor områdeplanen, men innenfor reguleringsplan for Fagernesfjellet fra 2005. Tidligere Narvik kommune vedtok ny kommuneplanens arealdel i 2017, hvor dette arealet ligger med arealformål for landbruk-, natur- og fritid samt reindrift (LNFR). Arealformålet i kommuneplanen setter til side arealformål i eldre reguleringsplaner, og det er nødvendig å utarbeide ny reguleringsplan hvis det skal gjennomføres tiltak her som ikke er i tråd med LNFR-formålet i kommuneplanens arealdel.

Narvik kommune har avklart at endringene som er planlagt i området hvor områdeplan for Fagernesfjellet (PlanID 2012015) fra 2016 gjelder, kan gjennomføres som en forenklet prosess (Narvik kommune, 2022). For området utenfor eksisterende områdeplan, med LNFR-formål i kommuneplanens arealdel, må det gjennomføres en ordinær planprosess (detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen). Konsekvensutredningen for reindrift er utarbeidet som en del av dette planarbeidet.

1.2 Avklaringer om prosess og utredningskrav

Planområdet ligger innenfor Skjomen reinbeitedistrikt. I forbindelse med regulering av områdeplan for Fagernesfjellet (PlanID 2012015) ble det utarbeidet en konsekvensutredning for reindrift (COWI, 2014). For reguleringsendringene innenfor dette planområdet er det derfor kun stilt krav om at kunnskapsgrunnlaget for reindrift skal oppdateres med utgangspunkt i den eksisterende konsekvensutredningen. For området hvor det skal utarbeides ny reguleringsplan utløser dette krav om konsekvensutredning i henhold til plan- og bygningslovens § 4-3 og forskrift om konsekvensutredning §§ 8 og 10, vedlegg 2. pkt. 12 a) og 10 e).

Reinbeitedistriktets bruk av områdene rundt Fagernesfjellet går på tvers av avgrensningen for de ulike reguleringsplanene, og det er vanskelig å vurdere funksjon, verdi og virkninger separat for de ulike delene av planarbeidet. Det er derfor utarbeidet en samlet konsekvensutredning for reindrift som omfatter det samlede området for reguleringsarbeidene. Utredningen vurderer påvirkning, konsekvenser og behov for skadereduserende tiltak både separat og samlet for de to planområdene, og resultatene fra utredningen er innarbeidet i de to respektive planbeskrivelsene.

1.3 Overordnede føringer

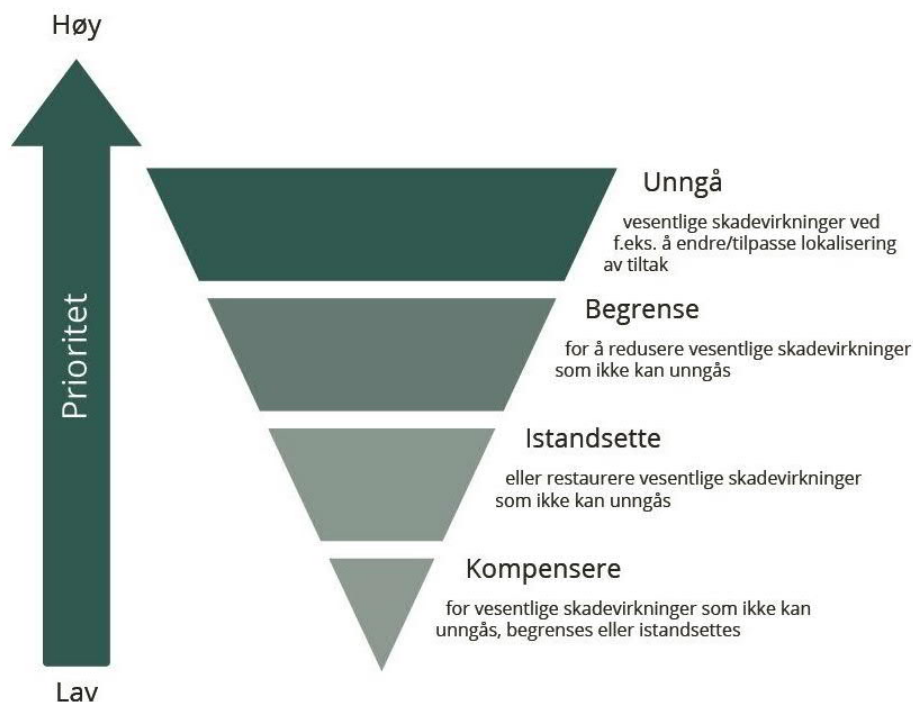
1.3.1 Plan og bygningsloven med forskrifter

Alle planer etter plan- og bygningsloven skal ha en planbeskrivelse som beskriver planens virkninger for miljø og samfunn (§ 4-2) (Plan- og bygningsloven, 2008). Reguleringsplaner som kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn, skal gi en særskilt vurdering og beskrivelse – konsekvensutredning – av planens virkninger for miljø og samfunn.

Konsekvensutredninger skal identifisere og beskrive det som kan bli påvirket og medføre vesentlige virkninger for samisk natur- og kulturgrunnlag, i tråd med forskriftens § 21 (Konsekvensutredningsforskriften, 2017). De samlede virkningene av planer og tiltak i influensområdet som er gjennomført, vedtatt eller godkjent skal også vurderes.

1.3.2 Tiltakshierarkiet

Planer som legger til rette for utbygging skal som overordnet prinsipp i størst mulig grad unngå negative virkninger for miljø og samfunn (Konsekvensutredningsforskriften, 2017). I de tilfeller dette ikke er mulig, skal skaden begrenses, eller de ødelagte områdene skal istandsettes. Som siste utvei kan kompensasjon vurderes. Dette systemet blir omtalt som tiltakshierarkiet og skal ligge til grunn for arbeid med skadereduserende tiltak under planlegging, bygging og drift av et tiltak, jf. Figur 1-2.



Figur 1-2. Tiltakshierarkiet definerer de overordnede prinsippene for å forebygge skadevirkninger for miljø og samfunn i utbyggingsprosjekter (Miljødirektoratet, 2022).

1.3.3 Reindriftsloven og reindriftsretten

Reindriftsloven (2007) regulerer reindriftsutøvelsen i Norge og legger føringer for aktivitet som skjer innenfor det samiske reinbeiteområdet. Formålsparagrafen (§ 1) slår fast at reindrifta skal bevares som et viktig grunnlag for samisk kultur og samfunnsliv. Loven skal bidra til å sikre reindriftsarealene som det viktigste ressursgrunnlaget for reindrift, i samsvar med Grunnlovens § 108 og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter.

Reindrifta innenfor det samiske reinbeiteområdet drives på grunnlag av alders tids bruk i de delene av Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag og Hedmark (nå Innlandet) hvor reindriftssamene fra gammelt av har drevet reindrift (§ 4). Reindriftsretten er opparbeidet på et selvstendig rettsgrunnlag, gjennom sedvane og alders tids bruk, avklart gjennom flere høyesterettsdommer de siste tiårene.

Reindriftsloven regulerer ikke reindriftsretten, men utdyper sammen med rettspraksis innholdet i reindriftsretten nærmere (LMD, 2021). Reindriftsretten inkluderer rett til å la reinen beite i fjellet og annen utmark (§ 19) med tilgang til alle nødvendige årstidsbeiter (§ 20) og adgang til fritt og uhindret å flytte rein innenfor lovlig beiteområde og etter tradisjonelle flyttleier (§ 22). Det er ikke lov å stenge reindriftras flyttleier, men landbruks- og matdepartementet kan godkjenne omlegging av flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det. Landbruks- og matdepartementet klargjør i sin veileder at en flyttleier må anses som stengt, hvis reindrifta ikke fritt og uhindret kan flytte med rein (LMD, 2021). Bestemmelsen omfatter altså ikke bare fullstendig blokkering av flyttleia, men også innsnevring av og bygging like ved flyttleia eller forstyrrelser som bygging av tiltaket medfører. Dette må vurderes for hvert enkelt tilfelle.

Det samiske reinbeiteområdet er delt inn i regionale reinbeiteområder, som igjen er delt inn i reinbeitedistrikter og eventuelt siidaer (§§ 4-6). Hvert reinbeitedistrikt/siida består av flere siidaandeler – reieiere eller familiegrupper som eier rein og utgjør et driftsfellesskap sammen med resten av distriktet eller siidaen (§ 10). Distriktsstyret representerer reindriftsinteressene i reinbeitedistriktet, og

det er styrets oppgave å ivareta reinbeiteressursene i distriktet i samsvar med lover og bruksregler (§ 44).

Reindriftsrettighetene er underlagt ekspropriasjonsrettslig vern og erstatning skal ytes i samsvar med gjeldende regler, hvis det blir gjort inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter (§ 7). Det betyr at det er nødvendig med et ekspropriasjonsvedtak før man kan gjøre inngrep i reindriftssamenes reindriftsrettigheter, med mindre rettighetshaverne i forkant har gitt sitt samtykke (Bull, 2020).

1.3.4 Folkeretten

Folkeretten legger føringer for hvordan virkninger for den samiske reindriften skal vurderes og håndteres (LMD, 2021). Statens forpliktelser ovenfor samene som urfolk er blant annet definert gjennom Grunnlovens § 108, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP, 1999) artikkel 27 og ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO 169, 1989). Forpliktelsene inkluderer både å sikre naturgrunnet for den samiske reindriften som del av retten til kulturutøvelse, samt prosessuelle forpliktelser om konsultasjon og deltakelse i beslutninger som kan påvirke samiske interesser direkte.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) gikk i 2022 gjennom tolknings-, retts- og forvaltningspraksis knyttet til blant annet SP 27 og ILO 169 (NIM, 2022). SP 27 sier at:

I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.

SP 27 begrenser statens adgang til å gjøre inngrep i urfolks mulighet til å drive tradisjonelle næringer (NIM, 2022). Begrensningen omfatter rene nektelser (denial), men også krenkelser (violation) som kan føre til manglende økonomisk bærekraft for samisk reindrift og andre tradisjonelle næringer. SP 27 gir både individuelle rettigheter for hver enkelt reindriftsutøver og kollektive rettigheter for grupper som driver reindrift i fellesskap.

Vernet i SP 27 omfatter blant annet inngrep i det materielle grunnlaget (inkludert landområder og naturressurser), som ligger til grunn for og er en forutsetning for kulturutøvelsen (NIM, 2022). Naturinngrep kan være i strid med folkerettens bestemmelser, hvis de alene eller sammen med andre inngrep i distriktet i tilstrekkelig grad påvirker grunnlaget for å drive med reindrift i nåtid og framtid. Avbøtende tiltak kan bidra til at bestemmelsen ikke blir brutt, selv om de planlagte inngrepene i utgangspunktet ville ført til en krenkelse av SP 27. Menneskerettighetskomitéen har gjennom sin praksis tolket at det i SP 27 også ligger en rett for minoriteter til effektiv deltagelse i beslutninger som angår deres økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Sammen inngår alle disse momentene i en samlet vurdering av hvor vidt et inngrep er over terskelen for krenkelse av SP 27. Hvis SP 27 står i fare for å bli brutt, er det i utgangspunktet ikke hjemmel for å gjøre en proporsjonalitetsvurdering, hvor minoritetens interesser blir avvendt mot samfunnets interesser.

ILO 169 artikkel 6 pålegger statene en plikt til å konsultere urfolk (ILO 169, 1989). Denne plikten er innarbeidet i norsk lov gjennom sameloven. ILO 169 artikkel 7 sier at «Vedkommende folk skal ha rett til å vedta sine egne prioriteringer for (...) de landområder de lever i eller bruker på annen måte, og til så langt som mulig utøve kontroll med sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling».

Olje- og energidepartementet har i tidligere vedtak på bakgrunn av dette lagt vekt på reindriften egen framstilling av driften, konsekvenser ved etablering av kraftproduksjon og prioritering mellom prosjekter og alternativer i sine vedtak (OED, 2016a).

1.3.5 Sameloven

Sameloven (1987) slår fast at staten, fylkeskommuner og kommuner har plikt til å gjennomføre konsultasjoner i saker som påvirker samiske interesser (§§ 4-3 og 4-4). Konsultasjonsplikten gjelder lovgivning, lokale, regionale og nasjonale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne

påvirke samiske interesser direkte. Det gjelder blant annet nye tiltak som kan berøre samiske interesser og senere utvidelser av det samme tiltaket, inkludert reguleringsplanvedtak. Både Sametinget og andre representanter for berørte samiske interesser (berørte reinbeitedistrikter, mv) har rett til å bli konsultert (§ 4-2). I de tilfellene Sametinget har rett til å fremme innsigelse (plan- og bygningsloven § 5-4), faller retten til konsultasjoner bort.

Konsultasjonene skal gjennomføres i «god tro» og med «formål om å oppnå enighet» (§ 4-6). Kommunal- og moderniseringsdepartementets veileder om konsultasjoner fra 2021 påpeker på bakgrunn av dette at konsultasjonene skal gjennomføres med gjensidig lojalitet og respekt for partenes interesser, verdier og behov ut fra et partnerskapsperspektiv. Det gjelder selv om det er myndighetene som i de fleste tilfeller fatter de endelige beslutningene (KMD, 2021).

Konsultasjoner kan inngå som en del av prosessen etter andre lovverk, for eksempel i saker etter plan- og bygningsloven (KMD, 2021). Det kan imidlertid være nødvendig å gjennomføre ekstra møter eller andre aksjoner som går ut over den vanlige saksgangen, for å oppfylle konsultasjonsplikten. Departementets veileder anbefaler derfor at ansvarlig vedtaksmyndighet kontakter berørte samiske interesser tidlig i prosessen, for å avklare hva som vil være den beste måten å gjennomføre konsultasjoner på i den aktuelle saken.

1.3.6 Veileder for reindrift og plan- og bygningsloven

Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven klargjør en rekke forhold knyttet til reindriftsretten, reindriftas driftsform og områder av særlig verdi for reindrift (LMD, 2021). Videre avklarer den krav til kunnskapsgrunnlaget, utredning og medvirkning i saker som påvirker reindriftsinteresser. Veilederen slår blant annet fast at reindriftas erfaringsbaserte kunnskap skal legges til grunn i forvaltningens arbeid, og at tradisjonell kunnskap skal være del av kunnskapsgrunnlaget i beslutningsprosesser.

1.3.7 Fylkesplan for Nordland 2013-2025

Nordland fylkeskommune har i fylkesplanens kapittel 8 definert arealpolitiske retningslinjer som uttrykker vesentlige regionale interesser for fylket (Nordland fylkeskommune, 2013). Punkt 8.3 fastsetter følgende strategi for naturressurser, kulturminner og landskap:

Ressursgrunnlaget i Nordland skal benyttes og forvaltes med god balanse mellom bruk og vern, slik at natur- og kulturmiljø, kulturminner, landskapskvaliteter og fornybare ressurser ivaretas for framtidige generasjoner.

For reindrift blir dette fulgt opp med arealpolitiske retningslinjer som slår fast at «i) Kommunal arealplanlegging må synliggjøre og sikre reindriftas særverdiområder.»

1.3.8 Kommuneplanens samfunnsdel 2022-2024

Kommuneplanens samfunnsdel for 2022 – 2024 (Narvik kommune, u.d.) framholder at :

Narvik har også det samiske navnet Áhkánjárga som vitner om at samisk tilstedeværelse har lange tradisjoner i kommunen. Narvik kommune har fire reinbeitedistrikt i kommunen og vil derfor sikre tilgang på areal til reindriftsnæring. Narvik har et ansvar for å synliggjøre, anerkjenne, ivareta og styrke den samiske tilstedeværelsen og kulturen.

Samfunnsdelen fastsetter ulike fokusområder, delmål og strategier for kommunen, basert på FNs bærekraftsmål. Fokusområdet «Bærekraftige byer og lokalsamfunn» utdyper et par konkrete strategier som legger føringer for forvaltningen av det samiske natur- og kulturgrunnlaget i kommunen:

Narvik kommune vil videreutvikle et mangfoldig og konkurransedyktig næringsliv gjennom å sikre tilgang på areal til landbruk, reiseliv, reindrift, og annet bærekraftig arealkrevende næringsliv.

Narvik kommune skal bidra til å opprettholde samisk språk, kultur og samfunnsliv for på den måten å styrke kulturarven og den samiske identitet i kommunen.

1.3.9 Kommuneplanens arealdel 2017-2028

Kommuneplanens arealdel 2017 – 2028 i historiske Narvik kommune gjelder som kommunedelplan inntil ny kommuneplan for nye Narvik kommune er vedtatt (Narvik kommune, u.d.).

Ved revisjon av arealdelen i 2017 ble områdeplan for Fagernesfjellet (PlanID 2012015) ble videreført. Områdene sørøst for områdeplanen ble avsatt til LNFR-områder. Dette arealformålet gjelder

Bestemmelsene for landbruk-, natur-, friluft- og reindriftsområder (LNFR) i kommuneplanen slår fast at:

I LNFR-områder gjelder et generelt forbud mot iverksetting av tiltak som angitt i pbl. § 1-6 som ikke er i samsvar med arealbrukskategorien. Forbudet omfatter også plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner og anlegg som nevnt i pbl. § 20-1 første ledd bokstav j), og som ikke skal stå mer enn 2 måneder.

Ved etablering av tiltak som krever strømforsyning skal strømfremføring skal skje via jordkabel i stedege masser.

Kommuneplanen fastsetter også hensynssoner for bevaring av reindrift (H520). I følge bestemmelsene markerer hensynssonen « (...) viktige flyttleier og influensområdet til flyttleiene. Utbyggingstiltak eller andre inngrep som begrenser flyttleiene er ikke tillatt, jf. §22 i Reindriftsloven.»

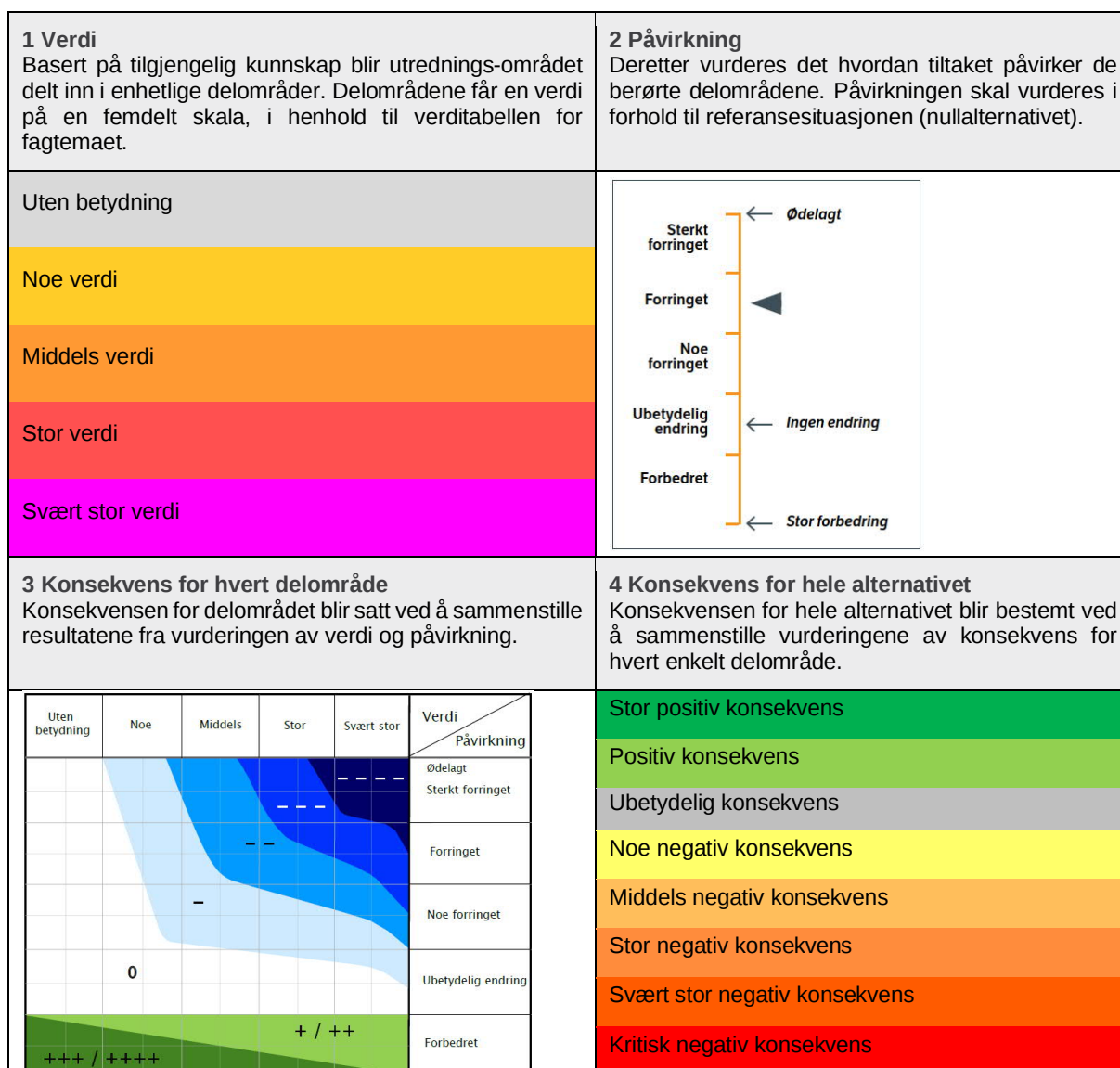
Flyttleia over Fagernesfjellet ligger ikke inne som hensynssone i kommuneplanen. Trolig ble hensynssonen i arealdelen tegnet basert på en tidligere versjon av reindriftskartene. Reindriftskartene ble revidert i 2022. Da ble flyttleia tegnet inn i tråd med den oppdaterte områdebruken for Skjomen reinbeitedistrikt i dagens situasjon (NIBIO Kilden, u.d.).

2 Metode

Hensikten med konsekvensutredningen er å belyse og vurdere hvilke konsekvenser tiltaket vil ha for fagtema reindrift. Konsekvensutredningsforskriften (2017) kap. 5 definerer nærmere hvilke beskrivelser og vurderinger konsekvensutredningen skal inneholde.

2.1 Vurdering av verdi, påvirkning og konsekvens

Prinsippene i Statens vegvesens veileder «Håndbok V712 Konsekvensanalyser» (2018)(Figur 2-1) og Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan og bygningsloven (2021) er lagt til grunn for arbeidet.



Figur 2-1. Figuren viser trinnene i vurderingen av de ikke-prissatte konsekvensene, slik de er definert i Statens vegvesens håndbok V712 for konsekvensanalyser, kap. 6.2 (Statens vegvesen, 2018).

Avslutningsvis gjør utredningen rede for den samlede konsekvensen for fagtemaet sammenlignet med nullalternativet. Utredningen kommenterer også beslutningsrelevant usikkerhet og foreslår gode miljøløsninger eller avbøtende tiltak.

2.2 Nullalternativet

Nullalternativet er sammenligningsgrunnlaget for å vurdere virkningene av de planlagte tiltakene som skal utredes.

For arealet som ligger innenfor områdeplan for Fagernesfjellet (PlanID 2012015) er det reguleringsplanen og de tiltakene som kan gjennomføres i tråd med denne som utgjør referansesituasjonen og nullalternativet. Det innebærer at aktiviteten i alpinanlegget opprettholdes som i dag, med mulighet for mindre tilrettelegginger for nye løypetraséer e.l., samt at områder som er avsatt til fritidsbebyggelse kan bygges ut i henhold til planen.

For områdene utenfor områdeplanen, sør for Fagernesstoppen (Čoalbmevárri), er det dagens situasjon med eksisterende aktivitet og tiltak samt event

uelle tiltak som kan gjennomføres i tråd med LNFR-formålet i kommuneplanens arealdel, som er referansesituasjonen og nullalternativet.

2.3 Definisjon av begreper

Innledningsvis vil vi definere noen sentrale begreper for reindrift som blir brukt i rapporten.

Tabell 2-1. Definisjon av sentrale begreper for reindrift.

Begrep	Definisjon
Flyttlei	Retten til å flytte med rein er grunnleggende i reindriftretten. Flyttleiene følger den naturlige topografien, har blitt til gjennom lang tids bruk, og er en nødvendig del av opprettholdelsen av beitemønsteret i et reinbeitedistrikt (LMD, 2021). Bredden på flyttleiene varierer ut fra terreng og måten reinen flyttes på, ved aktiv driving eller at reinen styres i rett retning og beiter seg framover. Flyttleier har et særlig vern i reindriftslovens § 22 og må ikke stenges (Reindriftsloven, 2007). Flyttleier må anses som stengt, hvis reindriften ikke fritt og uhindret kan flytte med rein (LMD, 2021). Bestemmelsen omfatter altså ikke bare fullstendig blokkering av flyttleia, men også innsnevring av og bygging like ved flyttleia eller forstyrrelser som bygging av tiltaket medfører. Dette må vurderes for hvert enkelt tilfelle. Landbruks- og matdepartementet kan samtykke til omlegging av flyttleier når berettigede interesser gir grunn til det (Reindriftsloven, 2007).
Trekklei	Langs trekkleier trekker reinen av seg selv, enkeltvis eller i flokk, mellom ulike beiteområder (Landbruksdirektoratet, 2021a).
Oppsamlingsområde	Oppsamlingsområder er områder med kvaliteter (godt beite, oversikt, naturlig avgrensning mv.) som gjør det enklere for reineiere å ha kontroll på flokken under samling. Reinen samles for å foreta kalvemerking, skilling, slaktning eller flytting (Landbruksdirektoratet, u.d.a).
Gjerdeanlegg	Arbeidsgjerder brukes til flere formål i reindriften (sperregjerde, merkegjerde, skillegjerde, opplastingsgjerde mv. (Landbruksdirektoratet, u.d.a). Gjerdeanlegg kan ha en eller flere funksjoner – såkalte kombinerte gjerder.
Årstidsbeite	I reindriftskartene er reindriftenes årstidsbeiter delt inn i fem sesonger (vår, sommer, høst, høstvinter og vinter) (Landbruksdirektoratet, u.d.a). Disse er igjen delt inn i to kategorier etter funksjon og beiteintensitet. Beitesesongens lengde kan variere i både i tid og utstrekning fra år til år.
Minimumsbeite	Minimumsbeitet er det årstidsbeitet som begrenser reintallet i distriktet (LMD, 2021). Minimumsbeitet danner med det et viktig grunnlag for fastsettelsen av øvre reintall for reinbeitedistriktene.
Særverdiområde	Særverdiområder er områder med en særlig viktig funksjon for reindriften (LMD, 2021). Disse inkluderer flyttleier, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slaktning.

3 Rammer for utredningen

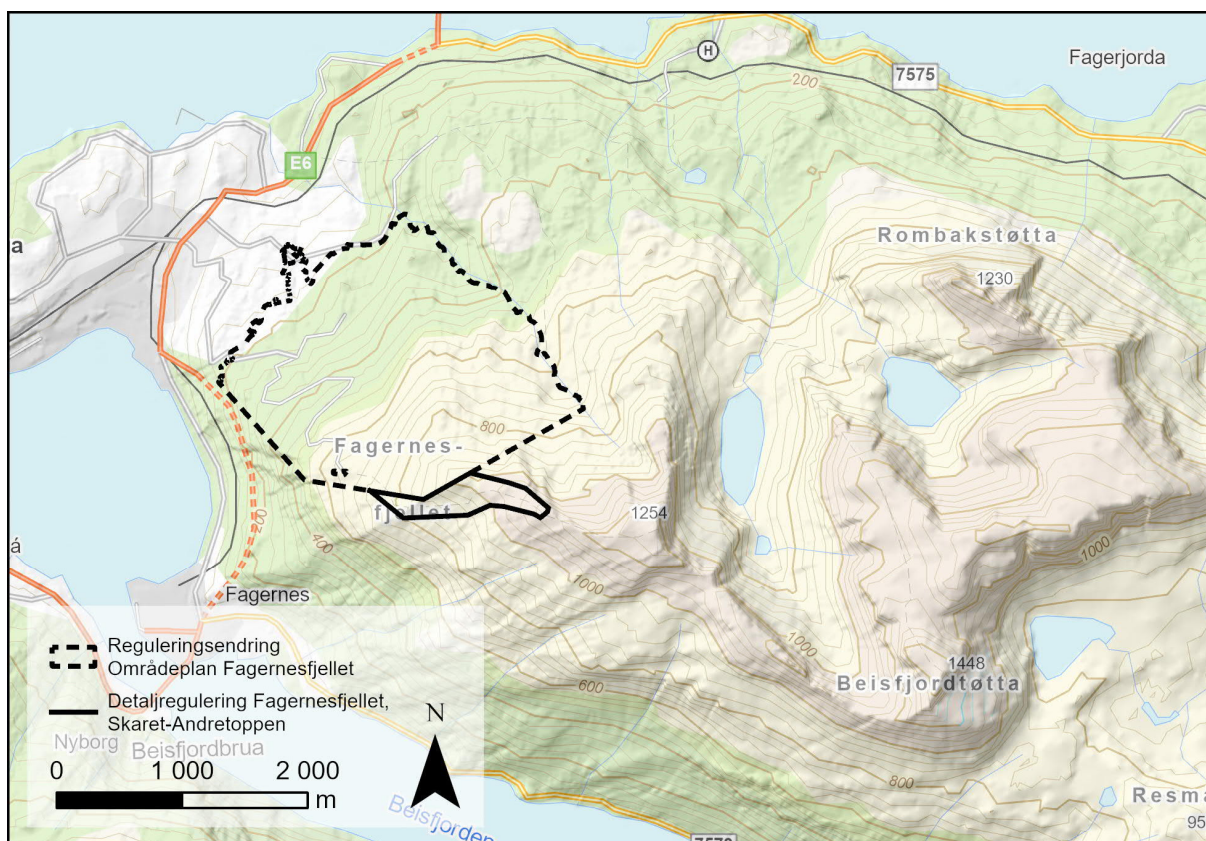
3.1 Definisjon av fagtema

Fagtema reindrift omfatter i denne utredningen reindrift som utøves i det samiske reinbeiteområdet med grunnlag i alders tids bruk og i reindriftsloven, Grunnlovens § 108, folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter og øvrige lovregler. Dette inkluderer naturgrunnlaget for den samiske reindriften, som et viktig grunnlag for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsnivå. Her inngår blant annet beiteområder fordelt på årstidsbeiter, kalvingsområder, trekleier, flyttleier, faste installasjoner/anlegg, oppsamlingsområder, andre viktige funksjonsområder for reindrift og samvirkningen mellom disse.

3.2 Planområde og influensområde

Planområdet for reguleringsendringen omfatter avgrensningen til områdeplan for Fagernesfjellet (PlanID 2012015) vedtatt i 2016 (Figur 3-1). Det er kun i de vestlige delene av områdeplanen det er planlagt endringer som legger til rette for nye tiltak og aktivitet. Planområdet for den nye reguleringsplanen for Skaret - Andretoppen inkluderer et areal sør for Fagernesfjellet.

Influensområdet for de to planarbeidene er overlappende og inkluderer hele planområdet og avgrenses videre østover mot Mørkhola, Nesan og Tøttadalen, langs fjellryggen sørøst til Beisfjordtøtta, videre sør til Beisfjorden og vest til plangrensen ved Fagernesfjellet (Figur 3-1).



Figur 3-1. Kart som viser avgrensningen av planområdet (svart heltrukket og stiplet linje) og influensområdet (hele kartutsnittet) for reindrift som er lagt til grunn for utredningen.

3.3 Utredningsbeskrivelse

Det er ikke fastsatt eget utredningsprogram for planarbeidet, men konsekvensutredningsforskriften (2017) kap. 5 definerer krav til beskrivelse av faktorer som kan bli påvirket og vurdering av vesentlige virkninger på miljø og samfunn. Beskrivelsen skal omfatte positive, negative, direkte, indirekte, midlertidige, varige, kortsiktige og langsiktige virkninger. Utredningen skal vurdere de samlede virkningene av planen eller tiltaket sett i lys av allerede gjennomførte, vedtatte eller godkjente planer og tiltak i influensområdet. Når reindriftsinteresser blir berørt, skal utredningen vurdere de samlede virkningene av planer og tiltak innenfor det aktuelle reinbeitedistriktet.

I planinitiativet for reguleringsarbeidet fremgår det at kunnskapsgrunnlaget når det kommer til reindrift skal oppdateres i henhold til dagens driftssituasjon i Skjomen reinbeitedistrikt, gjeldende regelverk og ny veiledning for reindrift og planlegging.

3.4 Kunnskapsgrunnlaget

Konsekvensutredningen for reindrift er utarbeidet av Mildrid Elvik Svoen. Hun er utdannet biolog, har fem års erfaring fra reindrifftsforvaltningen hos Statsforvalteren i Nordland, videreutdanning innen plan- og bygningsrett og innen konsultasjoner i nordlige urfolksområder. De siste fem årene har hun arbeidet i Sweco Norge AS med konsekvensutredninger for reindrift og andre miljø- og samfunnsinteresser.

Fagrapporten for reindrift er utarbeidet basert på informasjon i reindriffts arealbrukskart (NIBIO Kilden, u.d.), distriktsplan for Skjomen reinbeitedistrikt (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020), dialog med reinbeitedistriktet og andre relevante rapporter fra området. I forbindelse med områdereguleringsplan for Narvikfjellet (2012/2015) ble det i 2014 utarbeidet en konsekvensutredning for reindrift (COWI, 2014), som er lagt til grunn for arbeidet med denne konsekvensutredningen. Oppdatert forskning om påvirkning og forstyrrelser på rein som følge av fysiske tiltak og menneskelig aktivitet er også lagt til grunn for arbeidet. Utreder var på befaring i planområdet sammen med reinbeitedistriktet og andre involverte parter i reguleringsarbeidet i september 2024. Utreder har også tidligere besøkt planområdet i flere omganger for kartlegging av naturmangfold i forbindelse med planarbeidet.

Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven (2021) stiller tydelige krav til at tradisjonell samisk kunnskap skal inngå som en del av beslutningsgrunnlaget til forvaltningen. Siden den tradisjonelle kunnskapen i stor grad blir overlevert muntlig, er det en forutsetning at man har god dialog med reinbeitedistriktene gjennom utredningsprosessen for å få tilgang til kunnskapen. Veilederen fremholder at den muntlig overførte kunnskapen er et viktig tillegg til arealbrukskart og distriktsplaner, for å sikre at planmyndighetene får et helhetlig bilde av arealbruken.

Arktisk råds permanente deltakere (urfolksorganisasjonene) har sammenfattet følgende definisjon av begrepene tradisjonell kunnskap og erfaringsbasert kunnskap, som grunnlag for implementering av tradisjonell kunnskap i sitt arbeid (Arctic Council, 2015; oversatt av Eira & Sara, 2017):

Tradisjonell kunnskap er en systematisk måte å tenke og vite på som er utarbeidet og brukes på fenomener på tvers av biologiske, fysiske, kulturelle og språklige systemer. Tradisjonell kunnskap er eid av innehaverne av denne kunnskapen, ofte kollektivt, og er unikt uttrykk og overføres gjennom urfolksspråk. Kunnskapen er generert gjennom kulturell praksis, levde erfaringer, bland annet omfattende flergenerasjons observasjoner, leksjoner og ferdigheter. Det har blitt utviklet og verifisert i løpet av årtusener og er fremdeles under utvikling i en levende prosess, herunder kunnskap ervervet i dag og i fremtiden, og det går i arv fra generasjon til generasjon.

I Swecos prosjekter skal reindrifftsutøvere og samiske utmarksbrukeres tradisjonelle og lokale kunnskap alltid inngå i kunnskaps- og beslutningsgrunnlaget. Befaringer og samtaler med reieneiere og andre relevante informanter inngår som en viktig del av kunnskapsinnhenting. I henhold til ILO-konvensjon nr. 169 (ILO 169, 1989) legger vi vekt på reindriffts egen framstilling av driften og prioritering mellom alternativer.

3.5 Usikkerhet ved kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapen om dagens driftssituasjon for Skjomen reinbeitedistrikt er god. Utredningen baserer seg blant annet på en ny og oppdatert distriktsplan og reindriftskart, samt samtaler og befaring med distriktsleder i Skjomen reinbeitedistrikt, som har gitt utfyllende informasjon om traséer for flytt- og trekkleier og bruken av årstidsbeiter i influensområdet. Distriktet har også bidratt med informasjon om sentrale utfordringer knyttet til flytting gjennom skianlegget og til tur- og frikjøringsaktiviteten som foregår i influensområdet. Sammen med øvrige kilder gir dette en god oversikt over dagens bruk og relevante utfordringer som grunnlag for å vurdere influensområdets verdi for reindrift.

4 Kjent kunnskap om påvirkning på reindrift

Det er generelt enighet mellom reindriftnæringen, ulike forskningsmiljøer og forvaltningen om at både inngrep og menneskelig aktivitet i reinbeiteområder gir negative konsekvenser for reindrift (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021; Strand, et al., 2017; Vistnes, Nellemann, & Bull, 2004). Omfanget av den negative påvirkningen varierer blant annet med type aktivitet / tiltak, når på året reinen blir påvirket og hvilke dyrekategorier av rein som bruker områdene (simler med kalv, ungbukker, mv).

4.1 Direkte og indirekte effekter

Det er vanlig å dele inn tap av beiteareal i tre kategorier – direkte lokale effekter, indirekte regionale effekter og kumulative effekter (Vistnes, Nellemann, & Bull, 2004):

- *Direkte lokale effekter*

Direkte lokale effekter omfatter direkte tap av beiteareal fordi fysiske installasjoner og infrastruktur beslaglegger beitevegetasjon, sammen med stress og fluktreaksjoner hos reinen som en direkte følge av menneskelig aktivitet i tilknytning til tiltaket eller den fysiske installasjonen i seg selv. Dette kan gi utslag i redusert bruk av beiteområder i direkte tilknytning til tiltaket, lavere energioptak gjennom redusert beitetid eller økt energiforbruk i form av frykt- og fluktadfærd, noe som kan gi redusert kondisjon og overlevelse. Hvis et inngrep utgjør en barriere som stenger tilgangen til større beiteområder i distriktet, vil dette være en direkte effekt som kan gi regional virkning.

- *Indirekte regionale effekter*

De indirekte regionale effektene er det indirekte tapet av beitearealer som følge av at reinen unnviker eller reduserer bruken av beiteområder i et større område rundt inngrep og/eller menneskelig aktivitet. Radiusen for unnvikelsen vil variere, både med type tiltak, hvilke årstidsbeiter som blir berørt og hvilke dyrekategorier som bruker områdene.

- *Kumulative effekter*

De kumulative effektene er de samla, langvarige effektene av alle inngrep og menneskelig aktivitet innenfor beiteområdene til et reinbeitedistrikt. Dette kan blant annet gi utslag i tapt bæreevne for beitelandet med behov for å redusere reintallet, økt rovdyrtape fordi dyrene presses sammen på et mindre område eller redusert produksjon som følge av økt dødelighet, redusert drektighet, lavere kalvingsprosent per simle, redusert kalveoverlevelse og lavere slaktevekter (lavere energioptak/høyere energiforbruk).

4.2 Unnvikelseeffekter

Type tiltak / aktivitet og plasseringen i terrenget påvirker i hvilken grad man kan forvente unnvikelseeffekter hos reinen (at reinen unngår et område rundt tiltaket/aktiviteten). Unnvikelseeffekten er vist å ha størst omfang i forbindelse med menneskelig aktivitet, enten det er menneskelig aktivitet i tilknytning til ett inngrep (anleggsarbeid, tilsyn og vedlikehold) eller ulike former for friluftslivsaktivitet (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021).

Graden av negativ påvirkning og utstrekningen av unnvikelsen avhenger også av når på året området blir brukt og hvilke dyrekategorier av rein som bruker de aktuelle områdene. For eksempel er simler med kalv betydelig mer var for forstyrrelser enn ungbukker. Grad av insektplage, rovdyrforekomster og tilgang til alternative beiteområder påvirker også unnvikelsesavstanden, da slike påvirkningsfaktorer kan gjøre at reinen i større grad tar risiko eller har mindre grad av valgfrihet (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021; Skarin, 2012). Avhengig av de nevnte parameterne er det påvist unnvikelseeffekter fra noen få til flere kilometers avstand (opptil 15 km) (Skarin, 2012; Strand, et al., 2017).

Ulike studier kommer fram til varierende resultater når det gjelder i hvor stort omfang inngrep og aktiviteter påvirker reinen negativt. Her kan trolig valg av metodisk tilnærming (beiteundersøkelser, møkktelling, GPS-data, mv) og skala for undersøkelsene (geografisk utstrekning og lengde på

studieperioden) bidra til å forklare noe av variasjonen man har sett i forskningsresultatene (Berg, 2018; Strand, et al., 2017).

4.3 Beitero

Reindriftsutøvere har i lang tid pekt på hvor viktig beitero er for overlevelse, kondisjon og produksjon i reinflokkene. En fersk studie fra NIBIO har gjennom fysiologiske målinger vist at reinen kombinerer søvn og hvile med drøvtygging (Furrer, et al., 2024). Dette gjør at dyra bruker mindre tid på søvn, og sparer tid de i stedet kan bruke til å finne mat. Dette er særlig viktig på sommeren, når reinen er avhengig av å spise mer eller mindre kontinuerlig, for å bygge opp energilagrene før en lang vinter med dårlig mattilgang. Dette kan gjøre at flere dyr overlever vinteren, at simlene får større kalver og at slaktevektene generelt holder seg høyere. Menneskelig aktivitet og forstyrrelser som reduserer beiteroen kan øke behovet for søvn og hvile hos reinen, noe som igjen går ut over tiden reinen kan bruke på å finne mat.

4.4 Sumvirkninger (kumulative effekter)

Begrepet sumvirkninger (cumulative effects eller cumulative impacts på engelsk) blir i forskningen brukt om de samlede virkningene av forstyrrelser og inngrep i naturmiljøet, men er ikke klart definert og brukes noe ulikt i ulike sammenhenger (Brevik, Skarbø, Heiberg, & Aall, 2013; Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021). Begrepene sumvirkning, kumulative effekter og samlet belastning blir brukt om hverandre, både i forvaltningen, lovverket og forskningen.

En samledefinisjon basert på flere studier definerer sumvirkninger (kumulative effekter) som den netto effekten en ressurs blir påført gjennom kombinert påvirkning fra flere forvaltningspraksiser og påvirkninger, ofte i kombinasjon med naturlige påvirkningsregimer, fordelt gjennom tid, rom eller begge deler (Scherer, 2011, sitert i Eftestøl et al., 2021). Begrepet «sumvirkninger» bygger altså på en forståelse av at den faktiske påvirkningen fra én inngrepsfaktor, vil være avhengig av påvirkningen fra andre inngrepsfaktorer (Brevik, Skarbø, Heiberg, & Aall, 2013). Videre er det både et romlig og et tidsmessig aspekt ved begrepet (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, Cumulative effects of infrastructure and human disturbance: a case study with reindeer, 2021). Det kan være betydelig forskyving i både tid og rom mellom et tiltak og en konsekvens (Brevik, Skarbø, Heiberg, & Aall, 2013). Grensene man setter for tidsperiode og geografisk område når man analyser sumvirkningene av ulike inngrep, kan altså ha stor innvirkning på hvilke resultater man får.

En fersk studie viser at summen av tidligere etablerte og planlagte tiltak og aktiviteter innenfor et område er avgjørende for hvor stor effekt et nytt tiltak kan ventes å få for reindrifta, i form av endret arealbruk og unnvikelse (Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, Cumulative effects of infrastructure and human disturbance: a case study with reindeer, 2021). De samlede, kumulative effektene av flere inngrep kan gi en relativt sett større negativ påvirkning enn effekten av hvert enkelt tiltak hver for seg. Kunnskapsgrunnlaget og det metodiske rammeverket for vurdering av samlet belastning og sumvirkninger er imidlertid begrenset, både når det gjelder reindrift og for utmarksområder generelt (Berg, 2018; Brevik, Skarbø, Heiberg, & Aall, 2013; Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021).

Både naturmangfoldloven og konsekvensutredningsforskriften stiller krav om vurdering av samlet belastning i tilknytning til både natur-, og reindrifts- og arealforvaltning. Det finnes noen eksempler på studier og utredninger som tar i bruk systematiske metoder for å analysere sammenhenger mellom inngrepsituasjon og påvirkningssoner for reindrift (Andersen, Erikstad, & Bakkestuen, 2017; Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2021; Engelién & Aslaksen, 2019; Valio, Eira, & Granefjell, 2019). Det finnes imidlertid få eksempler på studier som knytter dette videre opp mot mål for bæreevne, produksjon og næringsgrunnlag i et reinbeitedistrikt (Rasch, 2017), selv om forvaltningen i flere tilfeller har vektlagt slike sammenhenger i sine vurderinger (Berg, 2018; KVVU Nord-Norge, 2022; OED, 2016b).

Statistisk sentralbyrå gjorde i 2019 en analyse av fysiske inngrep og beregning av påvirkningssoner i det samiske reinbeiteområdet (Engelién & Aslaksen, 2019). Administrativt er 40 prosent av det norske landarealet innenfor det samiske reinbeiteområdet. Den reelle andelen som er tilgjengelig for beite er

imidlertid vesentlig mindre. Analysen viser at rundt 22 prosent av alt beiteareal (inkludert årstidsbeiter og flyttleier) innenfor 0,5 km fra eksisterende bygninger og infrastruktur. Videre ligger 15 prosent av beitearealet mellom 0,5 til 1 km fra eksisterende inngrep, 22 prosent innen 2 km fra eksisterende inngrep og 16 prosent mellom 3-5 km fra inngrep. Samlet ligger rundt 89 prosent av alt beiteareal innenfor 5 km fra eksisterende bygninger og infrastruktur. Alt dette arealet er ikke utilgjengelig eller uegnet for reindrift, men det kan i ulik grad være påvirket av direkte lokale, indirekte regionale og/eller kumulative effekter som påvirker driftsmønsteret og beitebruken i reinbeitedistriktene. Påvirkningen fra de eksisterende inngrepene skal inngå i vurderingen av om det foreligger sumvirkninger i et distrikt eller om det er fare for å utløse sumvirkninger som følge av nye tiltak under planlegging.

4.5 Klimaendringer

Det tilgjengelige arealet for reinbeite er forventet å bli redusert etter hvert som tregrensa beveger seg oppover og nordover som følge av klimaendringene (Norsk Polarinstitut, 2010). Reinlaven er også spesielt utsatt for endringer i klimatiske forhold, hvor økte temperaturer kan gjøre at lavbeitene trekker seg lenger nordover (Aaheim, et al., 2009). Økte temperaturer som varierer rundt frysepunktet, fører også til vanskeligere beitetilgang for reinen på grunn av islag det er vanskelig for reinen å trenge gjennom. Høyere sommertemperaturer kan også gi økte utfordringer med sykdommer, parasitter og insektplage (Aaheim, et al., 2009; Norsk Polarinstitut, 2010).

Både reindriftnæringen i seg selv og den samiske reindriftskulturen er forventet å bli negativt påvirket av klimaendringene (Norsk Polarinstitut, 2010). IPCC (2007) slår fast at klimaendringene kan få spesielt store negative konsekvenser for urbefolkningene i Arktis, noe som utfordrer urbefolkningens tradisjonelt høye tilpasningskapasitet (siteret i Aaheim, et al., 2009). I tillegg til at klimaendringene isolert sett kan utfordre ressursgrunnlaget for samisk reindrift, er effektene av klimaendringene forventet å gi økt forekomst av arealbrukskonflikter mellom samisk reindrift og andre interessenter.

4.6 Rowilt

Tap av rein til rovvilt påvirker produksjonen i reindriften negativt (LMD, 2021). Reinbeitedistriktene i det samiske reinbeiteområdet rapporterer årlig om store tap av rein til de store rovdirene som inngår i rovviltforvaltningen i Norge (Landbruksdirektoratet, u.d.b). Rovviltforekomster kan redusere fleksibiliteten til reinbeitedistriktene og innskrenke muligheten til å bruke enkelte områder i perioder. Forekomster av rovvilt må derfor ses som en type inngrep i et reinbeitedistrikt på linje med fysiske tiltak og aktivitet. Omfanget av rovviltforekomster og tap til rovvilt i et område vil ha betydning for hvor store inngrep et reinbeitedistrikt kan tåle før den samlede belastningen når tålegrensen.

4.7 Bæreevne og tålegrense

Bæreevnen for et reinbeitedistrikt er et begrep som blir brukt for å definere det antallet dyr tilgangen på naturlige beiter kan opprettholde over lengre tid (Gaare, 1998). Utgangspunktet for begrepet er reinens behov for passende beiteland gjennom året, men også fred og ro til å beite og tilgang til alle typer sosiale aktiviteter (parring, mv). Øvre reintall for reinbeitedistriktene er fastsatt av reindriftsstyret basert på vurderinger av barmarkskapasitet og/eller vinterbeitekapasitet (Kosmo, 1998; LMD, 2008). Arealinngrep, rovviltforekomster, klimaendringer, mv. som påvirker tilgangen til beiteland kan redusere bæreevnen for et reinbeitedistrikt, altså at det blir plass til færre rein på beiten enn det arealet skulle tilsi. Dette kan igjen påvirke produksjon, næringsgrunnlag og antallet personer som kan ha reindrift som en inntektskilde og som grunnlag for samisk nærings- og kulturutøvelse.

Det har vist seg utfordrende å bruke enkeltparametere for bæreevne som indikator på samlede effekter av utbygginger og andre påvirkninger i et reinbeitedistrikt (Rasch, 2017). For å konkludere rundt bæreevnen til et distrikt og hvor vidt bæreevnen eller tålegrensen for nye inngrep er nådd, er det trolig nødvendig å se på flere forhold knyttet til blant annet slakteuttak, slaktevekter, beitenes tilstand, driftsmessige forhold og hvordan disse parameterne har utviklet seg over tid (LMD, 2008).

5 Beskrivelse av dagens situasjon for reindrift

Reindriften er den viktigste kulturbærende næringen for samisk kultur, språk og samfunnsliv (LMD, 2021). Næringsutøvelsen skjer i et arktisk og subarktisk økosystem basert på reinens fysiologi og tilpassing av adferd til naturmiljøet.

5.1 Organisering

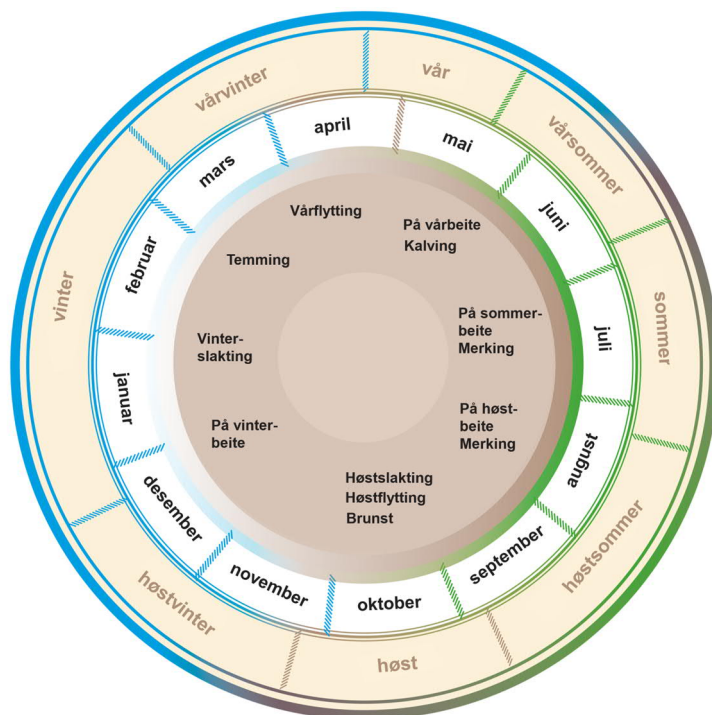
Skjomen reinbeitedistrikt har et areal på 1386 km² (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Grensa strekker seg fra Ofotfjorden i vest, via Rombaken og Bjørnfjell i nord, sørover langs svenskegrensa, før den svinger nordvest langs Skjomen (NIBIO Kilden, u.d.). Distriktet ligger i sin helhet innenfor Narvik kommune, og grenser mot de norske reinbeitedistriktene Gielas i nord og Frostisen i sør. I tillegg grenser distriktet mot de svenske samebyene Gabna, Leavas og Girjas i øst.

Drifta i distriktet er delt i to siidaandeler, men familiene eier rein og driver reindrift i fellesskap som en enhet (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). En av siidaandelene driver turisme som tilleggsnæring til den ordinære reindriften. Øvre reintall for distriktet er fastsatt til 600 rein i vårflokk (reintall pr. 31. mars, før kalving) (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020).

Skjomen er et helår distrikt, hvor reindriften foregår i de samme områdene gjennom hele året uten lange sesongforflytninger. Driftsmønsteret følger reinens naturlige vandring mellom årstidsbeitene, uten fastsatte beitetider og distriktet har mulighet til å bruke alle områder til alle årstider, avhengig av behov og egnethet (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020).

5.2 Reindriftsåret

Reinen vokser raskt gjennom sommersesongen, men reduserer aktivitetsnivået og har et gradvis energitap gjennom vinteren. Reindriftsutøverne utnytter disse tilpasningene gjennom sesongflyttinger mellom årstidsbeiter (Figur 5-1). Samspillet mellom reinens naturlige trekk og den nomadiske driftsformen danner grunnlaget for ressursutnyttelsen, næringsutøvelsen og reindriftskulturen.



For å kunne drive en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift er man avhengig av gode, tilgjengelige, tilstrekkelige og varierte beiteområder mellom sesongene. For å kunne benytte seg av de ulike sesongbeitene er distriktene også avhengig av å ha tilgjengelige flyttleier som gjør det mulig å flytte mellom årstidsbeitene.

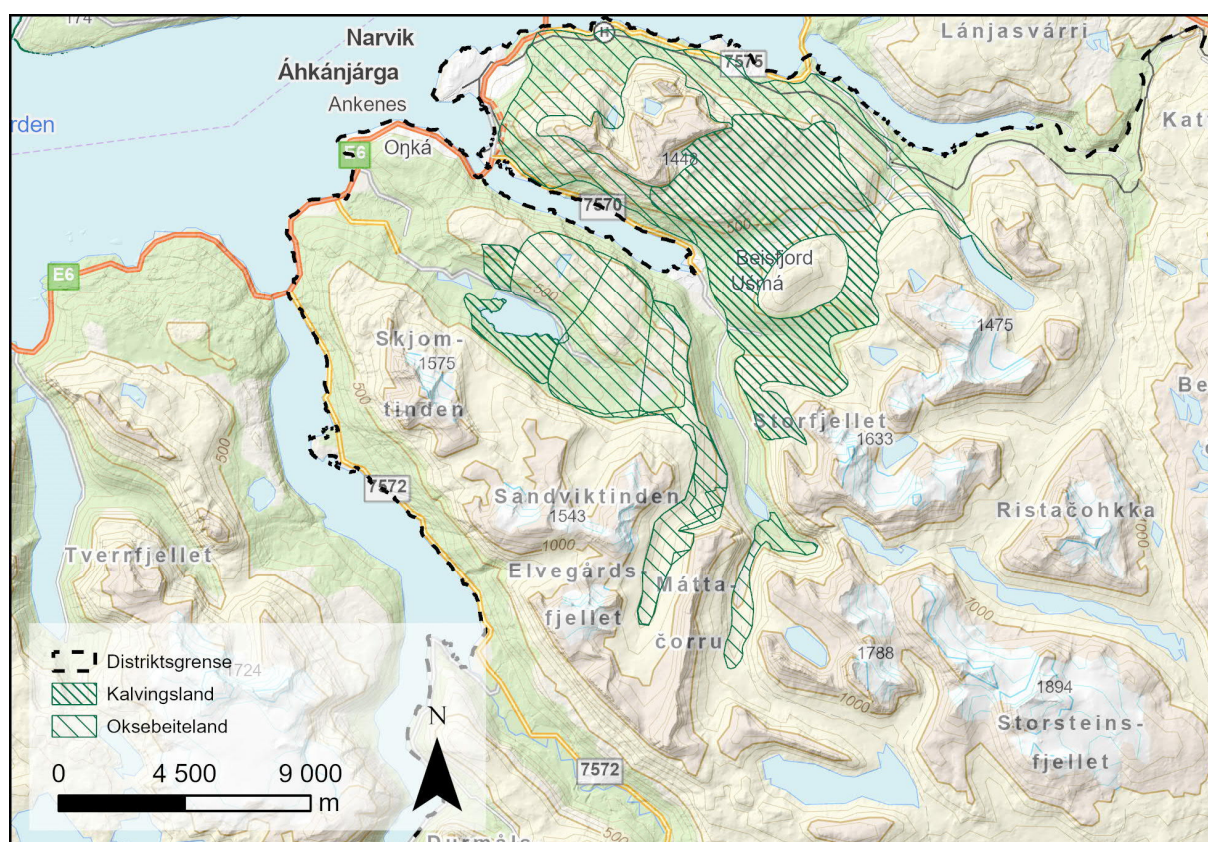
Figur 5-1. Illustrasjon som viser de åtte årstidene. Kilde: IMGEira, [CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) (NDLA, u.d.)

Reindriftens arealbrukskart viser distriktets grenser innenfor et visst areal, men gir ofte et feilaktig bilde av distriktets faktiske beitetilgang. Beiteområdene må ses på helhetlig gjennom et helt reindriftsår med de åtte årstider; gidasdálvi/vårvinter, gidða/vår, gidasgeassi/vårsommer, geassi/sommer, čakčageassi/høstsommer, čakča/høst og dálvi/vinter (Figur 5-1). Ulike kvaliteter ved beiteområdene avgjør til hvilke årstider de er egnet å bruke. Samtidig kan inngrep og forstyrrelser påvirke tilgangen til beiteområdene innenfor distriktsgrensene. Summen av tilgjengelige årstidsbeiter og fleksibiliteten i måten områdene kan brukes, utgjør det reelle ressursgrunnlaget i et reinbeitedistrikt eller en siida.

5.2.1 Vårbeiter

Vårvinter – vår – vårsommer

Reindriftsåret starter på våren (april – mai) med flytting og trekk mot vårbeiter og kalvingsområder (Figur 5-2). Reinen er svært sårbar i denne perioden med både drektige simler og nyfødde kalver.



Figur 5-2. Kartlagte vårbeiter i Skjomen reinbeitedistriktet (NIBIO Kilden, u.d.).

Flyttingene mellom vinter- og vårbeitene kan ta flere uker, alt etter værforholdene. De beste forholdene for flytting er når det er varmere oppholdsvær på dagtid og kaldere om natten, slik at det blir skare og godt føre og dermed lettere for reinen å bevege seg. Kalvingen starter rundt mai måned. I begynnelsen av perioden oppholder simleflokken og okseflokken seg sammen. Under kalvingsperioden vil simla trekke til en plass med ro. I denne perioden vil det ofte være adskilte kalvingsland og oksebeiteland innenfor vårbeiteområdet. Etter at reinen har vært i energisparemodus gjennom vinteren, er reinen avhengig av gode vårbeiter med tilgjengelige barflekker. Det gjelder spesielt de drektige simlene. Gjennom vårsommeren og etter kalvingen (slutten av mai) begynner pregningstida. Da oppholder simle og kalv seg som regel i samme område som kalvingen foregikk, inntil kalven er sterk nok til å følge mora videre til sommerbeitet.

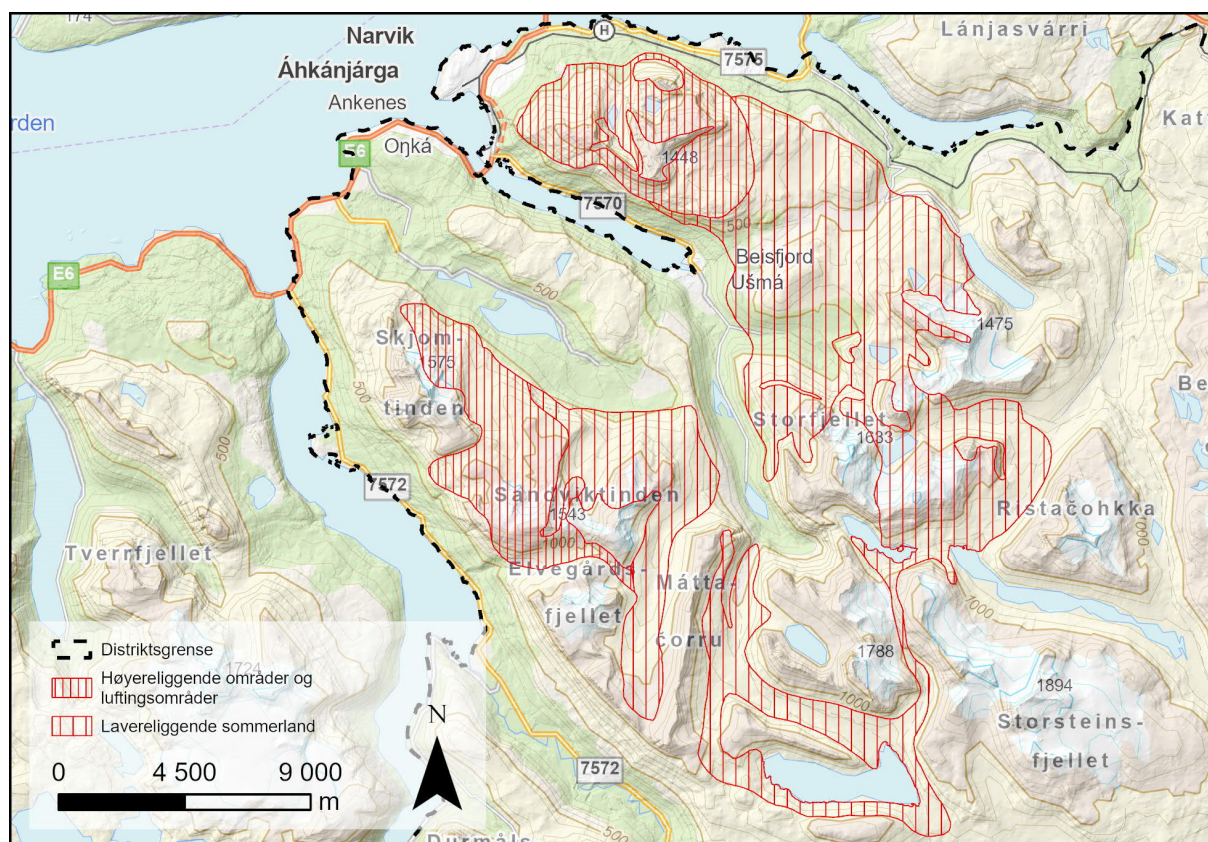
Vårbeitene i Skjomen reinbeitedistrikt ligger vest i distriktet og består av vidde- og dalbeiter, i områder hvor det er lite snø og vegetasjon som spirer tidlig (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Myrer som tiner tidlig og frodige fjellsider ned mot havet utgjør særlig gode vårbeiter i distriktet. Det er stort sett de samme områdene som blir bruk til kalvingsland fra år til år. Ifølge reindriftskartene utgjør hele halvøya fra Fagernesfjellet til Stubblidalen og videre mot Skamdalen egnede vårbeiter, sammen med et større område rundt Vardefjellet sør for Beisfjorden (Figur 5-2) (NIBIO Kilden, u.d.). Det mest bruke kalvingslandet de senere årene ligger sør for Rombaken fra Knusartoppen via Kvalryggen, Stuordievva, Resmålaksla (Rosmosčohkka), Jieknajávri, Middagsfjellet og Boazovárri (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Dette området blir pekt på som det viktigste og mest sårbare området distriktet har. Kalvingen foregår fra ca. 25. april-10. juni.

5.2.2 Sommerbeiter

Vårsommer – sommer – høstsommer

Når kalvingsperioden er over, starter sommeren og vekstsesongen. I denne perioden skal kalven fostres opp og reinen bygger opp energireservene for å overleve vinteren.

De beste sommerbeitene har en kombinasjon av høydedrag med lufting hvor reinen oppholder seg når det er varmest på dagen, og lavereliggende områder med frisk gras- og urtevegetasjon hvor reinen trekker ned for å beite når temperaturen synker mot kvelden (Figur 5-3) (LMD, 2021). Luftingsområdene i de høyereliggende områdene, for eksempel snøflekker i fjellet, gir avkjøling og minsker insektsplagen med mygg, klegg, brems, mv. Spesielt når reinen har begynt å røyte vekk vinterpelsen, er den særlig følsom for insekter. Konsekvensen av for mye insekter er at reinen ikke får beitero, blir stresset og i all hast flykter av sted. Det er ikke all kalv som klarer å følge simla under en slik flukt, og kalven kan da bli forlatt i insektsintense områder på leit etter mora.



Figur 5-3. Kartlagte sommerbeiter i Skjomen reinbeitedistriktet (NIBIO Kilden, u.d.).

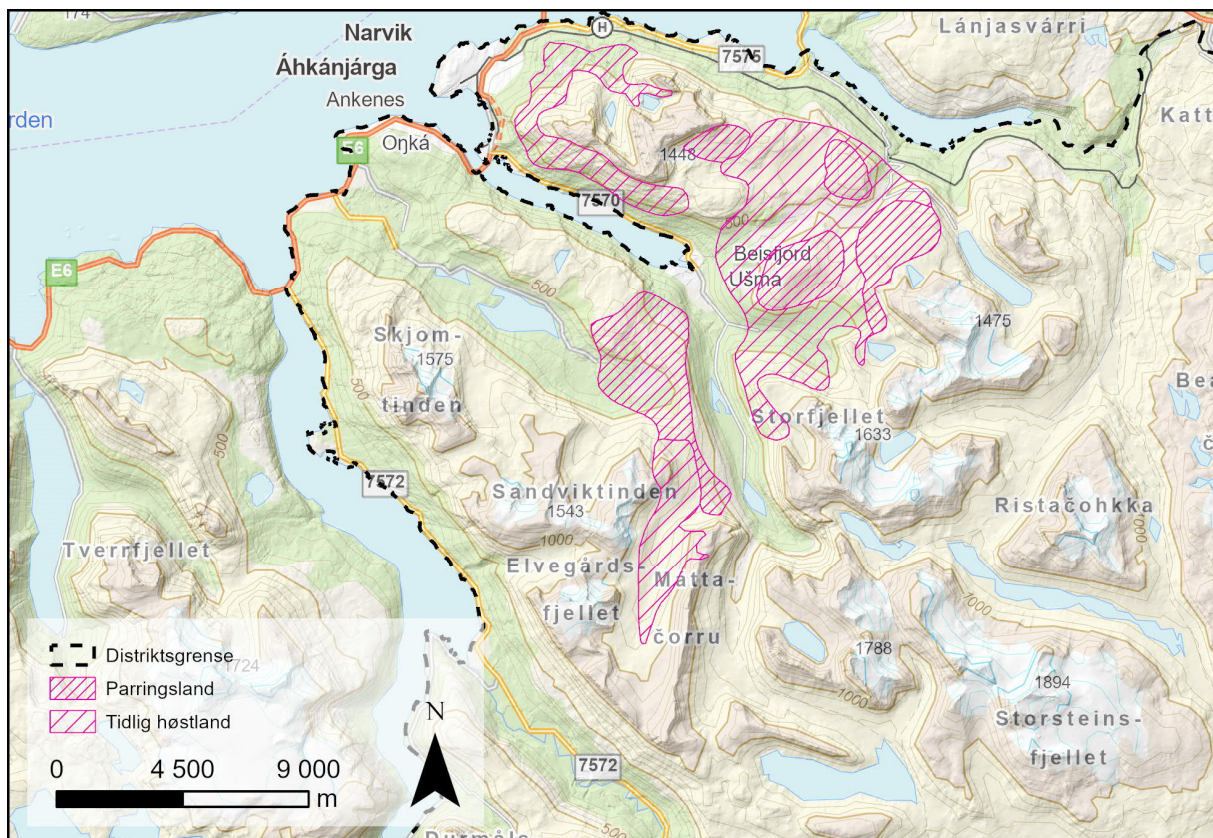
Sommerbeitene i Skjomen reinbeitedistrikt har en del overlapp med vårbeitene, men etter hvert som snøen smelter og vegetasjonen blir grønn, beiter reinen seg oppover i høyden og inn i de områdene hvor snøen ligger lengst og plantene er ferskest (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). I den varmeste tida trekker reinen opp på fjelltopper og snøflekker som gir avkjøling og reduserer insektplager. Reindriftskartene viser at området fra Fagernesfjellet, Rombakstøtta og Resmålaksla (Rosmosčohkka) har en funksjon som høyereliggende luftingsområde i distriktet (Figur 5-3) (NIBIO Kilden, u.d.). Det samme har et område sør for Beisfjorden fra Skjomtinden til Sandviktinden og Møldalen. Hele de midtre delene av distriktet fra Middagsfjellet til Lossivatnet er egnet som lavereliggende sommerland (NIBIO Kilden, u.d.). Kalvmerkingen i distriktet foregår i juni, i gjerdeanlegget som ligger like nordøst for Jieknajávri, i det samme området som kalvingen foregår (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020).

5.2.3 Høstbeiter

Høstsommer – høst – høstvinter

Reinoksene går i brunst fra midten av september til november. I denne perioden trenger reinen ro, slik at simlene kan bedekkes i den korte perioden på under et døgn hvor de er tilgjengelig for det (LMD, 2021). Eventuell okseslaktning blir gjennomført i månedskiftet august/september, før brunsten, for å unngå at kjøttkvaliteten blir forringet. Slaktning av kalv og simler som blir tatt ut av produksjon, kan foregå helt fram til vinteren.

Høstbeiter er ofte kombinasjonsbeiter med både grønne vekster og lav, som sikrer en gradvis overgang og tilvenning til lavbeite for reinen (Figur 5-4) (LMD, 2021). Sopp er også en viktig næringskilde i denne tiden, og gjør at reinen legger godt på seg. Soppen kan imidlertid gjøre at reinen sprer seg ut over større områder for å lete etter soppen. I denne perioden kan det være tyngre å holde reinen samlet. Gode og stabile barmarksbeiter legger grunnlaget for at reinen skal klare seg på sparebluss gjennom vintersesongen.



Figur 5-4. Kartlagte høstbeiter i Skjomen reinbeitedistriktet (NIBIO Kilden, u.d.).

Skjomen reinbeitedistrikt har sine parringsland og høstbeiter mellom Beisfjorden, Rombak og Skamdalen og i området rundt Håkvikdalen / Tverrdalen (Figur 5-4) (NIBIO Kilden, u.d.). Distriktet gjennomfører slaktning i månedsskiftet august/september, før brunsten (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Distriktet har et gjerdeanlegg ved Ytre-Sildvikskaret som blir brukt som skille- og slaktegjerde. Dette er det viktigste og mest brukte gjerdeanlegget i distriktet, hvor det også er en stor beitehage hvor det er mulig å holde reinen i flere dager. Områdene øst for gjerdeanlegget fra Ytter-Sildvikskaret via Sildviktoppen (Ruoidnanjunni), Blåisvannet, Raudtinden og Jorbiesdievvá fungerer som oppsamlingsområde når distriktet skal sette rein i gjerdet her.

5.2.4 Vinter

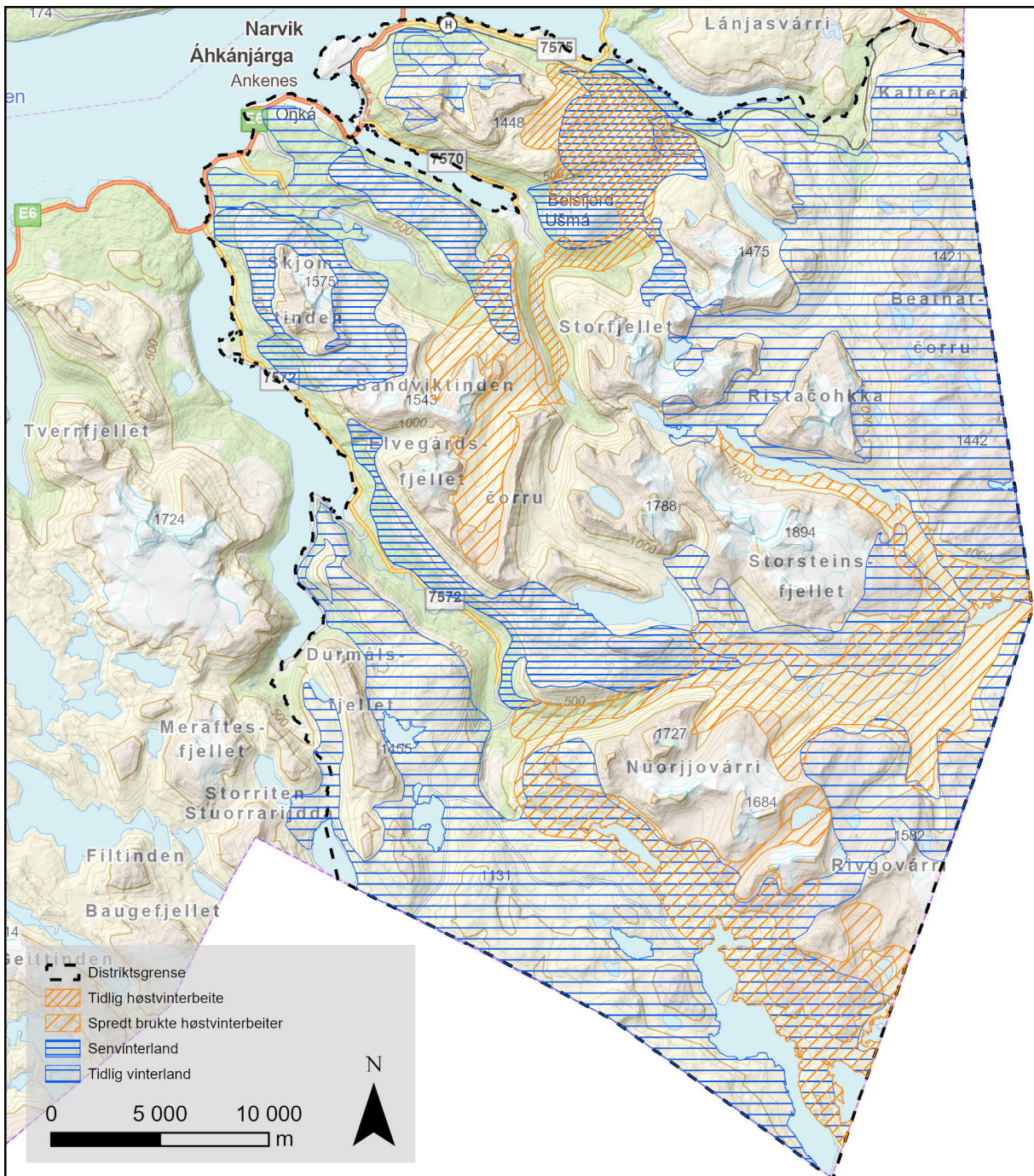
Høstvinter – vinter – vårvinter

Vinterbeitene brukes som regel i månedene november til april, når snøen har lagt seg (Figur 5-5). Høstvinterbeiter brukes i overgangen mellom høst og vinter. Dette er områder med mindre snømengder som er tilgjengelige for reinen, når det går mot kaldere temperaturer. Reinen beiter da i myrområder, kratt og skogsterrang. I forbindelse med dette foregår det ofte slakteuttak eller skilling av reinflokker som har blitt sammenblandet i løpet av barmarkssesongen. Vårvinterområdene brukes som regel i perioden fra februar/mars til april/mai, avhengig av lokale klimaforhold og hvilket hold reinen har. Vårvinteren er en kritisk tid i reinens årssyklus, da simlene forbereder seg til kalving og trenger næringsrikt beite etter vinteren.

God kvalitet på vinterbeiteområdene er viktig for reinens overlevelse og dyrevelferd i en tidsperiode hvor matressursene er begrensede, og reinen er i sparebluss på energireservene. I tillegg til god kvalitet, er man også avhengig av at beiteområdene er tilgjengelige. De siste årene har man opplevd svingninger mellom kalde og milde temperaturer, noe som fører til dannelse av islag i snøen og kan gjøre beitene vanskelige å nå. Disse uforutsigbare værforholdene har ført til flere beitekriser, hvor både reinen og reieneieren kan bli svært påvirket.

I Skjomen reinbeitedistrikt beiter reinen i de samme områdene gjennom høsten og høstvinteren fram til det legger seg snø (Figur 5-5) (NIBIO Kilden, u.d.). Distriktet mangler de typiske kystvinterbeitene (Fylkesmannsembetene, 2018). Når snøen og vinteren kommer er det likevel normalt beitene mot kysten på halvøyene mot Narvik og Ankenes som er mest sikre mot ising (Kosmo, 1998; Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Ved nedising og låste beiter på fjellet, trekker reinen ned i skogen i dalsidene mot fjordene. Enkelte år har isingsproblematikken dekket hele distriktet, og de har vært avhengig av å tilleggsføre for å få reinen gjennom vinteren.

Skjomen er ett av få reinbeitedistrikter i Nordland med såkalt kontinentale innlandsbeiter mot svenskegrensa, hvor temperaturforskjellene kan svinge betydelig mellom sommer og vinter (Kosmo, 1998). Dette er de beste lavbeitene i distriktet, men disse beitene er lite tilgjengelig (Fylkesmannsembetene, 2018). Sentralt i distriktet går det en fjellkjede som skiller de østlige og vestlige delene av distriktet. Topografien sammen med fare for sammenblanding av rein med svenske samebyer, gjør at de østvendte vinterbeitene i liten grad blir brukt av de norske reindriftsutøverne (Fylkesmannsembetene, 2018). Det medfører at distriktet har dårlig tilgang til reservevinterbeiter.

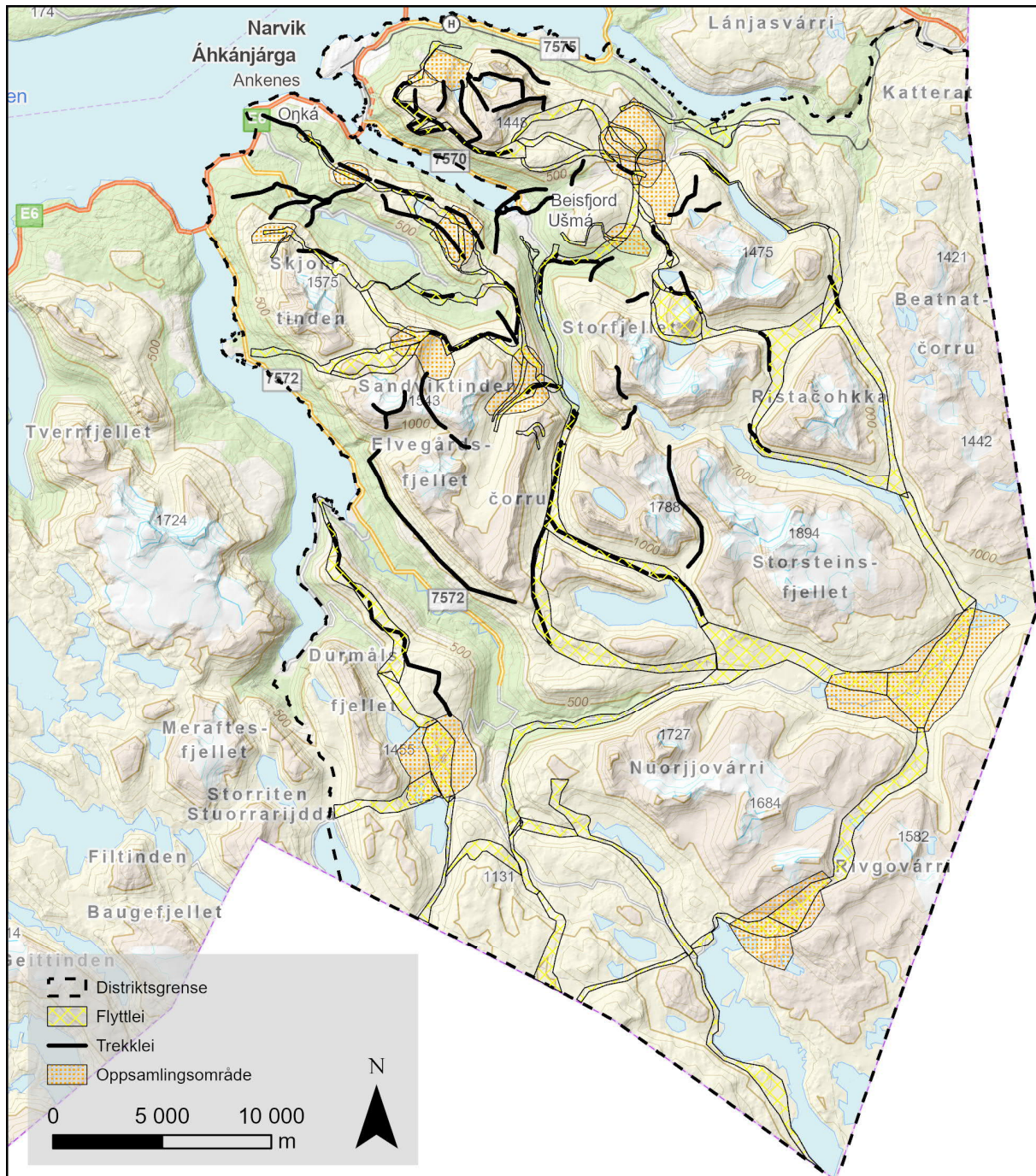


Figur 5-5. Kartlagte høstvinter- og vinterbeiter i Skjomen reinbeitedistriktet (NIBIO Kilden, u.d.).

5.2.5 Oppsamlingsområder og flytt-/trekkleier

Distriktsplanen lister opp følgende flaskehals for flytting (Figur 5-6) (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020):

- Under Torsvikkollen fra Skápmávuopmi (Skamdalen) til Stubblidalen
- Ned fra Máttavággi (Tverrdalen) til Skápmájavri (Skamdalsvatnet)
- Ned Huinnareapmi (Skamdalsbakkan) til Skápmájavri (Skamdalsvatnet)
- Forbi Áidaras og Fingran (Tredjetoppen) på veien fra Čoalbmevárri (Fagernestoppen) til Moskočohkka



Figur 5-6. Kartlagte flyttleier, trekkleier og oppsamlingsområder i Skjomen reinbeitedistriktet (NIBIO Kilden, u.d.).

I tillegg blir de mest sentrale flyttleiene gjennom året beskrevet (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Her er det særlig flyttleia fra Tøttadalen via Skaret, forbi Fagernestoppen (Čoalbmevárri), Resmålaksla (Rosmosčohkka) til Sildvik som blir berørt av de planlagte tiltakene. Denne er ifølge distriktsplanen i bruk vår, høst og vinter. I tillegg går det flyttleier mellom Tverrdalen, Skamdalen, Stubblidalen, Sildvik, Dunndalen, Sørtdalen og Rombak.

Det er tegnet inn ett oppsamlingsområde i reindriftskartene, vest for Ytter-Sildvikvatnet (NIBIO Kilden, u.d.). Dette blir brukt når distriktet samler rein for å sette dem i gjerdeanlegget ved Ytter-Sildvikskaret (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Andre områder i distriktet kan også bli brukt til samling av rein. Oppsamlingsområder med naturlige avgrensninger hvor reinen samles midlertidig under innsamling før flytting, kalvmerking, skilling eller slakt er en viktig og verdifull kvalitet i reindriftslandskapet.

5.2.6 Fleksibilitet

Samspillet mellom topografi og værforhold gjennom årstidene har stor betydning. Med de siste års gjentagende beitekriser er fleksibilitet med tilgjengelige alternative beiteområder svært viktig. Det gjelder spesielt for vinterbeitene, hvor det som i utgangspunktet kan være gode beiter kan bli nedisede og dermed utilgjengelige. Sommerbeiter kan også forringes, gjennom lengre og varmere somre. Endringen kan øke reinens behov for luftingsområder, gjerne på snøflekker i høyereliggende fjellområder, blant annet for å unngå insekter og parasitter. Samtidig kan tilgangen på slike områder blir dårligere, på grunn av økt snøsmelting og høyere temperaturer lengre oppe i fjellet.

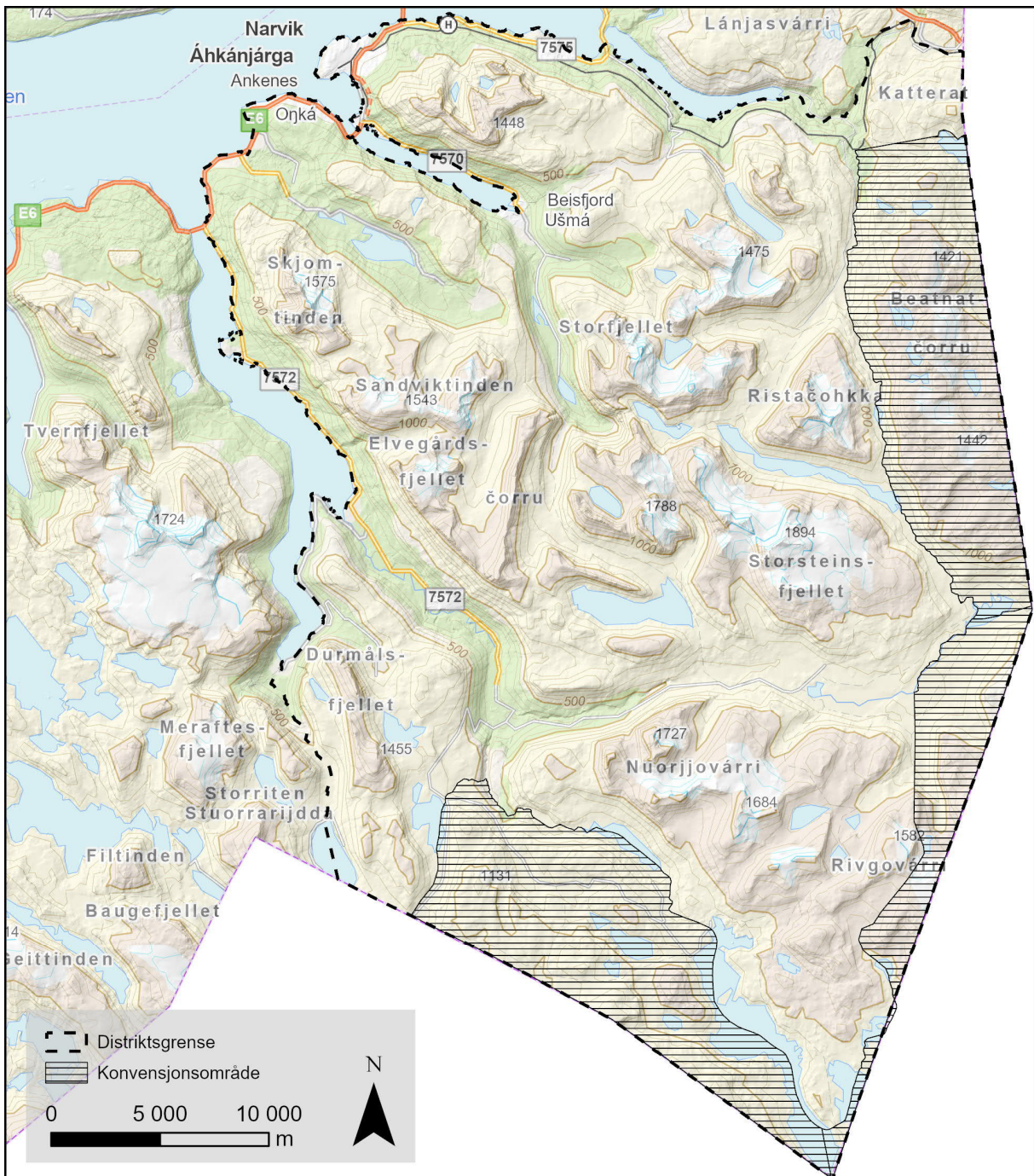
Med klimaendringene er det ventet at behovet for fleksibilitet i reindriften vil øke. Det kan gjelde for enkeltår og sesonger, hvor ekstremvær og enkelthendelser (ising, store snømengder, rask/sen snøsmelting, hetebølger, tørke, mv) kan gjøre at distriktene må tilpasse beitebruken til de faktiske forholdene på det gitte tidspunktet. I tillegg kan klimaendringene på sikt gi permanente endringer i områdebruken, hvor endringer i vegetasjonssammensetning, snø- og isforhold, mm kan endre driftsforutsetningene og hvilke områder som er egnet å bruke til ulike årstider. De kan også påvirke hvordan og hvilke tidspunkt det er mulig å trekke og flytte mellom ulike beiteområder. Det er vanskelig å forutse hvordan klimaendringene vil slå ut konkret med tanke på driftsmønsteret i et distrikt. Det å ivareta størst mulig grad av fleksibilitet er derfor viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindriften i møte med klimaendringene.

5.3 Beitetilgang og minimumsbeiter

Vinterbeitene er minimumsbeite i distriktet (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Det er altså vinterbeitene som begrenser det øvre reintallet og som avgjør hvor mange rein som kan overleve gjennom vinteren. Distriktet har imidlertid også begrenset tilgang til barmarksbeiter inkludert kalvingsland, og det er generelt stor overlap mellom de ulike årstidsbeitene som er i bruk (Fylkesmannsembetene, 2018).

5.4 Konvensjonsbeiter for svenske samebyer

I de østlige delene av distriktet mot Sverige har de svenske samebyene Gabna, Leavas og Girjas beiterett i perioden fra 1. juli - 1. august (Figur 5-7) (Grensereinbeiteoven, 1972; NIBIO Kilden, u.d.). Beitingen strekker seg imidlertid ofte lenger ut i tid, noe som har vært en utfordring for distriktet i land tid (Kosmo, 1998). Distriktet er tilbakeholden med å bruke beiteområder østover i distriktet, fordi de frykter sammenblanding av rein med de svenske samebyene og at de skal miste rein som følge av dette (Niia, pers.med.).



Figur 5-7. Konvensjonsområder for grenseoverskridende reindrift i Skjomen reinbeitedistriktet (NIBIO Kilden, u.d.).

5.5 Driftssituasjon rundt Fagernesfjellet

Fagernesfjellet er del av de mest sentrale beiteområdene i Skjomen reinbeitedistrikt. Her finner reinen beite hele året, og områdene ligger i tett tilknytning til kalvingsland, oppsamlingsområder og gjerdeanlegg for slakting og skilling litt lenger øst (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Fordi de østligste beiteene i liten grad er tilgjengelig for distriktet på grunn av topografi og svenske samebyers beiting her, skjer hoveddelen av beitinga i Skjomen i de vestlige delene av distriktet (Kosmo, 1998). Distriktet håper å i større grad kunne ta i bruk de østlige vinterbeiteene framover (Niia, pers.med.).

Gjennom vinteren er særlig områdene rundt Tøttadalen og vestover mot Taraldsvikfjellan og Mørkhola verdifulle beiteområder for reinflokkene (Niia, pers.med.). Sammen med liene nedover mot fjordarmene (Rombaken, Beisfjorden og Skjomen) holder disse områdene seg ofte isfrie, og er viktige for å sikre tilstrekkelig tilgang til beite for reinen gjennom vinteren. Når snøen tiner trekker reinen mot barraber og myrer, for å unytte tilgangen til friske, grønne planter med høyt nærings- og proteininnhold, slik at den kan bygge seg opp igjen etter vinteren. Mens simleflokken blir flyttet østover mot kalvingslandet rundt Middagsfjellet, kan okser og fjordårskalver bli gående å beite i liene ned mot Rombaken og Beisfjorden (NIBIO Kilden, u.d.).

På sommeren tilbyr fjellområdet rundt Fagernestoppen (Čoalbmevárri), Rombakstøtta (Áhkačohkka), Beisfjordtøtta og Resmålsaksla (Rosmmosčohkka) et særlig attraktivt, høyereliggende sommerbeite og luftingsområde (Niia, pers.med.). Her er det god tilgang på eksponerte topper og snøfonner, hvor reinen kan kjøle seg ned og slippe unna insektplage. Samtidig er det kort veg ned til frodige grønnbeiter i Mørkhola og andre mindre eksponerte lesider. Reinen beiter i de samme områdene utover sensommeren og høsten, før den trekker lenger øst på senhøsten i påvente av at snøen skal legge seg.

Det går flere flytt- og trekkeier i området rundt Fagernesfjellet. Den viktigste flyttleia går fra Tøttadalen via Mørkhola, over Skaret rundt Fagernestoppen (Čoalbmevárri), under Fingran og videre til Resmålsaksla (Rosmmosčohkka) og Sildvik (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020).

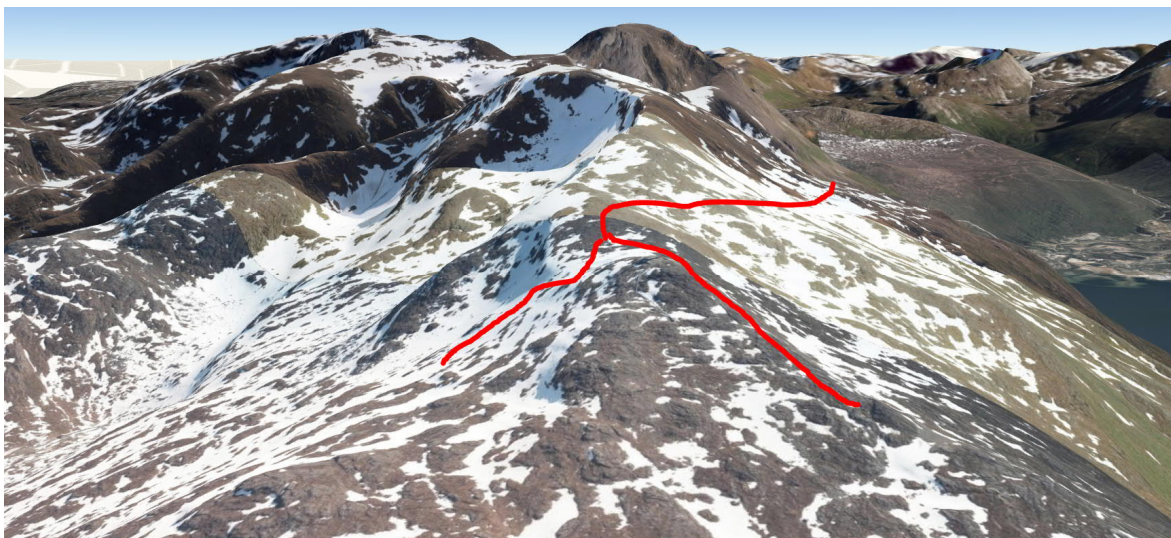
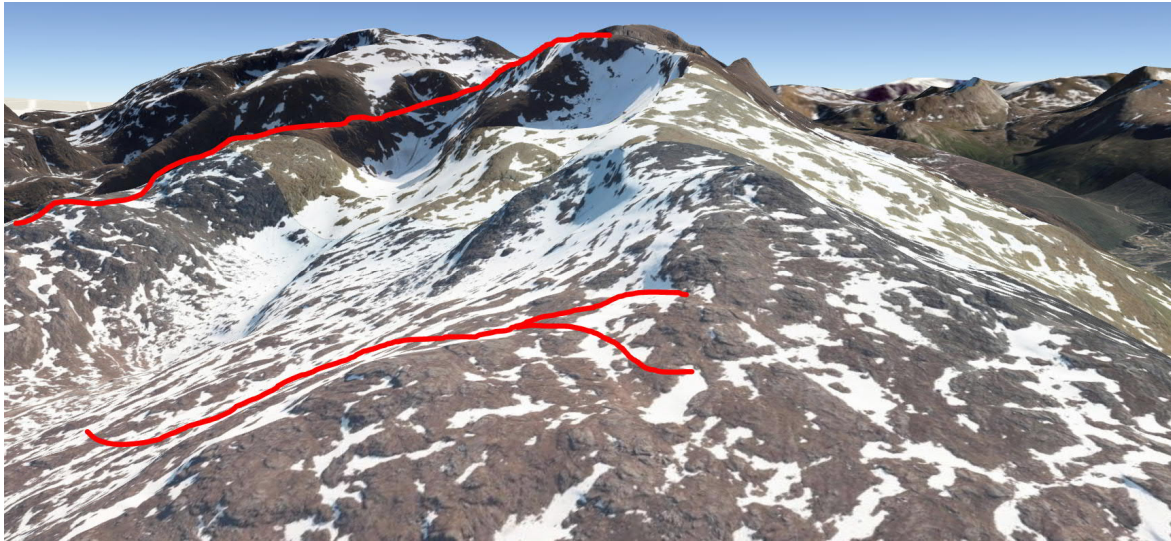
Området rundt Fagernestoppen (Čoalbmevárri), har tidvis ganske utfordrende terreng. Selv om flyttleia dekker et større område rundt toppen, er reinen avhengig av å følge de naturlige terrengformasjoner med plataer, skar og rygger for å komme seg fram (Figur 5-8, Figur 5-9 og Figur 5-10) (Niia, pers.med.). Under Fingran / Tredjetoppen (Áidasarčohkka) må reinen ledes helt ned mot fjordkryssinga for 132 kV-kraftlinja, før den kan trekke oppover lia igjen mot Moskočohkka og Beisfjordtøtta (flaskehalsen omtalt i kap. 5.2.5). På grunn av det bratte terrenget er distriktet avhengig av å kunne slippe reinen etter at de har passert Skaret og Fagernestoppen (Čoalbmevárri), slik at den kan trekke videre østover i eget tempo. Flyttleia blir brukt vår, høst og vinter, i forbindelse med flytting til kalvingsland og vårbeiter, slakting og skilling og i andre tilfeller hvor distriktet har behov for å samle og flytte reinflokkene (Niia, pers.med.).

Det går også flere trekkeier i området rundt Fagernestoppen (Čoalbmevárri) og Tredjetoppen (Áidasarčohkka) (Niia, pers.med.). Her følger reinen fjellryggene for å komme seg opp og ned mellom fjelltoppene og grønnbeiter i Mørkhola og ned mot Beisfjorden.

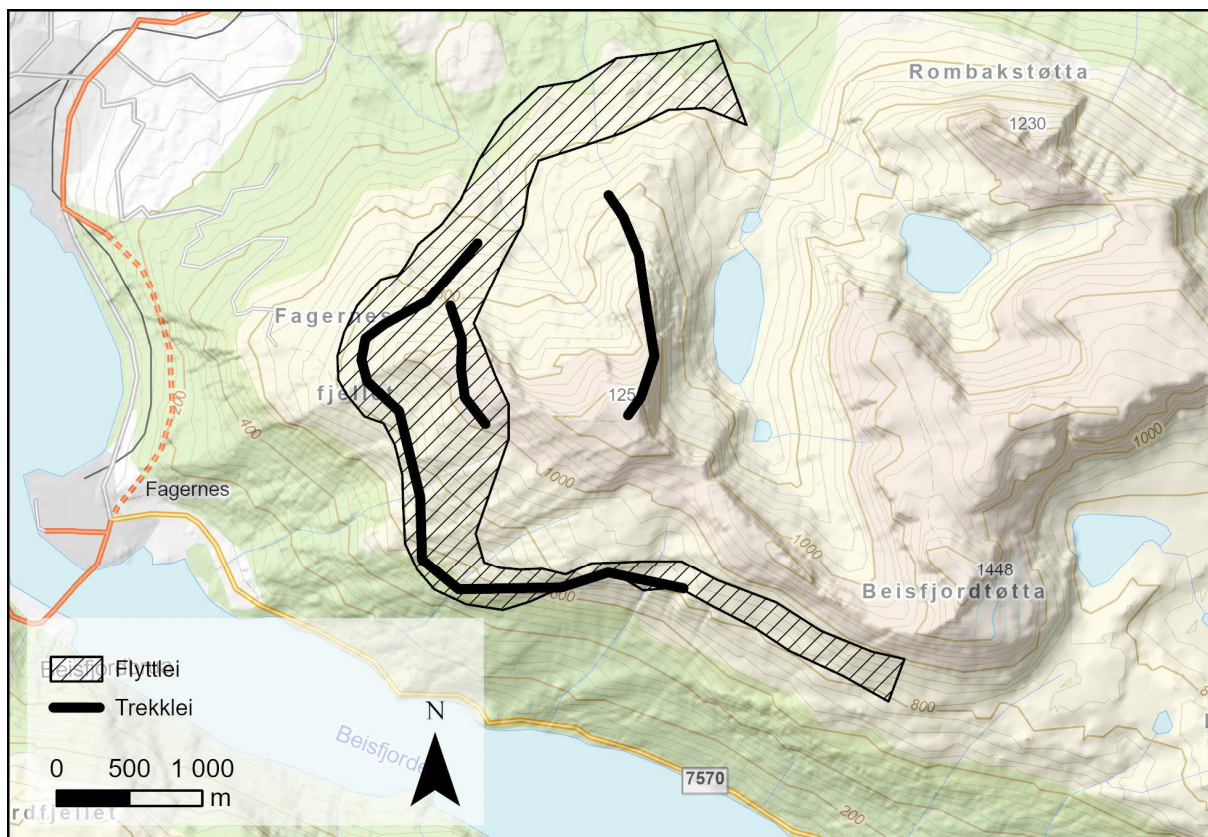
I konsekvensutredningen som ble utarbeidet i 2014 står det at reinbeitedistriktet kan ringe driftsansvarlig i skianlegget for å be om at heisen stoppes når flytting pågår, for å slippe reinen gjennom området (COWI, 2014). Ifølge distriktsleder er ikke dette en etablert praksis (Niia, pers.med.). Distriktet flytter i dagens situasjon stort sett på morgenen, før skianlegget åpner. Dette gir lite fleksibilitet for distriktet, hvis det skulle skje uforutsette ting som gjør at flyttingen blir forsinket.



Figur 5-8. Flytting med rein rundt Fagernesstoppen ((Čoalbmevári; øverst) og videre sørøstover forbi Áidas (nederst). (Foto: Lars Erik Niia, Skjomen reinbeitedistrikt).



Figur 5-9. Illustrasjon av flyttemønsteret med flytt- og trekkleier (røde linjer) fra Mørkhola forbi Fagernestoppen (Čoalbmevárrri), sett fra nordvest (Kartverket, u.d.; Niia, pers.med.).



Figur 5-10. Kart som viser systemet med flytt- og trekkleier rundt Fagernesfjellet (Illustrasjon: Sweco Norge AS)

5.6 Samlet belastning i dagens situasjon

Ved vurdering av virkninger for reindrift i plansaker, skal det gjøres en vurdering av de samlede effektene av ulike planer og tiltak innenfor reinbeitedistriktet (Konsekvensutredningsforskriften, 2017). Dette følger også av folkerettens bestemmelser, hvor staten har forpliktet seg til å vurdere alle tiltak som berører samiske interesser opp mot forpliktelsene staten har ovenfor samene som urfolk (LMD, 2021).

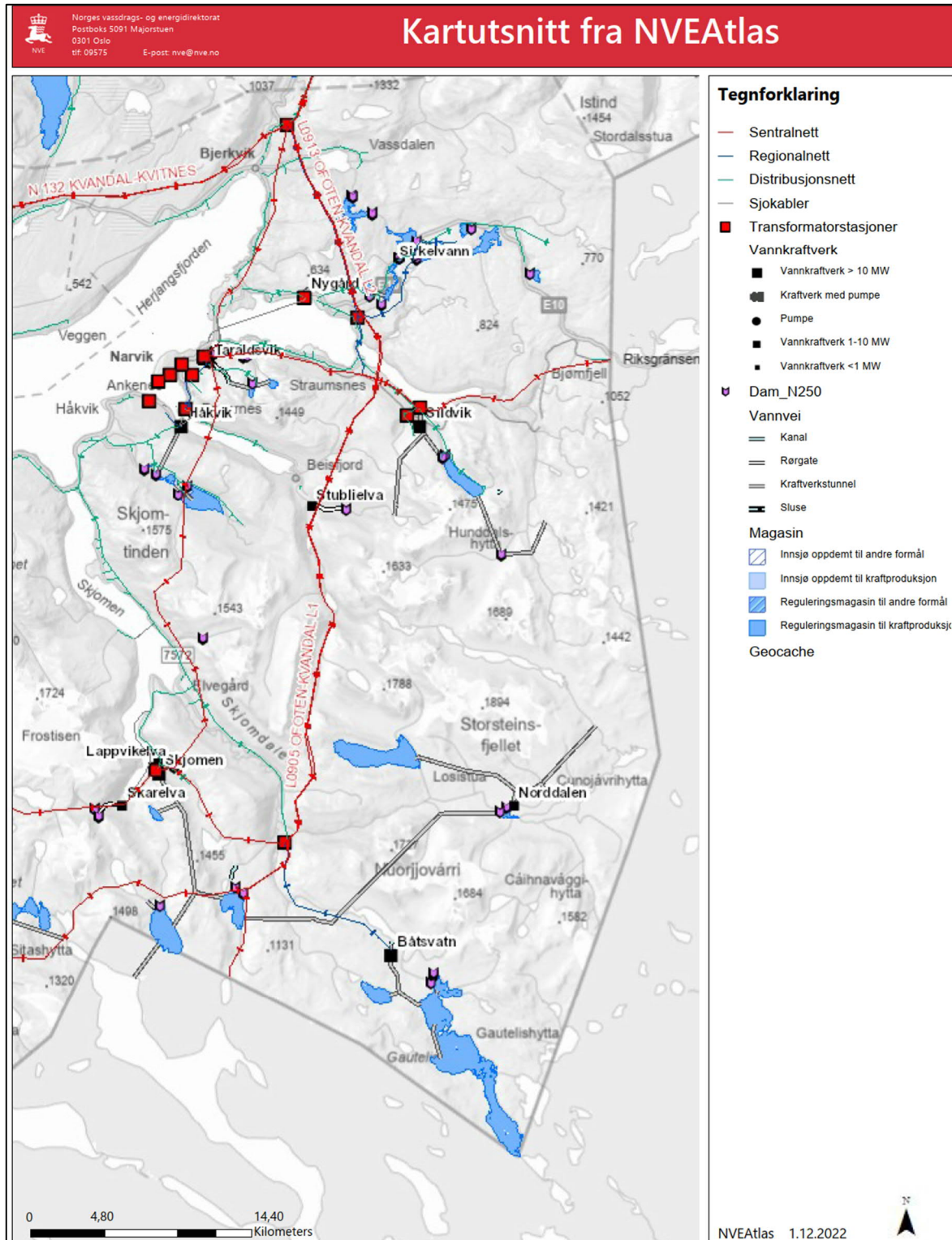
5.6.1 Infrastruktur og samferdsel

Både E6 og Ofotbanen krysser langs ytterkantene av distriktet. Dette medfører noen påkjørsler og tap av dyr gjennom året for distriktet (Landbruksdirektoratet, u.d.b). I tillegg til tidligere anleggsveier fra kraftutbygging er det også bygget noen skogsbilveier i distriktet, der veiene rundt Skamdalen og Stubblidalen er lengst (NIBIO Kilden, u.d.). I tillegg til å gi økt tilgang for friluftsliv, aktivitet og ferdsel, kan veinettet gjøre at reinen trekker ut av beiteområder hvor distriktet ønsker å holde dem inn mot bebyggelse eller mindre egnede beiteområder. Dette kan gi konflikter med bønder om rein på innmark og føre til en mindre gunstig utnyttelse av beiteområdene. Samlet gir veinettet en betydelig påvirkning på beitebruk og driftsmønster i distriktet.

5.6.2 Kraftverk og nettanlegg

Det er etablert flere vannkraftverk av ulik størrelse i distriktet (NVE Atlas, 2022). Disse er lokalisert forholdsvis jevnt fordelt i alle deler av distriktet (Figur 5-11). For kraftverkene er det gitt konsesjon mellom årene 1955 og 2017. Flere vannkraftverk er de siste årene avslått av NVE/OED av hensyn til reindriftsinteressene. Kraftverksdemninger kan skape barrierer for reinen under trekk og flytting, og den utstrakte kraftutbyggingen i distriktet har påvirket i hvilken grad distriktet har tilgang til å flytte og å bruke beiteområder, slik de tradisjonelt har blitt brukt i distriktet. Tidligere oppdemninger har også demmet

ned tidligere tilgjengelig beiteareal (Kosmo, 1998). Flere av kraftanleggene i distriktet er gamle, og det er sannsynlig at det vil komme en betydelig påvirkning fra vedlikehold og rehabilitering av anleggene (Eftestøl & Colman, 2018).



Figur 5-11. Kartesport fra NVE Atlas som viser status for konsesjonsbehandling for vannkraft og nettanlegg (NVE Atlas, 2022).

I forbindelse med kraftverkene er det etablert en rekke veier i distriktet, slik at store beiteområder har blitt lett tilgjengelig for allmenheten (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Dette har gitt økt ferdsel og trafikk, også inn i de østlige, i utgangspunktet utilgjengelige delene av distriktet. Flere av veiene er ikke stengt med bom (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Dette kan føre til at reinen ikke får tilstrekkelig ro til å beite. Ro ved beiting er en forutsetning for god kalvevekst og oppbygging av kroppsreserver for dyrene, før påfølgende vintersesong.

Det krysser også en rekke kraftlinjer gjennom distriktet, inkludert en 420 kV-linje og flere 132 kV og 145 kV-linjer (Figur 5-11). Distriktet viser til at de ser betydelige barriereeffekter av kraftlinjene fra GPS-posisjonene til rein, hvor reinen har en tendens til å snu når den møter kraftlinjer (Niia, pers.med.). Flere studier har også påvist tydelige negative virkninger og unntakseffekter for rein i anleggsperioden ved etablering av kraftlinjer (Colman, et al., 2015; Eftestøl, Tsegaye, Flydal, & Colman, 2015; Strand, et al., 2017). På vinteren kan kraftlinjene avgi elektriske ladninger som gjør at det stråler ut UV-lys (coronaeffekt). Det er kjent at øynene til reinen endrer lysfølsomhet om vinteren, slik at den kan oppfatte UV-lys (Tyler N. , et al., 2014). Enkelte studier har foreslått at effekter av koronalyse fra kraftledninger oppstår ved spenninger fra 66 kV (Tyler N. J., Stokkan, Hogg, Nellemann, & Vistnes, 2016), mens NVEs kunnskapsoppsummering i forbindelse med «Nasjonal ramme for vindkraft» peker på effekter fra 300 kV og høyere (Berg, 2018).

I tillegg til UV-lys kan koronaeffekten gi en knitrende lyd som øker med spenning, og som er spesielt hørbare for linjer med spenning størrelsesorden 300-400 kV. Støyen er høyest når ledninger er nye og avtar etter hvert. Kraftlinjer kan også føre til skutertrafikk langs kraftgatene, enklere forflytningskorridorer for rovvilt, ferdsel fra skigåere, uønsket spredning av rein gjennom kraftgatene og utfordringer med gjengroing i kraftgatene, mv (Strand, et al., 2017).

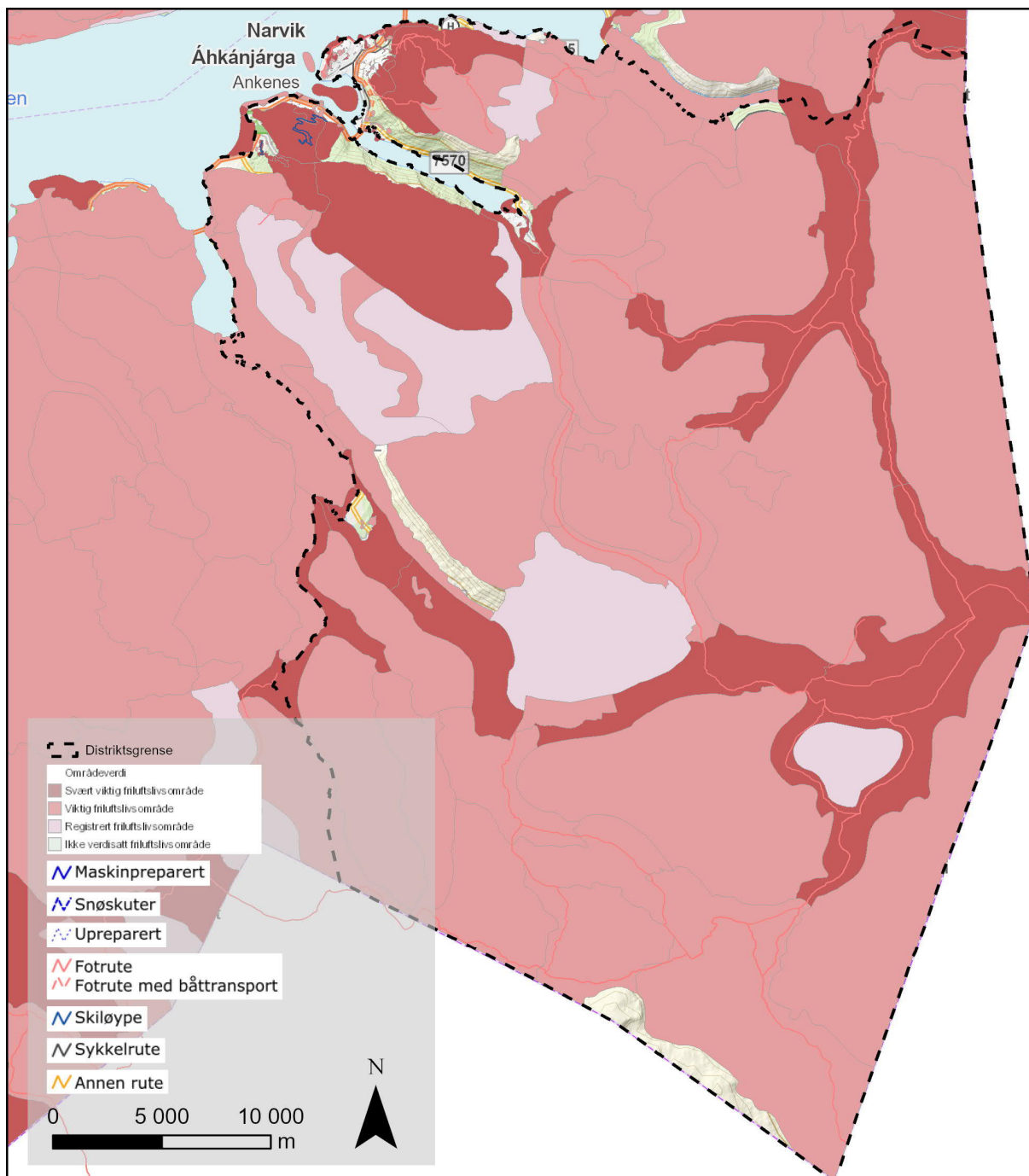
5.6.3 Friluftsliv, jakt og fiske

Skjomen reinbeitedistrikt, med Fagernesfjellet «i spissen», er på grunn av beliggenhet og omgivelser, et distrikt der arealene brukes av mange; reindriftsnæring, lokalbefolkning for øvrig og turisme. Distriktet benyttes som tur- og rekreasjonsområde hele året. Hele reinbeitedistriktet er kartlagt som friluftslivsområder med til dels svært stor verdi, stor bruksfrekvens, mange opplevelseskvaliteter for både regionale og nasjonale brukere (Figur 5-12) (Miljødirektoratet, u.d.d). Dette omfatter blant annet Fagernesfjellet, Tøttadalen Håkvikdalen, Ankenesfjellet, Sjørdalen, Hundalen, Rombaken og Katterat.

Høy menneskelig aktivitet skaper utfordringer for reinen, i form av forstyrrelser ved beiting og barrierer som kan gjøre det utfordrende å flytte. Distriktet opplever også utfordringer med løse hunder i forbindelse med jakt og friluftsliv (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Hunder i bånd kan redusere beiteroen hos reinen, mens løse hunder i verste fall kan føre til avlinger av rein. Simle med kalv er spesielt sårbare.

Utviklingen av Narvikfjellet skianlegg har vært et av de største utviklingsprosjektene i distriktet de siste årene, med bygging av ny gondolbane i 2019. Flytting av rein kan ikke foregå når heisene i skianlegget går. Heistraséene kan fungerer som en barrierer, og heiser i drift fører til menneskelig aktivitet i områdene der reinen skal krysse. Reinen må av den grunn flyttes på morgenen, for å unngå å treffe på mennesker.

Reinbeitedistriktet peker på at det gjennom årene har blitt økt trafikk innover i Tøttadalen i forbindelse med friluftslivsaktiviteter, særlig på vinterstid (Niia, pers.med.). Det blir tråkka skiløyper med løypemaskin inn til Pumpvatnet. Tøttadalen er et viktig vinterbeiteområde for distriktet. Distriktet frykter en utvidelse av løypenettet videre innover i Tøttadalen, med den påvirkningen dette vil ha for beiteroen og mulige unntakseffekter av rein for beiteområdene innover i dalføret.



Figur 5-12. Kartlagte friluftslivsområder og turruter (barmark og vinter) innenfor Skjomen reinbeitedistrikt (Geonorge, u.d.).

5.6.4 Fritidsbebyggelse

Det er etablert spredt fritidsboligbebyggelse i distriktet. De mest dominerende områdene ligger fra Beisfjorden inn Skamdalen og i Håkvikdalen. Hyttebygging innskrenker beiteområder, og gjør at reinen ikke vil oppholde seg i områdene nær hyttefeltene (Vistnes, Nellemann, & Bull, 2004). Fritidsboliger medfører også mye menneskelig aktivitet som scooterkjøring, hold av hund, skiaktiviteter, friluftsliv, mv.

5.6.5 Rovvilt

Distriktet har over lengre tid rapportert om store tap av dyr til rovvilt (Landbruksdirektoratet, u.d.b). Distriktet ligger innenfor prioritert yngleområde for jerv, gaupe og bjørn. Tradisjonelt er det tap til jerv som har utgjort størsteparten av tapene. De siste årene rapporterer distriktet at det er knyttet størst utfordringer til tap av rein til kongeørn og gaupe (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Tapene er vanskelig å dokumentere, på grunn av utfordrende topografi i distriktet og at kadaver kan være bortgjemt eller oppspist i løpet av kort tid. I tillegg til direkte tap rapporterer distriktet at nærværet av rovdyr forstyrrer reinen i beitinga. Dette gjør at reinen vandrer mye og unngår deler av distriktet, særlig områder med tettere forekomst av rovdyr.

Rovdyrforekomster er en belastning som kommer i tillegg til eventuelle inngrep og utbygginger i et reinbeitedistrikt. Disse må derfor tas med i betraktningen når man vurderer samlet belastning for reindriften i et distrikt (LMD, 2021).

5.6.6 Klimaendringer

Som for resten av det samiske reinbeiteområdet skaper klimaendringene utfordringer for beitesituasjonen på vinteren i Skjomen reinbeitedistrikt. Særlig de siste ti årene har reindriften vært preget av beitekriser på grunn av klimaendringer. Det er flere ganger de siste årene erklært beitekrise i Skjomen reinbeitedistrikt, på grunn av mye snø og/eller nedising av beitene (Statsforvalteren i Nordland, u.d.). Distriktet har ved beitekrisene tilleggsfôret reinen, noe som er kostbart og svært arbeidskrevende. Effekten av klimaendringer er ventet å øke i årene som kommer.

Beitekriser kan omfatte både økt nedising av beiter eller store snømengder som gjør beitevegetasjonen utilgjengelig, hyppigere forekomst av barfrostperioder med tørke, skogbranner, sen vår og snøsmelting av barmarksbeitene, noe som kan gjøre det nødvendig å endre driftsmønsteret i distriktet. En konsekvens av endring av driftsmønsteret er at det kan gi økt slitasje på enkelte typer årstidsbeiter / i gitte områder. Varme somre kan også gi økt insektplage som medfører mindre beitero. Dette gjør at reinen er mer avhengig av luftingsområder.

Det er knyttet stor usikkerhet til hvordan klimaendringene vil slå ut videre, både for barmarksbeiter og vinterbeiter. Fleksibilitet når det gjelder tilgang til alternative beiteområder og alternative ruter for flytting og trekk for å få reinen mellom beiteområdene vil være viktig for å sikre robusthet og handlingsrom for reindriften i møte med klimaendringene

5.6.7 Beitebruk av svenske samebyer

De østlige delene av distriktet har utstrakt beitebruk fra de svenske samebyene Gabna, Leavas og Girjas. Samebyene har beiterett i perioden fra 1. juli - 1. august, men beitingen strekker seg ofte lenger utover høsten og vinteren, noe som har vært en utfordring for distriktet i lang tid (Kosmo, 1998). Distriktet er tilbakeholden med å bruke beiteområder østover i distriktet, fordi de frykter sammenblanding av rein med de svenske samebyene og at de skal miste rein som følge av dette (Niia, pers.med.). Dette gjør at vinterbeiteressursene i distriktet er betydelig mer begrenset enn det arealbrukskartene og grunnlaget for fastsettelsen av øvre reintall i distriktet skulle tilsi. Distriktet melder at de håper å kunne ta de østlige beiteområdene i bruk i større grad framover (Niia, pers.med.).

5.6.8 Samlet vurdering

Skjomen reinbeitedistrikt har over lengre tid hatt utfordringer med å opprettholde reintallet. Et relativt ferskt generasjonsskifte har trolig bidratt i noe grad til at reintallet har vært lavt, men tapene av rein i distriktet har også vært høye over tid (Landbruksdirektoratet, u.d.b). Distriktet peker på tap til rovvilt som hovedgrunnen til at tapstallene er så høye (Skjomen reinbeitedistrikt, 2020). Tapene gir merarbeid og går ut over produksjonen og næringsgrunnlaget. Distriktet framholder imidlertid at inngrep og forstyrrelser innenfor distriktet også har økt vesentlig de siste tiårene. Redusert tilgang til beiteland, hindringer i trekk- og flyttleiene, redusert beitero og stress hos reinen kan påvirke kondisjonen til reinen, og med det produksjon og slakteuttak (LMD, 2021).

6 Verdivurdering og inndeling i delområder

Utredningsområdet er delt inn i delområder basert på hvilken funksjon og betydning de har for utøvelsen av reindrift. Verdien til delområdene er satt i henhold til verditabellen i håndbok V712 for konsekvensanalyser (se Tabell 2-29 i Statens vegvesen 2018), sammen med prinsippene i Landbruks- og matdepartementets veileder for reindrift og plan- og bygningsloven (2021). Verditabellen i V712 inneholder en fem-delt verdiskala fra ubetydelig til svært stor verdi. Verdien kan også nyanseres innenfor hver verdikategori (se tabeller under).

6.1 Delområde A – Flyttleia forbi Fagernesfjellet

Delområde A dekker området hvor det foregår flytting av rein i tilknytning til planområdet, fra Mørkhola, forbi Fagernestoppen (Čoalbmevárri) under Fingran og videre til Resmålaksla (Rosmmosčohkka) (Figur 6-1). Flyttleia er i aktiv bruk og har en avgjørende funksjon for å sikre tilgangen til en rekke årstidsbeiter, i et av de mest sentrale beiteområdene i distriktet. Flyttleia kan brukes til flere tider av året, og det finnes ingen alternativer hvis distriktet skal kunne utnytte beiten ytterst på Fagerneshalvøya. Videre omfatter delområdet vinterbeitene i influensområdet for de planlagte tiltakene.

Hele delområdet er også angitt som vårbeite (oksebeiteland), sommerbeite (inkl. høyereliggende luftingsområde) og høstbeite. Området er del av de mest brukte beiteområdene for distriktet gjennom hele året. Deler av området tilbyr også de mest stabilt isfrie beiten om vinteren og kort avstand mellom luftige topper og frodige grønnbeiter på sommeren. Delområdet inneholder både særverdiområder for reindrift, minimumsbeiter for distriktet (vinterbeiter) og flyttleia uten alternativer.

Samlet vurderer vi at delområdet har **svært stor verdi for reindrift** (Statens vegvesen, 2018).

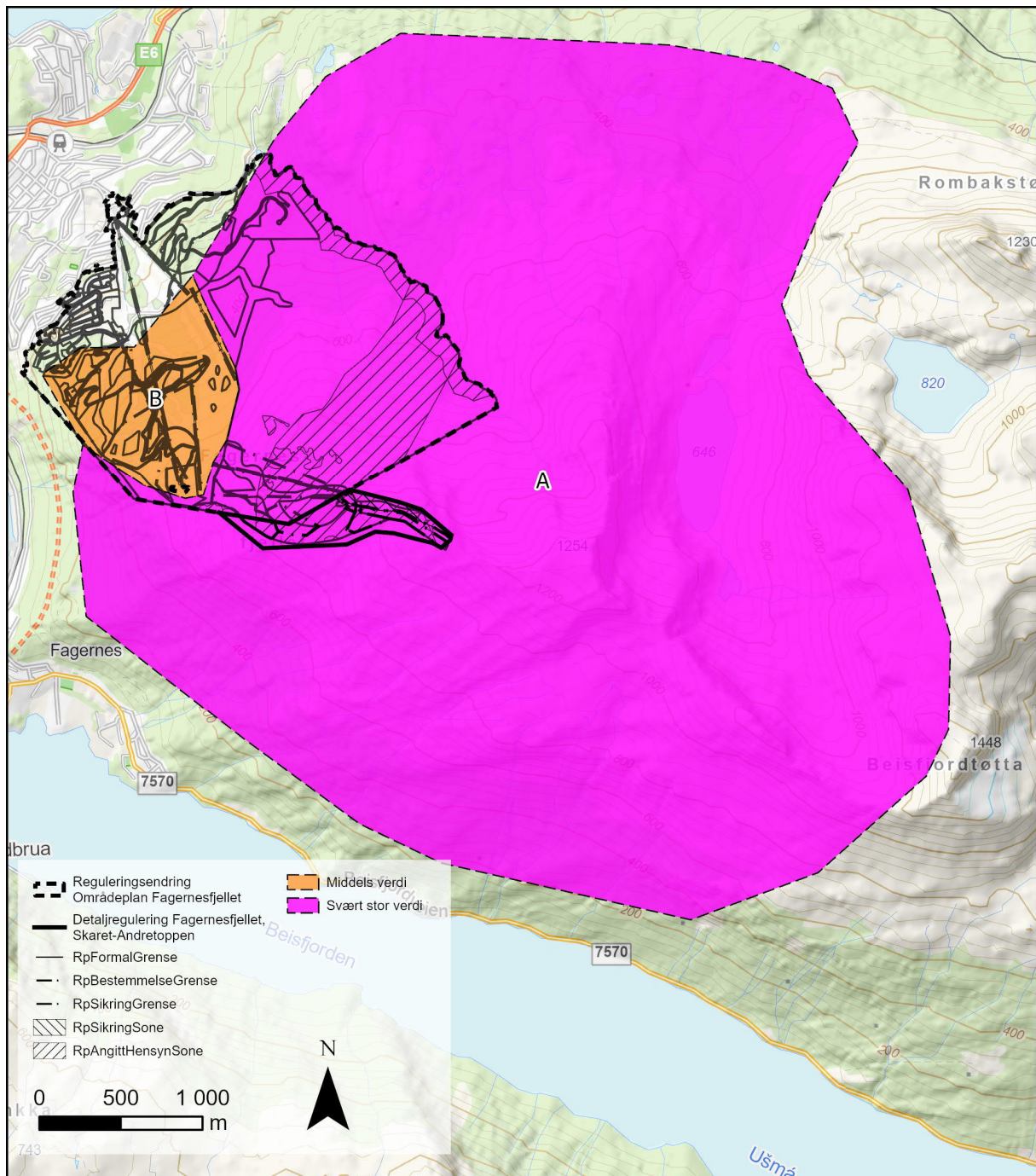
	Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Delområde A					▲

6.2 Delområde B – Beiteområder innenfor skianlegget

Delområde B dekker de delene av planområdet hvor dagens skianlegg ligger (Figur 6-1). Området er i utgangspunktet egnet som både vinter- og barmarksbeite. På grunn av eksisterende infrastruktur og aktivitet i tilknytning til skianlegget vurderer vi at området har noe redusert funksjon for reindrift, da det trolig i størst grad er reinen som tåler forstyrrelser best som trekker hit. Vinterbeiter er i utgangspunktet minimumsbeiter i distriktet og skal etter metodikken få svært stor verdi. Området innenfor eksisterende skianlegg er imidlertid i redusert grad mulig å bruke med den aktiviteten som foregår i skianlegget.

Samlet vurderer vi at delområdet har **middels verdi** for reindrift (Statens vegvesen, 2018).

	Uten betydning	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Delområde B			▲		



Figur 6-1. Verdikart som viser avgrensning og verdi for delområde A og B, sammen med plangrenser, formålsgrenser, bestemmelsesområder, sikringssoner og hensynssoner i reguleringsendring områdeplan Fagernesfjellet og detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen.

7 Vurdering av tiltakets påvirkning og konsekvens

De planlagte tiltakenes påvirkning på delområdene er bestemt i henhold til påvirkningsskalaen i håndbok V712 (se Figur 6-5 i Statens vegvesen, 2018). Hvor vidt tiltaket endrer funksjonen til flyttleier, trekkleier, oppsamlingsområder, påvirker reindriftas mulighet til å utnytte beiteområder, gjerdeanlegg eller fører til unnvikelseeffekter hos reinen bidrar til å definere graden av påvirkning på et delområde. Påvirkningen er vurdert med utgangspunkt i henholdsvis forutsatte og foreslåtte skadereduserende tiltak. Forutsatte tiltak er allerede innarbeidet i planforslaget av hensyn til reindrift tidligere i prosessen. Foreslåtte tiltak er tiltak som er foreslått som følge av konsekvensutredningen for reindrift, men ikke innarbeidet i planforslaget (se kap. 9).

Verdien og grad av påvirkning blir sammenstilt ved hjelp av konsekvensvifta i håndbok V712 (se Figur 6-6 i Statens vegvesen, 2018), for å fastsette konsekvensgraden av tiltakene innenfor hvert delområde. Basert på konsekvensgraden for hvert delområde blir konsekvensen for hele utredningsalternativet fastsatt (se Tabell 6-5 i Statens vegvesen 2018).

7.1 Vurdering av referansesituasjon (nullalternativet)

Det er mye aktivitet og ferdsel rundt Fagernesfjellet i dag, både sommer og vinterstid. Alpinanlegget har i dag en stolheis som går opp til Fagernestoppen (Čoalbmevárrí) som er i drift om vinteren, med skiløyper ned mot Fjellheisrestauranten. Det ligger mye infrastruktur med vei-, sti- og løypenett, bygninger, heiser mv. nedover i skianlegget. Vedtatt reguleringsplan åpner for utbygging av flere felt med fritidsboliger i området rundt Fjellheisrestauranten. I tillegg til aktiviteten som er direkte tilknyttet skianlegget, er det blant annet populært å drive med frikjøring i fjellsidene ned mot Mørkhola og mot Beisfjorden. Her har distriktet flere ganger fått tilsendt videoer av skikjørere som kjører etter rein som flykter (Niia, pers.med.). Skiløypene som blir tråkket med tråkkemaskin mot Tøttadalen skaper også utfordringer med forstyrrelser av rein som går på vinterbeite her.

På sommeren er det mye aktivitet fra turgåere som følger stinettet mot Fagernestoppen (Čoalbmevárrí), Andretoppen og Tredjetoppen (Áidarascóhkka), samt aktivitet knyttet til ti-på-topp-poster i området (Niia, pers.med.). Gondolen til Fjellheisrestauranten har gjort fjellområdet betydelig mer tilgjengelig etter at denne kom, og utvidet driften av alpinanlegget til også å omfatte sommersesongen.

7.2 Delområde A – Flyttleia forbi Fagernesfjellet

7.2.1 Vurdering av påvirkning

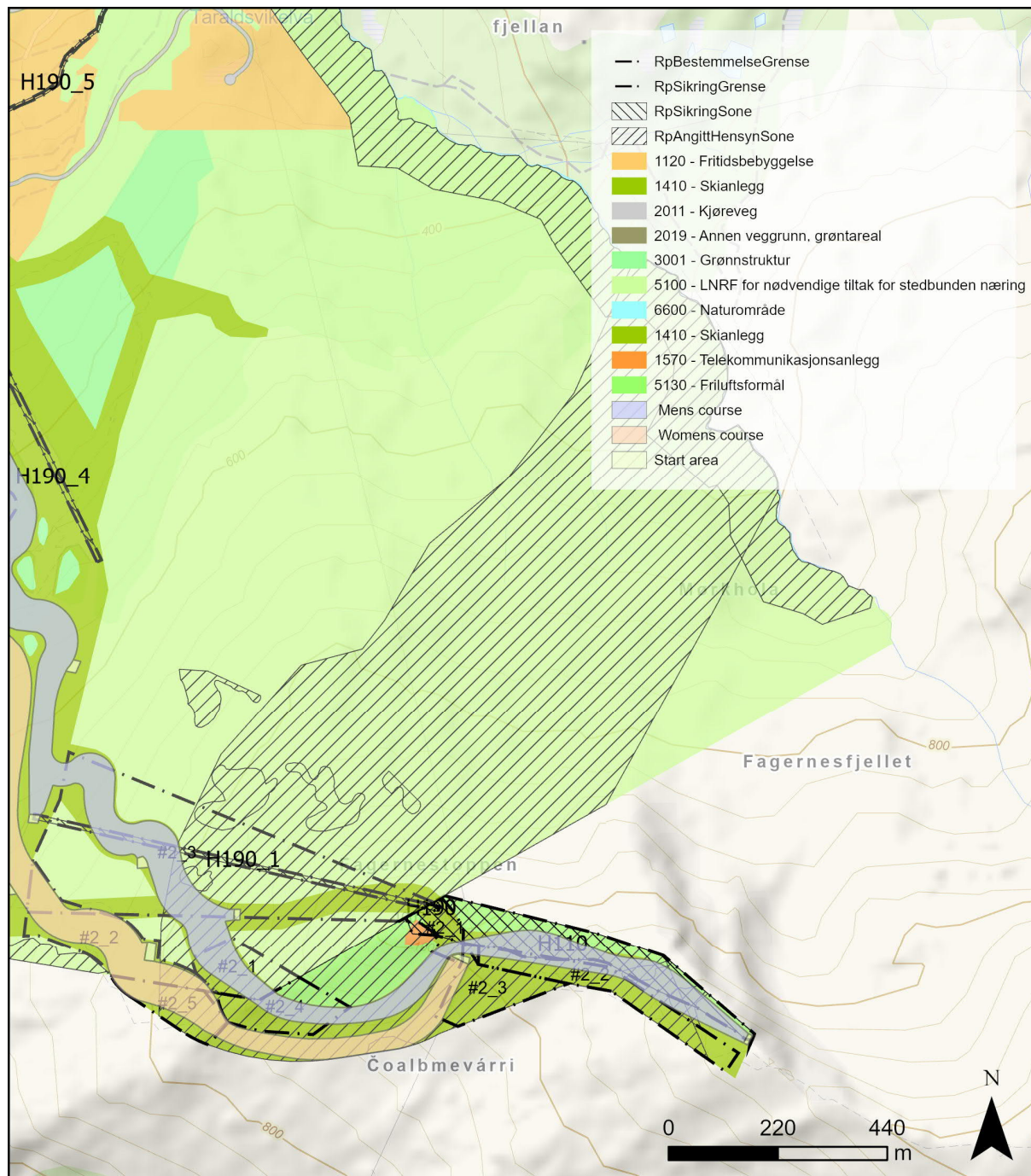
7.2.1.1 Med forutsatte tiltak

Ny stolheis opp til Fagernestoppen (Čoalbmevárrí)

Det er planlagt en ny stolheis fra Fjellheisrestauranten opp til Fagernestoppen (Čoalbmevárrí). Eksisterende stolheis med bygg for påstigning skal saneres når ny heis er bygd. Heisen vil få en litt annen trasé enn dagens heis, med ny plassering av master. Størrelsen på mastene og stolene vil også bli noe større enn for dagens heis. Den nye stolheisen vil ha mulighet for at heisstolene kan kjøres tilbake til avgangsplattformen på slutten av dagen og utenfor sesongen, slik at disse ikke henger ute når anlegget ikke er drift.

I forslag til revidert områdeplan Fagernesfjellet (OF) er det satt av et trekantet bestemmelsesområde #2_3 (Narvik kommune, 2025d), hvor skiheis med tilhørende master og teknisk infrastruktur kan plasseres innenfor (Figur 7-1). Plassering av heismastene innenfor bestemmelsesområdet skal gjøres i samarbeid med reinbeitedistriktet før oppstart av anleggsarbeidet, slik at de i minst mulig grad hindrer traseer for flytt- og trekkleier for rein. I forslag til detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen (DFSA) er det satt av et bestemmelsesområde #2_1 (Narvik kommune, 2025c), hvor toppstasjon for stolheis med tilhørende teknisk infrastruktur og nødvendige drifts- og servicebygg kan etableres,

nordøst for eksisterende telemast. Det er lagt inn en hensynssone for reindrift (H520) over de delene av flytt- og trekkleiene som ligger innenfor planområdene. Det er også lagt inn et rekkefølgekrav i områdeplan Fagernesfjellet (OF) som fastslår at det skal utarbeides en skriftlig avtale med reinbeitedistriktet om heisstopp når reinen trekker gjennom området. Den nye stolheisen kan i henhold til bestemmelsene for arealformålet skianlegg BSA (OF - BSA 3 og DFSA - BSA 1-2) kun benyttes til skikjøring, og vil ikke være åpen for sommerdrift.



Figur 7-1. Kart over planlagte reguleringsformål, bestemmellesområder, sikringsområder og hensynssoner i revidert områdeplan Fagernesfjellet (OF) og detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen (DFSA) innenfor delområde A (avgrænsningen for delområdet er vist i Figur 6-1). Kartet viser også nedfartene som skal benyttes under alpin-VM 2029. Se plankartene for detaljer (Narvik kommune, 2025a; Narvik kommune, 2025b).

Den nye stolheisen kan medføre tap av beitevegetasjon og potensielt utgjøre en fysisk barriere for flytting og trekk av rein i de øvre delene av Fagernesfjellet. Hvis heismastene blir plassert på feil sted i terrenget, kan dette føre til at vegetasjon med god beitekvalitet går tapt. Beiteressursene i høyfjellet er i utgangspunktet begrenset.

Slik det var beskrevet i konsekvensutredningen fra 2014, kan heisstoler i bevegelse i lufta oppleves som skremmende for reinen, og rein som beiter eller er på trekk vil kunne vegre seg for å passere eller oppholde seg rundt stolheisen når denne er i drift (COWI, 2014). Fryktreaksjonen henger sammen med en naturlig adferd hos reinen, for å unngå predatorer fra lufta. Fryktreaksjonen kan også påvirke reinens adferd i et større område rundt heisen, hvis stolene i bevegelse er synlige på lang avstand. Unnvikelseeffektene kan derfor gjelde større deler av delområdet enn bare akkurat passasjen under heistraséen.

Heismastene kan også komme til å sperre en eller flere av de få passasjepunktene som finnes i terrenget for trekk- og flyttleiene rundt Fagernestoppen (Čoalbmevárri) (se kap. 5.5). I ytterste konsekvens kan det føre til at trekk- og flyttleier blir stengt. Selv om det allerede går en stolheis i dette området, vil reinen trolig oppfatte den nye stolheisen som et nytt og fremmed element, og det kan kreve noe tid å venne reinen til de nye installasjonene ved flytting. På vinteren vil en ny, større og mer driftssikker stolheis trolig medføre noe økt aktivitet oppover i de øvre delene av skianlegget.

Det er ikke lov å permanent stenge flyttleier, men Landbruks- og matdepartementet kan ifølge reindriftslovens § 22 samtykke til omlegging av flyttleier, «hvis berettigede interesser gir grunn til det» (Reindriftsloven, 2007). Bestemmelsen omfatter ikke bare fullstendig blokkering av flyttleia, men også innsnevring av og bygging like ved flyttleia eller forstyrrelser som bygging av tiltaket medfører (LMD, 2021). Trekkleier har som flyttleiene en viktig funksjon for å sikre reinen tilgang mellom ulike beiteområder, og bør opprettholdes så langt det lar seg gjøre.

Reguleringsbestemmelsene for de to planforslagene har innarbeidet ulike tiltak som skal bidra til å redusere skade og ulempe for reindriften av den nye stolheisen. Masteplasseringen skal fastsettes i samråd med reinbeitedistriktet. Dette kan trolig bidra til å unngå de største ulempene for reinbeiter og flytt- og trekkleiene, så lenge det er teknisk gjennomførbart å tilpasse masteplasseringen i henhold til reindriften ønsker. Rekkefølgekravet om en skriftlig avtale for heisstopp i forbindelse med flytting av rein, kan gi en bedre og mer forutsigbar driftssituasjon ved flytting av rein enn i dagens situasjon. Her kan det være snakk om behov for stenging fra noen timer til flere dager, alt avhengig av størrelsen på flokken som skal flyttes, når på året flyttingen skjer, mv (Niia, pers.med.). Det vil også være en forbedring sammenlignet med referansesituasjonen at heisstolene kan kjøres tilbake til avgangsplattformen på slutten av dagen eller ved en ev. heisstopp under flytting av rein.

Tallerkenheis opp til Andretoppen

Det er planlagt en ny tallerkenheis fra Fagernestoppen (Čoalbmevárri) opp mot Andretoppen, for å betjene de nye utforløypene som skal benyttes i forbindelse med alpin-VM 2029 og andre arrangementer ved anlegget. Heisen vil benytte et system hvor man hekter av stanga med tallerken på når man skal bruke heisen, slik at det ikke vil henge objekter i bevegelse i lufta når det ikke er skiløpere i heisen.

I forslaget til detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen (DFSA) er det satt av et bestemmelsesområde #2_2, hvor skiheis med tilhørende master, bunn-/toppstasjon og nødvendige drifts- og servicebygg kan etableres (Figur 7-1). Drifts- og serviceanlegg vil være permanente og begrenset i størrelse. De vil bli benyttet av personell og for utstyrslagring (snørydding, sikkerhetsutstyr, osv.). Selve skitrekket med master, vaiere og tallerkenstenger er i henhold til bestemmelsene for skianlegg BSA 1-2 kun tillatt oppført i forbindelse med arrangementer, og vil tas ned når det ikke er arrangementer i anlegget. Fundament og teknisk infrastruktur i bakken kan etableres permanent. Heismastene skal plasseres slik at de er til minst mulig hinder for flytt- og trekkleiene for rein. Bestemmelsene for BSA 1-2 avgrensner at tallerkenheisen kun kan benyttes av deltakere og funksjonærer tilknyttet arrangementer, og ikke andre brukere av anlegget.

Tallerkenheisen vil være et nytt inngrep i beiteområder og i flytt- og trekkleier, selv om den trolig unngår den viktigste og mest brukte traséen for flyttleia. På samme måte som for stolheisen, vil plasseringen av heismastene og drifts- og serviceanlegg være avgjørende for graden av direkte beitetape og hvordan funksjonen til trekk- og flyttleiene blir påvirket. Det vil særlig være avgjørende at bygg, fundamenter og annen teknisk infrastruktur i bakken som kan etableres permanent, blir utformet på en slik måte at de ikke blir til hinder for rein eller at reinen kan skade seg på de installasjonene som blir stående permanent over bakken. Dette vil være viktige hensyn å ivareta ved utarbeidelse av anleggsplanen før oppstart av anleggsarbeidet.

Heismastene er lagt slik i terrenget at de ikke skal være synlig nedover i Mørkhola og mot Nesan. Heisen vil være synlig et stykke ned i lesidene mot Beisfjorden og mot Skaret. Når heisen er i drift, kan det føre til at reinen unnviker et større område mot sør og øst rundt infrastrukturen. Det gjelder særlig i den perioden når reinen er mest sårbar og var for forstyrrelser (for eksempel drektige simler før kalving eller beitende rein på vinteren). For vinterbeitene langs sørsiden av ryggen mellom Fagernestoppen (Čoalbmevárri) og Andretoppen mot Fingran kan heisen gi en reduksjon av beiter i noe omfang, som følge av unnvikelseeffekter. Siden heisen kun skal være montert og i drift i perioder når det er arrangementer i anlegget, vil effekten av selve heisen være underordnet påvirkningen fra aktivitet, støy og ferdsel i forbindelse med arrangementet. I disse periodene vil det uansett være lite sannsynlig at det oppholder seg mye rein i områdene.

Tallerkenheisen kunne ha lagt til rette for mer skikjøring høyere opp i terrenget, gjennom beiteområder og i traséen for flyttleia sør for Andretoppen mot Skaret. Tilsvarende kunne den også ha lagt bedre til rette for frikjøring ned i Mørkhola, mot Beisfjorden, Forsnesvatnet og Tøttadalen. Skaderisikoen for reindrifta ville være større og påvirkningen på reindrifta mer negativ om flere frikjørere tok i bruk disse områdene. I utredningen er det forutsatt at tallerkenheisen kun vil være montert under arrangementer og ikke vil være tilgjengelig for andre enn deltakere og funksjonærer tilknyttet arrangementer i anlegget. Det er derfor vurdert at tallerkenheisen ikke vil bidra til mer frikjøring. Den midlertidige monteringen og restriksjonene for hvem som kan bruke tallerkenheisen er et avgjørende premiss for vurderingene av påvirkning og konsekvens som følge av de to planforslagene.

Løypetraseer

Det skal etableres nye utforløyper fra Andretoppen via Skaret og nedover i anlegget. Hovedformålet er å kunne arrangere mesterskap som stiller krav til lengde og utforming for slike utforløyper. Utforløypa for menn vil starte ved Andretoppen (Figur 7-1), mens utforløypa for kvinner starter ved Fagernestoppen (Čoalbmevárri). Slalåmløypene starter lengre ned i anlegget, utenfor delområde A.

I reguleringsplanforslagene er det satt av områder til alpintraseer fra Fjellheisen opp til Andretoppen – BSA 3 (OF) og BSA 1-2 (DFSA) (Figur 7-1). I disse områdene er det tillatt med mindre terrengarbeider for å oppnå ønsket løypekvalitet. Innenfor formålsområde BRA 3 (fra Fjellheisen opp til plangrensen for OF) er det tillatt å etablere teknisk infrastruktur nedgravd i bakken, arbeidslys til skianlegget og fundamenter til snøkanoner, lys, sikringstiltak for alpinløyper og vinsjefester, samt tekniske bygg til snøkanonanlegg og nødvendige bygg for alpinksjanser. Innenfor hele planområdet for detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen kan det oppføres nødvendig teknisk bygg for drift av anlegget, informasjonsskilt samt rørledninger og kabler for drift av anlegget (vann og strøm til snøproduksjonsanlegg) og teknisk anlegg for bl.a. snøproduksjon og arbeidslys langs nedfartene. Det kan også gjøres nødvendige sikringstiltak mot ras og skredfare og sikring av løypetraseer.

Innenfor BSA 3 (OF) og BSA 1-2 (DFSA) er det avgrenset flere bestemmelsesområder. Innenfor bestemmelsesområde #2_1 (OF) og #2_4 (DFSA) kan det gjøres (større) terrenginngrep for etablering av ny løypetrasé (utforløype menn). Innenfor bestemmelsesområde #2_2 (OF) #2_5 (DFSA) kan det gjennomføres terrenginngrep i form av bakkeplanering for utbedring av eksisterende løypetrase (utforløype kvinner). For alle bestemmelsesområdene skal naturlig utforming legges til grunn for terrengforming. Det ferdige tiltaket skal så langt som mulig fremstå som en integrert del av landskapet når tiltaket er ferdigstilt. Terrengforming internt i anlegget og overganger mot tilstøtende terreng skal fremstå som naturlig. Alle arealer skal arronderes og tilrettelegges for naturlig revegetering. Det er

også stilt krav om gjenbruk av vegetasjonstov eller toppmasser med en naturlig frøbank fra områder hvor det må graves bort masser og vegetasjon i forbindelse med terrengtiltak.

Etableringen av de nye utforløypene vil føre til at noen berg og knauser langs traseen må sprenges vekk, og ellers at terrenget noen steder må jevnes ut og tilpasses slik at vegetasjon blir fjernet eller ødelagt. Fjerning av vegetasjon og substrat vil gi tap av beitevegetasjon som kan påvirke tilgangen til beiteressurser negativt. På vinteren kan det bygge seg opp skavler langs løypetraseen som kan bli en barriere ved flytting av rein på tvers av traséene. I barmarkssesongen vil de nye traseene trolig ha liten virkning på flytt- og trekkleiene, eventuelt kan de bedre framkommeligheten langs flyttleia rundt Skaret og Fagernestoppen (Čoalbmevárrí) noe, hvis de bidrar til å fjerne terrengformasjoner som utgjør hindringer i flyttleia i dag. Dette forutsetter at det ikke blir etablert dype grøfter og skjæringer i tilknytning til løypetraseene.

Reguleringsbestemmelsene for de to planforslagene har innarbeidet ulike tiltak som skal bidra til å redusere skade og ulempe for reindrifta av de nye/bearbejdede løypetraseene. Kravene om naturlig revegetering og bruk av vegetasjonstov og toppmasser med naturlig frøbank, kan bidra til å redusere beitetapet. I alle fall vil det øke sannsynligheten for god beitekvalitet når reetableringsfasen etter anleggsarbeidet er ferdig. Kravene til naturlig landskaps- og terrengtilpasning vil bidra til å redusere risiko for barrierer både på barmark og om vinteren.

Nye/oppgraderte løypetraseer kan medføre noe økning i aktivitet og ferdsel i traséen for flytt- og trekkleiene, i den perioden anlegget er åpent. Her er det imidlertid allerede en del aktivitet i dagens situasjon fra eksisterende skiløyper fra Fagernestoppen (Čoalbmevárrí). Skiløypene kan gi noe økt aktivitet med skikjøring høyere oppe i anlegget. For vinterbeitene langs sørsiden av ryggen mellom Fagernestoppen (Čoalbmevárrí) og Andretoppen mot Fingran kan løypene gi en reduksjon av beiter i noe omfang, som følge av unnvikelseeffekter. Noe beitevegetasjon vil trolig også gå tapt, selv om arbeidet med revegetering og tilbakeføring lykkes.

Adkomst og motorisert ferdsel

I forslag til detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen (DFSA) er det satt av et bestemmelsesområde #2_3, hvor det kan gjøres terrenginngrep for å etablere adkomst for tråkkemaskin til Fagernestoppen (Čoalbmevárrí) (Figur 7-1). Motorisert ferdsel for drift og vedlikehold av de øvre delene av skianlegget er kun tillatt på snødekt mark – BSA 3 (OF) og BSA 1-2 (DFSA). Det er også tillatt med bruk av helikopter og etablering av midlertidige landingsplasser innenfor BSA 3 (OF) og BSA 1-2 (DFSA) i forbindelse med anleggsvirksomhet og arrangementer. Planforslagene åpner for å etablere en midlertidig anleggsvei fra Fjellheisen opp til Fagernestoppen (Čoalbmevárrí), som skal tilbakeføres etter endt anleggsarbeid. Denne beskrives og vurderes i avsnittet om anleggsvirksomhet.

Etableringen av adkomsten for tråkkemaskinen oppe ved Fagernestoppen (Čoalbmevárrí) kan gi noe tap av beitevegetasjon, i et begrenset område. Bratte grøfter og skjæringer kunne også gi ulemper for trekkleia som kommer opp øst for Fagernestoppen (Čoalbmevárrí). Kravene om landskaps-/terrengtilpasning og naturlig revegetering ved bruk av vegetasjonstov eller toppmasser med naturlig frøbank gjelder for dette området som for løypetraseene. Dette vil trolig begrense de negative virkningene både for reinbeitene og trekkleia i området.

Den motoriserte ferdselen for drift og vedlikehold vil trolig framstå omtrent som i dagens situasjon. Skadepotensialet for beitevegetasjonen blir betydelig redusert, når aktiviteten kun er tillatt på snødekt mark. Bruk av helikopter i anlegget kan imidlertid gi risiko for betydelige unnvikelseeffekter i hele delområde A, spesielt om denne skjer i perioder når rein er særlig sårbar for forstyrrelser. Så lenge helikopterbruken begrenses til perioder når det pågår anleggsarbeid og arrangementer i anlegget, vil dette inngå som en del av en samlet økt påvirkning i anleggs- og arrangementsperioder. Det vil også være forutsigbart for distriktet når aktiviteten vil foregå, og de vil ha mulighet til å sette inn tiltak for å skjerme reinen fra å bli skremt som følge av helikopteraktiviteten. Bestemmelsene slår også fast at det skal utarbeides skriftlige avtaler med reinbeitedistriktet om anleggsarbeid og arrangementer, hvor mer detaljerte rutiner for kommunikasjon, varsling og skadereduserende tiltak knyttet til helikopterbruk kan innarbeides.

Friluftsliv, informasjon og hensyn

De planlagte tiltakene og utviklingen av anlegget kan bidra til økt aktivitet, både sommer og vinter. I de nedre delene av anlegget, blir det lagt til rette for økt aktivitet hele året. I de øvre delene av anlegget legges det i utgangspunktet kun bedre til rette for aktivitet og arrangementer på vinteren. Det kan imidlertid ikke utelukkes at økt tilrettelegging for sommeraktiviteter i de nedre delene av anlegget også kan bidra til økt aktivitet i de øvre delene av anlegget i barmarkssesongen. Anleggets status som VM- og verdenscupanlegg kan trolig også bidra til flere besøkende og økt aktivitet generelt gjennom året.

Økt aktivitet og ferdsel på sommeren kan gi unnvikelseeffekter, hvor reinen trekker unna sommerbeitene rundt Fagernesfjellet, som har en særlig viktig funksjon som høyereliggende luftingsområder i distriktet. Dette kan gi en forringet funksjon for beiteområdene sammenlignet med dagens situasjon, særlig i de delene av delområdet som ligger nærmest Fagernesstoppen (Čoalbmevárri) og Tredjetoppen (Áidarasčohkka). Turen videre østover mot Moskočohkka er for viderekomne og krever mer erfaring og motivasjon. Dette vil trolig være begrenset til spesielt interesserte med et begrenset omfang, slik som i dagens situasjon.

Reguleringsbestemmelsene for de to planforslagene har innarbeidet ulike tiltak som skal bidra til å redusere skade og ulempe for reindrifta som følge av friluftsliv gjennom målrettet tilrettelegging av aktiviteter og informasjon. Ferdsel ut av området skal tilrettelegges mest mulig slik at anlegget ikke styrer uønsket trafikk mot kjerneområdene for reindriftnæringen. Det skal ved de øvre toppstasjonene og på andre viktige punkt settes opp skilting som redegjør for hensyn til beiteområdene og ønsket turtrafikk. Det skal være oppslagsmulighet på disse skiltene for meddelelser fra blant annet reindriftsutøvere, og reiselivsopplegg i tilknytning til anlegget som kan medføre forstyrrelser for reindrift skal avklares opp mot reindriftsinteressene.

Selv om utviklingen av anlegget øker risikoen for negative forstyrrelser for reindrifta, kan bedre informasjon til ansatte og besøkende i anlegget om reindriften som foregår i området og hvilke hensyn man kan ta, bidra til å redusere forstyrrelser og negativ påvirkning på beitebruk, trekk og flytting. Potensielt kan det bidra til å gi noe forbedring sammenlignet med dagens situasjon, hvis det gjør at de som ferdes rundt anlegget opptrer mer hensynsfullt i møte med rein enn enkelte gjør i dagens situasjon.

Arrangementer

Planforslagene skal legge til rette for at større alpinarrangementer kan gjennomføres ved anlegget. I periodene når arrangementene pågår, vil påvirkningen på reindrifta være stor gjennom menneskelig aktivitet, helikopterbruk og annen motorisert ferdsel, støy, fysiske barrierer, mv. I forbindelse med arrangement kan det etableres midlertidige løypetraseer på snø innenfor planområdet for detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen. Det er tillatt med motorisert ferdsel på traseene, det kan settes opp midlertidige bygg og gjøres nødvendige midlertidig tiltak for å gjennomføre arrangementet og det kan benyttes helikopter og etableres midlertidige landingsplasser for disse.

Hele delområde A vil være mer eller mindre uaktuelt å benytte til flytting og beiting for rein i forbindelse med arrangementer. Arrangementsperioden vil strekke seg over noen uker, inkludert opp- og nedrigging. Økt aktivitet knyttet til snøproduksjon og preparering av løyper kan trolig pågå over enda lengre tid, særlig i år med begrenset tilgang til naturlig snø. Selv om arrangementene kan utgjøre en betydelig påvirkning på reindrifta, vil det være forutsigbart for reindrifta i hvilke perioder og år dette skal skje. Trolig vil det kun være de største, internasjonale rennene som benytter løyper og infrastruktur helt til opp til Andretoppen.

I reguleringsbestemmelsene er det stilt krav om at det skal utarbeides en skriftlig avtale med reinbeitedistriktet for større arrangementer, for å sikre gode rutiner for kommunikasjon, varsling og skadereduserende tiltak. Dette bidrar til å redusere risikoen for negative virkninger for reindrifta, eller at skader og ulemper reduseres eller kompenseres i tilstrekkelig grad.

Anleggsvirksomhet

Anleggsarbeidet vil medføre mye aktivitet og støy i anlegget i den perioden det foregår, inkludert bruk av helikopter, maskiner og menneskelig aktivitet. Innenfor BSA 3 (OF) og BSA 1-2 (DFSA) er det tillatt å etablere en midlertidig anleggsvei i forbindelse med arbeid i bestemmelsesområdene #2_1 - #2_3 (OF) og #2_1 - #2_5 (DFSA), samt for nødvendige sikringstiltak (Figur 7-1). Anleggsveien skal så langt mulig unngå skade på terreng og vegetasjon, og områdene skal istandsettes og tilbakeføres til sin opprinnelige tilstand etter endt anleggsperiode.

Det vil trolig ikke være mulig å passere forbi området med rein i anleggsperioden, og flytt- og trekkleiene vil være midlertidig stengt. Anleggsarbeidet vil trolig også gi unnvikelseeffekter i et større område rundt anlegget, innenfor hele delområde A. Det kan gi et midlertidig tap av beiteområder gjennom anleggsperioden. Dersom rein blir skremt og utsatt for fryktreaksjoner som følge av anleggsarbeidet, kan den komme til å unngå områdene rundt anlegget i en lengre periode etter at anleggsperioden er over. Unnvikelseeffekten kan da bli mer permanent, og påvirke tilgangen til beite- og luftingsområder i distriktet negativt i en lengre periode.

Anleggsveien vil ligge midt i traséen for flytteleia forbi Skaret rundt Fagernestoppen (Čoalbmevárrri). Videre vil den havne på tvers av flytt- og trekkleier som kommer direkte fra Mørkhola og Nasen mot Fagernestoppen (Čoalbmevárrri) og Andretoppen. Veien skal tilbakeføres etter endt anleggsarbeid. Erfaring tilsier imidlertid at det kan være vanskelig å tilbakeføre slike anleggsveier, uten at de likevel bidrar til økt tilrettelegging. Selv om området blir revegetert, kan anleggsveien etterlate et mer planert område som naturlig kan bli tatt i bruk og gjøre det enklere for turgåere og syklistene å ta seg lenger oppover i terrenget mot Fagernestoppen (Čoalbmevárrri) og Andretoppen. Hvis det kommer turgåere, syklistene eller andre mennesker inn i området mens flytting av rein pågår, kan dette skremme reinen slik at den snur eller ikke vil passere videre langs flytteleia. Dette kan gi merarbeid for reindriftsutøverne eller føre til at reinen vegrer seg ved flytting senere, på grunn av tidligere dårlige opplevelser hvis de har blitt skremt under tidligere flytting. Selv om det allerede går mye brukte stier oppover i terrenget, kan økt aktivitet redusere reinens bruk av beiteområdene i de delene av delområdet som ligger nærmest Fagernestoppen (Čoalbmevárrri) og Andretoppen sammenlignet med dagens situasjon, spesielt for de dyrene som er mest sårbare for forstyrrelser.

Reguleringsbestemmelsene for de to planforslagene har innarbeidet ulike tiltak som skal bidra til å redusere skade og ulempe for reindriften i anleggsperioden. Ved anleggsvirksomhet i øvre deler av området skal det utvises stor aktsomhet med hensyn til rein. Anleggsarbeidet skal så langt det lar seg gjøre legges til de perioder hvor reinen ikke bruker området. Om dette ikke er mulig, skal det iverksettes avbøtende (skadereduserende) tiltak. Reinbeitedistriktet skal holdes løpende orientert om planlagt fremdrift av anleggsvirksomheten. Det skal sendes varsel om arbeid som skal gjøres ett år i forveien, slik at reiene kan planlegge bruken av området opp mot anleggsvirksomheten. Det er stilt krav om at det skal utarbeides en skriftlig avtale med reinbeitedistriktet for anleggsperioden, for å sikre gode rutiner for kommunikasjon, varsling og skadereduserende tiltak. Det er også stilt krav om tilbakeføring av anleggsveien etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt. Bestemmelsene slår fast at terrengformingen skal være naturlig, og at det ferdige tiltaket så langt som mulig skal fremstå som en integrert del av landskapet når tiltaket er ferdigstilt. Dersom dette følges opp på en god måte i detaljprosjektering og i anleggsplanen, kan dette bidra til å sikre at veiarealet ikke ender opp med å bli en ny, tilgjengelig og godt tilrettelagt sti oppover til Fagernestoppen (Čoalbmevárrri).

Reguleringsbestemmelsene stiller krav om utarbeidelse av en anleggsplan for tiltakene innenfor områdene BSA 1-3 (OF) og hele planområdet for detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen. Anleggsplanen skal være ferdigstilt før igangsettingstillatelse kan gis og skal blant annet avklare hvem som er ansvarlig for informasjon, henvendelser og samordningsmøter, avgrense anleggsområdet, avklare fremdrift, føringer, krav og skadeforebyggende tiltak, krav til anleggsgjennomføringen og sikringstiltak. Anleggsplanen skal utarbeides i samarbeid med reinbeitedistriktet. Dette kan bidra til å redusere både beslag av gode beitekvaliteter og unngå fysiske hindringer for flytting og trekk av rein. En slik plan kan avklare tidsperiode for anleggsgjennomføringen for å tilpasse anleggsarbeidet best

mulig til reindrifta, samt rutiner for hvordan uforutsette hendelser skal håndteres og eventuelle behov for flere skadereduserende tiltak skal avklares og gjennomføres.

Samlet vurdering

Områdene fra Fjellheisen opp til Fagernestoppen (Čoalbmevárrí) har allerede i dagens situasjon flere tekniske installasjoner, løypestraseer og aktivitet både på barmark og i vintersesongen. Planforslagene åpner for nye tiltak som likevel kan bidra til noe tap av beite og risiko for barrierer i flytt- og trekkleiene som går gjennom området. Utviklingen av anlegget kan også bidra til noe økt menneskelig aktivitet og ferdsel i de øvre delene av anlegget, selv om det ikke direkte blir lagt til rette for det. Den midlertidige anleggsveien utgjør også en risiko for økt tilrettelegging, dersom terrenget i planerte områder ikke i tilstrekkelig grad blir tilbakeført til naturlig og opprinnelig situasjon. Økt aktivitet og ferdsel kan gi økt risiko for unntakseffekter både sommer og vinter, noe som kan redusere tilgangen til viktige beiteområder og luftingsområder i distriktet, og potensielt forringe funksjonen til flytt- og trekkleiene i området i noe.

Det er innarbeidet en rekke (forutsatte) tiltak i planbestemmelsene som vil bidra til å redusere risikoen for negative virkninger gjennom tap av beiteområder og redusert funksjon for andre viktige funksjonsområder for reindrift. Krav om avtaler for stengning av stolheisen til Fagernestoppen (Čoalbmevárrí) samt bedre informasjon til besøkende i anlegget om hvordan man kan bidra til å ta hensyn til reindrifta, kan potensielt bidra til en bedre og mer forutsigbar driftssituasjon for reindrifta rundt Fagernesfjellet. En ny stolheis hvor heisstolene kan tas ned når heisen ikke er i drift, vil også være en forbedring sammenlignet med dagens situasjon. Det er lagt til grunn at man i detaljprosjektering i samarbeid med reinbeitedistriktet lykkes med å finne masteplasseringer for heisen som ikke sperrer eller vesentlig forringer funksjonen til flytt- og trekkleiene innenfor delområde A. Den midlertidige monteringer og restriksjonene for hvem som kan bruke tallerkenheien er også et avgjørende premis for vurderingene av påvirkning og konsekvens som følge av de to planforslagene.

I anleggsperioden og i arrangementsperioder vil den negative påvirkningen på beitebruk og flytt- og trekkleier være stor, og det er uklart om rein i det hele tatt vil bruke områdene innenfor delområde A. Dette vurderes imidlertid som midlertidige påvirkninger, hvor det er mulig å sette inn skadereduserende og kompenserende tiltak for å sikre hensynet til reinen og driftssituasjonen i distriktet, uten at dette vil påvirke det langsiktige ressursgrunnlaget og driftssituasjonen i distriktet i vesentlig negativ grad.

Samlet vurderer vi at de planlagte tiltakene med forutsatte tiltak vil medføre at delområdet får **noe forringet** funksjon (øvre del av skalaen) for reindrift.

7.2.1.2 Med foreslåtte tiltak

Vi foreslår følgende skadereduserende tiltak for å redusere de negative virkningene for reindrifta som følge av de planlagte tiltakene:

- Ha som hovedmålsetning for videre prosjektering å unngå etablering av midlertidig anleggsvei opp mot Fagernestoppen (Čoalbmevárrí).
- Innarbeide i anleggsplanen at områder hvor det er gjort inngrep i vegetasjon og beiteareal (inkl. anleggsvei og løypeareal) skal stenges av for ferdsel i revegeteringsfasen, for å sikre god gjenvekst. Avstengingen må skje i samråd med reinbeitedistriktet, slik at flytt- og trekkleiene ikke blir stengt når disse skal benyttes og for å unngå at rein setter seg fast i gjerdemateriale, e.l.
- I utarbeidelsen av anleggsplanen sikre at bygg, fundamenter og annen permanent teknisk infrastruktur som kan etableres innenfor bestemmelsesområde #2_2 (DFSA), blir utformet på en slik måte at de ikke blir til hinder for rein eller at reinen kan skade seg på de installasjonene som blir stående permanent over bakken.
- Stille krav om etterundersøkelser for tilbakeføring og revegetering av anleggsområder, samt for funksjonen til flytt- og trekkleier rundt Fagernesfjellet, fem år etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt. Undersøkelsene kan bidra til å avdekke behov for å gjøre ytterligere skadereduserende tiltak, samt dokumentere verdifulle erfaringer for framtidige prosjekter.

Samlet vurdering

Samlet vurderer vi at de planlagte tiltakene med de foreslåtte skadereduserende tiltakene vil medføre at delområdet får **noe forringet** funksjon (nedre del av skalaen) for reindrift, sammenlignet med dagens situasjon.

Tiltakene vil bidra til å øke forutsigbarheten for reinbeitedistriktet ytterligere, både i anleggs- og driftsfasen. De kan også redusere inngrepene i beitevegetasjonen, bidra til en mer vellykket revevegeteringsfase og redusere risikoen for økt tilrettelegging lenger oppe i fjellet.

7.2.1.3 Oppsummering av påvirkning delområde A

	Sterkt forringet	Foringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	Forbedret
Påvirkning med forutsatte tiltak			▲		
Påvirkning med foreslåtte tiltak				▲	

7.2.2 Sammenstilling til konsekvensgrad

7.2.2.1 Med forutsatte tiltak

Svært stor verdi og påvirkningsgraden noe forringet (øvre del av skalaen) gir konsekvensgraden **betydelig miljøskade (-)** for delområdet.

7.2.2.2 Med foreslåtte tiltak

Svært stor verdi og påvirkningsgraden noe forringet (nedre del av skalaen) gir konsekvensgraden **noe miljøskade (-)** for delområdet.

7.2.2.3 Oppsummering av konsekvensgrad delområde A

	-----	----	--	-	0	+/++	+++/++++
Konsekvensgrad med forutsatte tiltak			▲				
Konsekvensgrad med foreslåtte tiltak				▲			

7.3 Delområde B – Beiteområder innenfor skianlegget

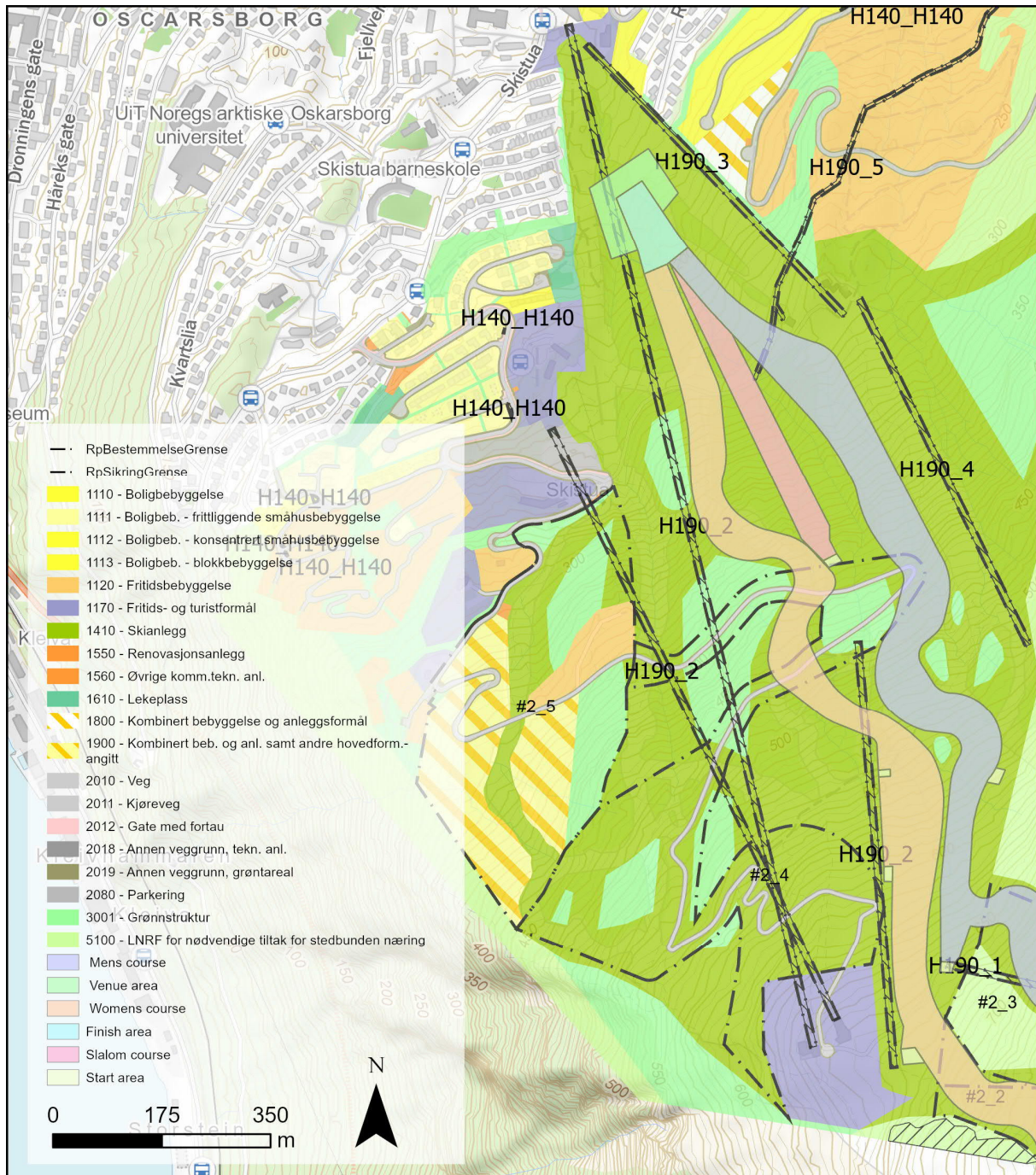
7.3.1 Vurdering av påvirkning

7.3.1.1 Med forutsatte tiltak

Løypetraseer og annen infrastruktur

Stort sett hele delområde B ligger innenfor områder avsatt til skianlegg (BSA 1-2) eller grønnstruktur (G 1-2) (Figur 7-2). Her er det tillatt å etablere alpinløyper, skiheiser (gondol, stolheis, t-krok, koppheis, skibånd, mv) og sikringstiltak for alpinløyper (gjerde eller annet stengsel). Det er også tillatt å etablere turstier, sykkelstier, sykkelparker, aktivitetsområder, skianlegg, hoppanlegg, lysanlegg for løyper, anlegg og vannreservoar til snøproduksjon, snø- og vindskjermer, målområde med tilhørende

bygninger, tribuner og fasiliteter, friluftsområder, anlegg for kommunalteknikk, driftsveger og andre traseer. I alpintraseene kan vegetasjon ryddes og terrengarbeider kan utføres for å oppnå ønskede løypekvaliteter. Etter terrengarbeid skal områdene tilsås med lokalt tilpassede arter. Innenfor områdene er det tillatt med motorisert ferdsel for drift og vedlikehold av skianlegget hele året. Det er også tillatt med bruk av helikopter og etablering av midlertidige landingsplasser i forbindelse med anleggsvirksomhet og arrangementer.



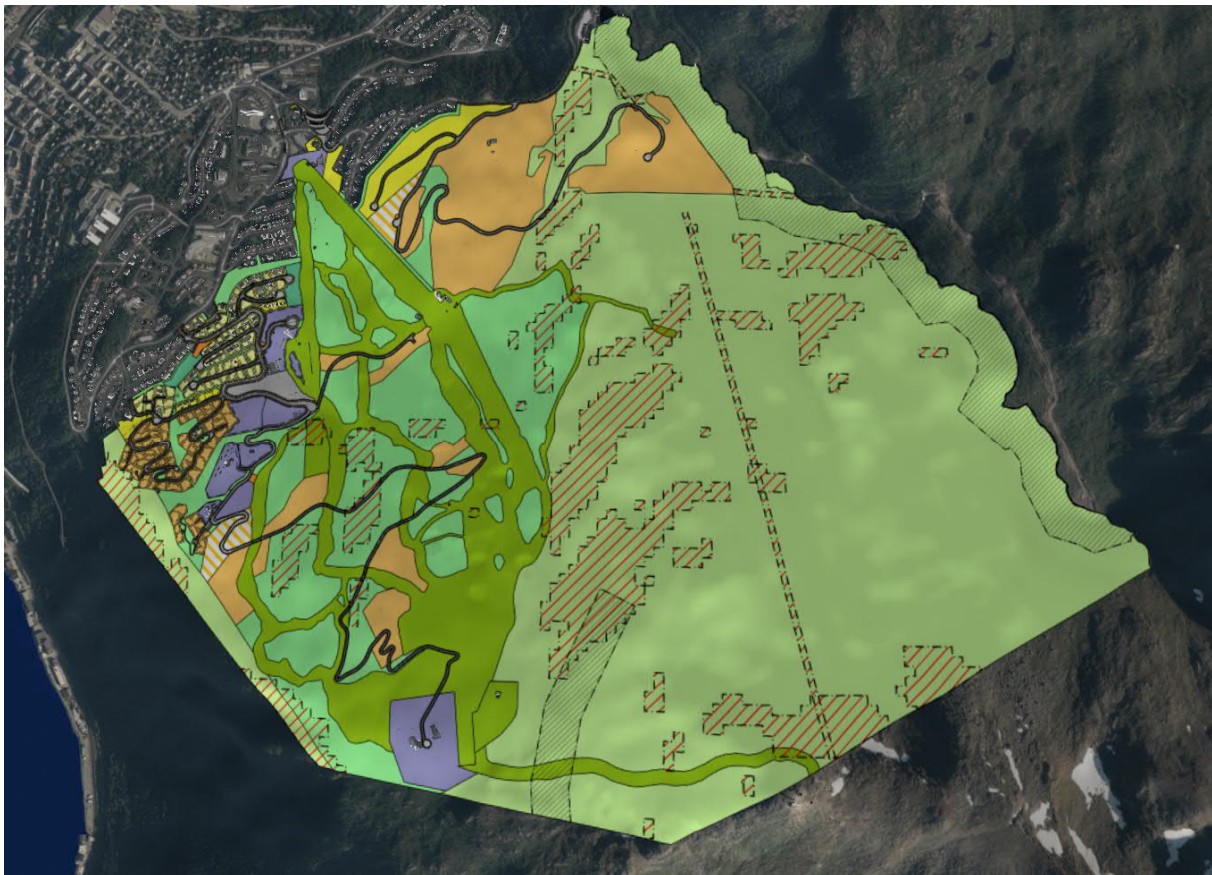
Figur 7-2. Kart over planlagte reguleringsformål, bestemmelsesområder og sikringssoner i revidert områdeplan Fagernesfjellet (OF) innenfor delområde B ((avgrensningen for delområdet er vist i Figur 6-1). Kartet viser også nedfartene som skal benyttes under alpin-VM 2029. Se plankartene for detaljer (Narvik kommune, 2025a; Narvik kommune, 2025b).

I de nedre delene av anlegget (inkl. BSA 1-2 og G 1-2) åpner det reviderte planforslaget i liten grad for nye tiltak som ikke også var tillatt i eksisterende områdeplan. Unntaket er at det reviderte planforslaget åpner for nye heistyper (inkludert gondol), helårs transport i de nedre delene av anlegget samt opparbeidelse av målområde med tilhørende infrastruktur. De største endringene med åpning for nye tiltak gjelder de øvre delene av anlegget (BSA 3). Disse endringene blir vurdert under delområde A.

På sommeren kan skogen innenfor delområdet gi god skjerming for reinen fra den pågående aktiviteten, og rein kan trekke nedover her for å beite gjennom sommeren og høsten. Enkelte deler av delområdet kan også gi viktig beite på våren, før snøen tiner lenger oppover mot fjellet. Planforslaget er del av en videreutvikling av anlegget i Narvikfjellet, knyttet til aktivitet både sommer og vinter. De aktuelle områdene har allerede i dag utstrakt aktivitet knyttet til seg. Selv om reguleringsendringen kan legge til rette for økt aktivitet oppover mot Fjellheisrestauranten hele året, er det sannsynlig at den reinen som tørr å beite der i dag vil kunne venne seg til den nye situasjonen også med de endringene som er planlagt. Enkelte skogsområder med skjerming vil fortsatt stå utørt som i dag, og aktiviteter knyttet til skikjøring, heiser, turgåere og syklistene vil i all hovedsak følge tilrettelagte løyper, stier og veier. På våren, før løvet på trærne bidrar til skjerming, vurderer vi det som mindre sannsynlig at rein kan ta i bruk områdene, og at framtidig bruk kan bli noe redusert sammenlignet med dagens situasjon. Vi vurderer at den framtidige situasjonen for beiting i delområdet vil bli omtrent tilsvarende som dagens situasjon, men med noe risiko for noe forringelse og tap av beiteområder basert på forventet økning i aktivitet.

Fjerning/endret plassering av hyttefelt

I eksisterende områdeplanplan for Fagernesfjellet ligger det inne flere områder regulert til framtidig fritidsbebyggelse i de øvre delene av anlegget (Figur 7-3). I forbindelse med reguleringsendringen er det foreslått å endre plasseringen av og å samlokalisere flere av disse noe lenger ned i alpinanlegget, til områder avsatt til fritidsbebyggelse eller kombinert og anleggsformål (Figur 7-2).



Figur 7-3. . Illustrasjon av gjeldende områdeplan for Fagernesfjellet.

Det er kjent at hytteutbygging gir betydelig ferdsel og aktivitet i et større område rundt hyttefeltene. Hyttefeltene øverst i anlegget kunne i dagens situasjon blitt bygd ut med hjemmel i eksisterende plan, så lenge disse ikke står i fare for å stenge flyttleia rundt Skaret og Fagernestoppen (Čoalbmevárri) eller er i konflikt med andre miljø- eller samfunnsinteresser. En realisering av hyttefeltene i henhold til eksisterende områdeplan ville bidratt til økt ferdsel oppover mot Fagernestoppen (Čoalbmevárri). En samlokalisering av hyttefeltene hvor disse også blir flyttet lenger ned i skianlegget, vil trolig bli en forbedring for beitebruken i de øvre delene av delområdet sammenlignet med dagens situasjon (nullalternativet), hvor hyttefeltene eventuelt blir bygget slik de ligger inne i eksisterende plan.

Friluftsliv, informasjon og hensyn

Bestemmelsene om krav til skilting som redegjør for hensyn til beiteområdene og ønsket turtrafikk gjelder også for delområde B. Dette kan bidra til å turgåere og skikjørere i større grad tar hensyn, dersom de møter rein også i de nedre delene av anlegget.

Arrangementer og anleggsvirksomhet

Vurderingene for virkninger for reindrifta i delområde B som følge av arrangementer og anleggsvirksomhet, tilsvarer den for delområde A. Effektene vil være de samme, men omfanget kan bli mindre, siden delområde B ikke benyttes i samme grad som delområde A eller har funksjon som flyttleie for rein.

Reguleringsbestemmelsene for hensyn til reindrifta i arrangements- og anleggsperioder er tilsvarende for delområde A og B. Også her vurderes mulige virkninger som midlertidige påvirkninger, hvor det er mulig å sette inn skadereduserende og kompensierende tiltak for å sikre hensynet til reinen og driftssituasjonen i distriktet, uten at dette vil påvirke det langsiktige ressursgrunnlaget og driftssituasjonen i distriktet i vesentlig negativ grad.

Samlet vurdering

Samlet vurderer vi at de planlagte tiltakene vil gi en ubetydelig endring i driftsfasen sammenlignet med dagens situasjon (nullalternativet). Nye tiltak er planlagt i områder som allerede i dagens situasjon er betydelig påvirket av teknisk infrastruktur og aktivitet. Samtidig kan justert plassering og samlokalisering av hyttefelter gi en noe forbedret situasjon for beitebruken i området sammenlignet med eksisterende plan.

Samlet vurderer vi at de planlagte tiltakene vil medføre en **ubetydelig endring** i delområdet funksjon for reindrift.

7.3.1.2 Med foreslåtte tiltak

Det er ikke identifisert flere skadeforebyggende tiltak for å unngå eller redusere skade for reindrift som følge av de planlagte tiltakene innenfor delområdet, enn de som allerede er forutsatt ved vurdering av påvirkning med forutsatte tiltak. Vurderingen av påvirkning med foreslåtte tiltak blir derfor lik som vurderingen med forutsatte tiltak.

7.3.1.3 Oppsummering av påvirkning delområde B

	Sterkt forringet	Foringet	Noe forringet	Ubetydelig endring	Forbedret
Påvirkning med forutsatte tiltak				▲	
Påvirkning med foreslåtte tiltak				▲	

7.3.2 Sammenstilling til konsekvensgrad

7.3.2.1 Med forutsatte tiltak

Middels verdi og påvirkningsgraden ubetydelig endring gir konsekvensgraden **ubetydelig miljøskade (0)** for delområdet.

7.3.2.2 Med foreslåtte tiltak

Middels verdi og påvirkningsgraden ubetydelig endring gir konsekvensgraden **ubetydelig miljøskade (0)** for delområdet.

7.3.2.3 Oppsummering av konsekvensgrad delområde B

	----	---	--	-	0	+/++	+++/+
Konsekvensgrad med forutsatte tiltak					▲		
Konsekvensgrad med foreslåtte tiltak					▲		

7.4 Vurdering av samlet belastning for reindrift

7.4.1 Vurdering av endring i samlet belastning

Influensområdet for planarbeidet berører vinterbeiter, sommerbeiter med luftingsområder og flytt- og trekkleier som sikrer tilgang mellom Fagerneshalvøya og beiteområder østover i distriktet. Særlig vinterbeitene er under stort press fra tidligere utbygginger, aktivitet og ferdsel samt beitebruk fra svenske samebyer øst i distriktet. Fagernesfjellet med eksponerte topper og mer frodige lesider og dalfører er også ett av to luftingsområder som er kartlagt i distriktet (NIBIO Kilden, u.d.). Dette gjør området særlig sårbart for ytterligere påvirkning som reduserer funksjonen og kvalitetene, både som beiteområde og et område hvor reinen kan oppholde seg på de varmeste dagene for å kjøle seg ned og slippe unna insektplage.

Vinterbeiter og luftingsområder er en begrenset ressurs i distriktet, hvor samlet belastning allerede vurderes å være nær eller over tålegrensa for ytterligere negativ påvirkning. Økt aktivitet og ferdsel lenger opp og inn i Fagernesfjellet både sommer og vinter kan gjøre at en større del av sentrale vinter- og sommerbeiter får redusert verdi og funksjon for distriktet. På vinteren vil en ny, større og mer driftssikker stolheis opp til Fagenestoppen trolig medføre noe økt aktivitet oppover i de øvre delene av skianlegget. Ut over dette legger ikke planforslaget i seg selv opp til økt tilrettelegging for aktivitet fra Fjellheisrestauranten og videre oppover. Reguleringsbestemmelsene slår fast at ferdsel ut av området skal tilrettelegges mest mulig slik at anlegget ikke styrer uønsket trafikk mot kjerneområdene for reindriftnæringen. Reiselivsopplegg i tilknytning til anlegget som kan medføre forstyrrelser for reindrift skal også avklares opp mot reindriftsinteressene. Selv om planforslagene ikke åpner for økt tilrettelegging eller aktivitet, vil det imidlertid være vanskelig å styre ferdsel og aktivitet som skjer på eget initiativ fra besøkende gjester. Det er vanskelig å forutsi hvordan denne aktiviteten vil utvikle seg, dersom Narvikfjellet med status som VM- og verdenscupanlegg blir et mer synlig og populært turistmål, kanskje både sommer og vinter. Dermed er det også en risiko for at ressursituasjonen for sommer- og vinterbeiter i distriktet generelt blir forringet.

Også når det gjelder driftssituasjonen for flytt- og trekkleier er distriktet under stort press. Topografien gjør det i utgangspunktet utfordrende å flytte rein mellom beiteområder. Tidligere kraftutbygginger, tilretteleggingen for turisme og friluftsliv rundt Fagernesfjellet sammen med utstrakt ferdsel i fjell- og utmarksområder gjør at distriktet er nær eller over tålegrensa for påvirkning også for funksjonsområder

for flytting og trekk av rein. Flytteleia rundt Fagernesfjellet er avgjørende for beitebruken og det øvrige flyttesystemet på Fagerneshalvøya. Rekkefølgekrav i områdeplan Fagernesfjellet (OF) som fastslår at det skal utarbeides en skriftlig avtale med reinbeitedistriktet om heisstopp når reinen trekker gjennom området før det kan gis brukstillatelse for heisen, sammen med tilpasninger av masteplasseringer for ny heis, vil være viktig for å sikre den framtidige funksjonen til flytteleia rundt Fagernesfjellet. Hvis flytt- og trekkleia rundt Skaret og Fagernestoppen (Čoalbmevárr) blir stengt, vil det få alvorlige konsekvenser for driftsmønsteret i distriktet. Dette vil skape merarbeid for reindriftsutøverne og i verste fall føre til at beiteområdene ytterst på Fagerneshalvøya ikke kan benyttes. Usikkerhetene rundt framtidig ferdsel og aktivitet i de øvre delene av anlegget omfatter også flytt- og trekkleiene. Rekkefølgekravet om avtale for heisstans kan imidlertid øke forutsigbarheten for reindriften ved bruk av denne flytteleia, sammenlignet med dagens situasjon.

Samlet vurderer vi at det er en risiko for at de planlagte tiltakene vil bidra til å øke den samlede belastningen i distriktet. Omfanget av økningen er vanskelig å fastslå. De forutsatte skadereduserende tiltakene som er innarbeidet i planforslaget vil trolig bidra til å redusere omfanget av økt samlet belastning. På enkelte områder kan tiltakene gi en mer forutsigbar driftssituasjon og potensielt en forbedring for distriktet. Risikoen for økt samlet belastning er likevel tatt høyde for i vurderingen av samlet konsekvens for reindrift (se kap. 8).

7.4.2 Forslag til skadereduserende tiltak

Vi foreslår følgende skadereduserende tiltak for å kompensere mulig økt samlet belastning i reinbeitedistriktet, som følge av de planlagte tiltakene:

- Regulere tråkking av skiløyper slik at løyene stopper ved Pumpvatnet og ikke fortsetter videre innover i Tøttadalen. Dette kan skjerme vinterbeitene her fra aktivitet og ferdsel.
- Redusere utbygging andre steder i kommunen, for å unngå ytterligere belastning på beiteressurser og driftssituasjonen i distriktet.

De foreslåtte tiltakene kan ikke innarbeides som en del av de to reguleringsplanforslagene for Fagernesfjellet. For at tiltakene skal kunne legges til grunn som skadereduserende tiltak i forbindelse med de aktuelle reguleringsplanforslagene, må Narvik kommune forplikte seg til gjennomføring av tiltakene gjennom selvstendige vedtak forut for et eventuelt vedtak av reguleringsplanene.

7.5 Usikkerhet ved konsekvensanalysen

Når det gjelder vurderinger av påvirkning og konsekvens for reindrift er det alltid knyttet noe usikkerhet til disse. Det er mange faktorer som sammen spiller inn på hvordan reinen responderer på ulike typer påvirkninger. Summen av ulike påvirkninger kan også være større enn effekten av hver enkelt påvirkning separat. Samtidig kan rein i gitte situasjoner venne seg til ulike former for tiltak og aktivitet. Vurderingene av påvirkning, konsekvens og samlet belastning støtter seg på den mest oppdaterte forskningen om påvirkning og forstyrrelse av rein sammen med de lokale reindriftsutøvernes erfaringer, for å sikre best mulig dokumentasjon og grunnlag for vurderingene. Ved usikkerhet er føre-var-prinsippet lagt til grunn for vurderingene.

Usikkerheten knyttet til dette konkrete prosjekt kan være stor. Selv om det i arealformål og bestemmelser for de to planforslagene er innarbeidet en rekke krav og tiltak av hensyn til reindriften, vil den faktisk påvirkning fra de planlagte tiltakene avhenge av hvor vidt de som drifter anlegget og reindriften lykkes med å finne gode, gjennomførbare løsninger i detaljprosjekteringen, inngå avtaler og opprettholde god informasjonsflyt i anleggs- og driftsfasen. Det innebærer også at begge parter ønsker og er villige til å samarbeide og å finne alternative løsninger, dersom forutsatte og foreslåtte tiltak ikke er tilstrekkelig for å ivareta hensynet til reindriften. Det kan for eksempel gjelde dersom de planlagte endringene faktisk øker aktiviteten inn i nye områder i større grad enn det denne utredningen har lagt til grunn.

Det ligger trolig en iboende interessekonflikt mellom Narvikfjellet Allmenn AS og Skjomen reinbeitedistrikt knyttet til bruken av områdene på Fagernesfjellet. Narvikfjellet ønsker trolig i utgangspunktet en utvikling av anlegget med flere besøkende, en større bredde i tilbudet av aktiviteter og et driftsgrunnlag som omfatter hele året. Denne utviklingen kan delvis overlapse med ønsket utvikling fra Narvik kommune, med økt turisme som kan gi flere arbeidsplasser og et økt inntektsgrunnlag for kommunen. Fra reinbeitedistriktets side er en slik utvikling i utgangspunktet ikke ønskelig. De er avhengig av at beiteområder, luftingsområder og flytt- og trekkleier på og rundt Fagernesfjellet fortsatt kan benyttes, for å sikre ressursgrunnlaget for den framtidige reindriften i distriktet. Også dette overlapper delvis med Narvik kommunes intensjoner, hvor de i kommuneplanens samfunnsdel slår fast at kommunen skal «sikre tilgang på areal til reindriftnæring» og at «Narvik har et ansvar for å synliggjøre, anerkjenne, ivareta og styrke den samiske tilstedeværelsen og kulturen» (se kap. 1.3.8).

Konsekvensanalysen i denne rapporten tar utgangspunkt i de tiltakene som faktisk er planlagt og tillatt i henhold til reguleringsplanforslagene, og ikke mulig framtidig utvikling. Samtidig blir det stadig pekt på at reindriftsarealene er under sterkt press, hvor en bit-for-bit utvikling gjør det utfordrende å vurdere de samlede konsekvensene ulike tiltak vil ha for ressurs- og driftssituasjonen for reindriften i framtiden. For å sikre god forutsigbarhet for alle parter, vil det i forbindelse med behandlingen av reguleringsplanforslagene være viktig å diskutere åpent de langsiktige utviklingsmålene for anlegget på Narvikfjellet. Planmyndigheten vil ha en viktig rolle i å følge opp at intensjonen om hensyn til reindriften i planforslagene blir fulgt opp i tilstrekkelig grad, både på kort og lang sikt.

8 Samlet vurdering av konsekvens for reindrift

Tabell 8-1. Samlet vurdering av konsekvens for hele utredningsalternativet med og uten skadereduserende tiltak, basert på sammenstilling av konsekvensgraden for hvert enkelt delområde.

	Alt. 0	Med forutsatte tiltak	Med foreslåtte tiltak
Delområde A	0	(- -)	(-)
Delområde B	0	0	0
Samlet belastning	0	Vinter- og sommerbeiter i distriktet er en begrenset ressurs, hvor samlet belastning allerede vurderes å være nær eller over tålegrensa for ytterligere negativ påvirkning. Økt aktivitet og ferdsel lenger opp i fjellområdet både sommer og vinter kan redusere verdi og funksjon for sentrale vinter- og sommerbeiter. Forutsatte tiltak vil trolig i stor grad bidra til å redusere risiko for økt samlet belastning, og på enkelte områder gi en mulig forbedring. Det er likevel vanskelig å forutsi hvordan aktiviteten vil utvikle seg dersom Narvikfjellet blir et mer populært turmål. Risikoen for noe økt samlet belastning må derfor legges til grunn for vurderingen av samlet konsekvens for reindrift.	Vurderingen tilsvarer som for alternativet med forutsatte tiltak. Vi vurderer imidlertid at de foreslåtte skadereduserende tiltakene vil redusere risikoen for at de planlagte tiltakene øker samlet belastning i vesentlig grad. Det gjelder særlig de foreslåtte kompensierende tiltakene mot økt samlet belastning (kap. 7.4.2). Disse kan bidra til å kompensere en økning i samlet belastning, dersom det skulle vise seg at aktiviteten rundt Fagernesfjellet øker, selv om dette ikke er intensjonen bak planforslagene.
Samlet vurdering	0	Stor negativ konsekvens	Noe negativ konsekvens
Begrunnelse	0	I henhold til håndbok V712 og kriteriene for fastsettelse av samlet konsekvens (Tabell 6-5 i Statens vegvesen, 2018) fremgår det at et alternativ skal få middels negativ konsekvens dersom delområder med konsekvensgrad 2 minus (-) dominerer. Konsekvensgraden for delområde A ligger i øvre del av skalaen. Når vi også vektlegger risikoen for noe økt samlet belastning, vurderer vi samlet at konsekvensen med forutsatte tiltak må settes til stor negativ konsekvens for reindrift. Delområde B er lite vektlagt i samlet vurdering, da området allerede har en begrenset funksjon for reindrift på grunn av påvirkninger fra infrastruktur og aktivitet i dagens situasjon.	I henhold til håndbok V712 og kriteriene for fastsettelse av samlet konsekvens (Tabell 6-5 i Statens vegvesen, 2018) fremgår det at et alternativ skal få noe negativ konsekvens hvis delområder har lave konsekvensgrader hvor konsekvensgrad 1 minus (-) dominerer. Risikoen for økt samlet belastning har ikke ført til en oppjustert samlet konsekvens her, siden de foreslåtte tiltakene inkluderer tiltak som vil kunne kompensere mot økningen. Samlet vurderer vi derfor at konsekvensen med foreslåtte tiltak blir noe negativ konsekvens for reindrift. Delområde B er lite vektlagt i samlet vurdering, da området allerede har en begrenset funksjon for reindrift på grunn av påvirkninger fra infrastruktur og aktivitet i dagens situasjon.
Rangering	1	3	2

9 Skadereduserende tiltak

Dette kapittelet oppsummerer forslag til skadereduserende tiltak som kan bidra til å redusere eller kompensere skade for reindrift i forbindelse med reguleringsendring for områdeplan Fagernesfjellet og detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen.

Forslagene er bygd opp rundt tiltakshierarkiet (se kap. 1.3.2). Tiltakshierarkiet er forankret og utdypet i konsekvensutredningsforskriften (2017) og Miljødirektoratets håndbok for konsekvensutredning av klima og miljø (2022a). I de tilfeller hvor det ikke er mulig å unngå skade, skal skaden begrenses eller de ødelagte områdene skal istandsettes. Som siste utvei kan kompensasjon vurderes. Rekkefølgen tiltakene blir presentert i nedenfor er derfor veiledende for hvilken prioritet disse har i henhold til tiltakshierarkiet.

9.1 Forutsatte tiltak

Tiltakene som er listet opp i dette avsnittet er tiltak som allerede er innarbeidet av hensyn til reindrift tidligere i prosessen eller som er forutsatt innarbeidet i planforslaget ved vurdering av påvirkning og konsekvens for fagtemaet.

9.1.1 Begrense

- Reguleringsbestemmelsene stiller krav om at maste plassering for ny stolheis skal fastsettes i samråd med reinbeitedistriktet.
- Reguleringsbestemmelsene stiller et rekkefølgekravet om at en skriftlig avtale for heisstopp i forbindelse med flytting av rein skal være på plass før det kan gis brukstillatelse for heisen.
- Bestemmelsesområdet hvor den nye tallerkenheisen kan etableres mot Andretoppen, er lagt slik i terrenget at heismaster ikke skal være synlig mot i Mørkhola og Nesan.
- Reguleringsbestemmelsene tillater kun at den nye tallerkenheisen med master, vaiere og tallerkenstenger står oppe i forbindelse med arrangementer, og disse skal tas ned når det ikke er arrangementer i anlegget. Heismastene skal plasseres slik at de er til minst mulig hinder for flytt- og trekkleiene for rein. Heisen kan benyttes av deltakere og funksjonærer tilknyttet arrangementer, og ikke andre brukere av anlegget.
- Reguleringsbestemmelsene stiller krav om naturlig revevegetering og bruk av vegetasjonstov og toppmasser med naturlig frøbank, samt naturlig landskaps- og terrengtilpasning ved tilbakeføring av områder etter endt anleggsarbeid.
- Reguleringsbestemmelsene avgrenser at motorisert ferdsel for drift og vedlikehold av de øvre delene av skianlegget kun er tillatt på snødekt mark.
- Reguleringsbestemmelsene slår fast at ferdsel ut av området skal tilrettelegges mest mulig slik at anlegget ikke styrer uønsket trafikk mot kjerneområdene for reindriftnæringen. Det skal ved de øvre toppstasjonene og på andre viktige punkt settes opp skilting som redegjør for hensyn til beiteområdene og ønsket turtrafikk. Det skal være oppslagsmulighet på disse skiltene for meddelelser fra blant annet reindriftsutøvere. Reiselivsopplegg i tilknytning til anlegget som kan medføre forstyrrelser for reindrift skal avklares opp mot reindriftsinteressene.
- Reguleringsbestemmelsene fastslår at det ved anleggsvirksomhet i øvre deler av området skal utvises stor aktsomhet med hensyn til rein. Anleggsarbeidet skal så langt det lar seg gjøre legges til de perioder hvor reinen ikke bruker området. Om dette ikke er mulig, skal det iverksettes avbøtende (skadereduserende) tiltak. Reinbeitedistriktet skal holdes løpende orientert om planlagt fremdrift av anleggsvirksomheten. Det skal sendes varsel om arbeid som skal gjøres ett år i forveien, slik at reiene kan planlegge bruken av området opp mot anleggsvirksomheten. Det er også stilt krav om tilbakeføring av anleggsveien etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt.
- Reguleringsbestemmelsene stiller krav om utarbeidelse av en anleggsplan for tiltakene innenfor områdene BSA 1-3 (OF) og hele planområdet for detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen. Anleggsplanen skal være ferdigstilt før igangsettingstillatelse kan gis og skal blant

annet avklare hvem som er ansvarlig for informasjon, henvendelser og samordningsmøter, avgrense anleggsområdet, avklare fremdrift, føringer, krav og skadeforebyggende tiltak, krav til anleggsgjennomføringen og sikringstiltak. Anleggsplanen skal utarbeides i samarbeid med reinbeitedistriktet.

- Reguleringsbestemmelsene slår fast at det skal utarbeides skriftlige avtaler med reinbeitedistriktet for anleggsarbeid og arrangementer, hvor mer detaljerte rutiner for kommunikasjon, varsling og skadereduserende tiltak kan innarbeides.

9.2 Foreslåtte tiltak

Tiltakene som listet opp i dette avsnittet er tiltak som er foreslått som følge av konsekvensutredningen for reindrift, men som ikke er innarbeidet i planforslaget.

9.2.1 Unngå

- Ha som hovedmålsetning for videre prosjektering å unngå etablering av midlertidig anleggsvei opp mot Fagernestoppen (Čoalbmevárri).

9.2.2 Begrense

- Innarbeide i anleggsplanen at områder hvor det er gjort inngrep i vegetasjon og beiteareal (inkl. anleggsvei og løypeareal) skal stenges av for ferdsel i revegeteringsfasen, for å sikre god gjenvekst. Avstengingen må skje i samråd med reinbeitedistriktet, slik at flytt- og trekkleiene ikke blir stengt når disse skal benyttes og for å unngå at rein setter seg fast i gjerdemateriale, e.l.
- I utarbeidelsen av anleggsplanen sikre at bygg, fundamenter og annen permanent teknisk infrastruktur som kan etableres innenfor bestemmelsesområde #2_2 (DFSA), blir utformet på en slik måte at de ikke blir til hinder for rein eller at reinen kan skade seg på de installasjonene som blir stående permanent over bakken.
- Stille krav om etterundersøkelser for tilbakeføring og revegetering av anleggsområder, samt for funksjonen til flytt- og trekkleier rundt Fagernesfjellet, fem år etter at anleggsarbeidet er ferdigstilt. Undersøkelsene kan bidra til å avdekke behov for å gjøre ytterligere skadereduserende tiltak, samt dokumentere verdifulle erfaringer for framtidige prosjekter.

9.2.3 Kompensere

- Regulere tråkking av skiløyper slik at løyene stopper ved Pumpvatnet og ikke fortsetter videre innover i Tøttadalen. Dette kan skjerme vinterbeitene her fra aktivitet og ferdsel.
- Redusere utbygging andre steder i kommunen, for å unngå ytterligere belastning på beiteressurser og driftssituasjonen i distriktet.

10 Referanser

- Andersen, O., Erikstad, L., & Bakkestuen, V. (2017). *Sumvirkninger ved bygging av vannkraft i Nordland. En analyse av virkninger på reindrift, friluftsliv, landskap og berørte naturtyper*. NINA Rapport 1404.
- Arctic Council. (2015). *Ottawa traditional knowledge principles by Arctic Council permanent participants*.
- Berg, M. (2018). *Nasjonal ramme for vindkraft - Temarapport om reindrift og annen samisk utmarksbruk*. NVE Rapport 58-2018.
- Brevik, R., Skarbø, K., Heiberg, E., & Aall, C. (2013). *Sumvirkninger av tekniske inngrep i umark. Kunnskapsstatus*. Vestlandsforskning rapport nr. 7/2013.
- Bull, K. S. (2020). *Reindriftsloven, lovkommentar*. Universitetsforlaget. Ajourført 01.06.2022. <https://juridika.no/lov/2007-06-15-40/kommentar>.
- Colman, J. E., Tsegaye, D., Flydal, K., Rivrud, I. M., Reimers, E., & Eftestøl, S. (2015). *High-voltage power lines near wild reindeer calving areas*. *European Journal of Wildlife Research* 61.
- COWI. (2014). *Fagrappport konsekvensutredning for reindrift Narvikfjellet*. COWI A/S.
- DBC arkitektur AS. (2018). *Planbeskrivelse med KU - Områdeplan for Fagernesfjellet - PLID 2012015*. Narvikgården AS.
- Eftestøl, S., & Colman, J. (2018). *Utbygging av småkraft og oppgradering av større anlegg i et reinbeiteområde - Utfordringer og muligheter*. VANNREIN-prosjektet. NVE Rapport 79/2018.
- Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K., & Colman, J. E. (2015). *From high voltage (300 kV) to higher voltage (420 kV) power lines: reindeer avoid construction activities*. *Polar Biology* 39.
- Eftestøl, S., Tsegaye, D., Flydal, K., & Colman, J. E. (2021). *Cumulative effects of infrastructure and human disturbance: a case study with reindeer*. *Landscape Ecol* 36 doi.org/10.1007/s10980-021-01263-1.
- Eira, I., & Sara, M. (2017). *Reindriftnæringens erfaringsbaserte kunnskap om reindrift og rovvilt*.
- Engelien, E., & Aslaksen, I. (2019). *Fysiske inngrep i samiske reinbeiteområder - Beregning av påvirkningssoner*. SSB Analyse 2020.
- Furrer, M., Meier, S. A., Jan, M., Franken, P., Sundset, M. A., Brown, S. A., . . . Huber, R. (2024). *Reindeer in the Arctic reduce sleep need during rumination*. *Current biology* 34(2), ss. 427-433. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cub.2023.12.012>.
- Fylkesmannsembetene. (2018). *Nasjonal ramme for vindkraft på land. Reindrifsvurderinger av analyseområder som berører samisk reindrift*. Utarbeidet av Fylkesmannen i Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark på oppdrag fra NVE.
- Geonorge. (u.d.). *Kartkatalogen*. <https://kartkatalog.geonorge.no/>.
- Grensereinbeiteoven. (1972). *Lov om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige*. (LOV-1972-06-09-31). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1972-06-09-31>.
- Gaare, E. (1998). *Kan vi beregne hvor mange rein beitene tåler? Foredrag på 10. nordiske reinforskningsskonferanse, 13.-15. mars 1998, Kautokeino, Norge*. Hentet fra Eptentrio Academic Publishing - UiT (25.11.2022): <http://septentrio.uit.no/index.php/rangifer/article/viewFile/1603/1506>
- ILO 169. (1989). *Konvensjon om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater ILO nr. 169 (norsk oversettelse)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/1989-06-27-2?q=ilo%20169>.
- Kartverket. (u.d.). *Norge i bilder 3D-kart*. Hentet fra Norgebilder.no (19.09.2023): <https://norgebilder.no/>
- KMD. (2021). *Veileder for kommuner og fylkeskommuner om konsultasjoner med samiske interesser*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e61425c39d6c46eabf448d1d2ebb71d2/veileder-for-kommuner-og-fylkeskommuner-om-konsultasjoner-med-samiske-interesser.pdf>.
- Konsekvensutredningsforskriften. (2017). *Forskrift om konsekvensutredninger*. (FOR-2017-06-21-854). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854>.
- Kosmo, A. J. (1998). *Forslag til ny distriktsinndeling i Nordland*. Utarbeidet på oppdrag fra Reindriftsforvaltningen.

- KVU Nord-Norge. (2022). *KVU for transportløsninger i Nord-Norge. Urfolks interesse og rettigheter. Del 1*. Statens vegvesen, Avinor, Jernbanedirektoratet og Kystverket. <https://www.vegvesen.no/globalassets/vegprosjekter/transport-og-samfunn/kvunordnorge/vedlegg/urfolks-interesser-og-rettigheter-kvu-nn.pdf>.
- Landbruksdirektoratet. (u.d.a). *Reindriften* arealbrukskart. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/reindrift/reindriften-arealbrukskart>.
- Landbruksdirektoratet. (u.d.b). *Ressursregnskapet for reindriftnæringen*. <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/rapporter/ressursregnskapet-for-reindriftnaeringen>.
- LMD. (2008). *Veileder for fastsetting av økologisk bærekraftig reintall*. Landbruks- og matdepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/lmd/vedlegg/brosjyrer_veiledere_rapporter/veileder_fastsetting_okologisk_baerekraftig_reintall_des_2008.pdf.
- LMD. (2021). *Reindrift og plan- og bygningsloven - Veileder M-0758 B*. Oppdatert 16.06.2022. Landbruks- og matdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/reindrift-og-plan-og-bygningsloven/id2846344/>.
- Miljødirektoratet. (2022). *Konsekvensutredninger for klima og miljø. Håndbok M-1941*. Revidert 01.09.2023. <https://www.miljodirektoratet.no/konsekvensutredninger>.
- Miljødirektoratet. (u.d.d). *Naturbase*. Hentet fra Miljødirektoratet.no (14.09.2023): <https://www.miljodirektoratet.no/tjenester/naturbase/>
- Narvik kommune. (2022). *Referat fra oppstartsmøte 01.03.2022 - Reguleringsendring av områdeplan Fagernesfjellet og regulering Fagernesfjellet. Referatdato 24.03.2022*.
- Narvik kommune. (2025a). *Plankart - Detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen. PlanID 2022003*. Oppdatert 20.02.2025.
- Narvik kommune. (2025b). *Plankart - Områdeplan Fagernesfjellet. PlanID 2012015*. Oppdatert 20.02.2025.
- Narvik kommune. (2025c). *Reguleringsbestemmelser - Detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen. PlanID 2022003*. Oppdatert 20.02.2025.
- Narvik kommune. (2025d). *Reguleringsbestemmelser - Områdeplan Fagernesfjellet. PlanID 2012015*. Oppdatert 20.02.2025.
- Narvik kommune. (u.d.). *Kommuneplan*. Publisert 02.03.2020. Sist endret 05.03.2024. <https://www.narvik.kommune.no/tjenester/plan-bygg-eiendom-kart-og-miljo/kommuneplan-kommunedelplaner-og-temaplaner/kommuneplan-2/>.
- NDLA. (u.d.). *Reindriftsåret*. Nasjonal digital læringsarena: <https://ndla.no/r/naturbasert-produksjon-og-tjenesteyting-na-nab-vg1/reindriftsaret/420061fc1c>.
- NIBIO Kilden. (u.d.). *Reindriftskart*. Hentet fra Kilden.nibio.no: <https://kilden.nibio.no/?topic=arealinformasjon&x=7195706.12&y=284337.75&zoom=0&bgLayer=graatone>
- Niia, L. (pers.med.). Teams-samtale med distriktsleder i Skjomen reinbeitedistrikt 02.05.2022.
- NIM. (2022). *Menneskerettslig vern mot inngrep i samiske bruksområder*. Norges institusjon for menneskerettigheter. NIM-R-2022-001. <https://www.nhri.no/2022/menneskerettslig-vern-mot-inngrep-i-samiske-bruksomrader/>.
- Nordland fylkeskommune. (2013). *Fylkesplan for Nordland 2013-2025*. <https://www.nfk.no/tjenester/planer-og-planlegging/regional-planlegging/regionale-planer-og-strategier/fylkesplan-for-nordland-2013-2025.58130.aspx>.
- Norsk Polarinstitutt. (2010). *Norwegian Arctic Climate Impact Assessment (NorACIA). Summaries from five sub-reports and the synthesis report*. Norsk Polarinstitutt Kortrapport 018. <https://brage.npolar.no/npolar-xmlui/bitstream/handle/11250/172991/Kortrapport18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- NVE Atlas. (2022). *Vannkraft - Vindkraft - Nettanlegg*. Hentet fra NVE Atlas (16.11.2022): <https://atlas.nve.no/Html5Viewer/index.html?viewer=nveatlas#>
- OED. (2016a). *Elous Vind Norge AS. Fred. Olsen Renewables AS - Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverker - klagesak*. Olje- og energidepartementet. <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201104174/1910185>.

- OED. (2016b). *Fred. Olsen Renewables AS - Kalvvatnan vindkraftverk i Bindal og Namskogan kommuner - klagesak.* Olje- og energidepartementet. <https://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/200801262/1905272>.
- Rasch, C. A. (2017). *Samlet belastning og reindrift. En studie av effekter av utbygging i Ildgruben reinbeitedistrikt.* Materoppgave NMBU.
- Reindriften. (2007). *Lov om reindrift.* (LOV-2007-06-15-40). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>.
- Skarin, A. (2012). *Sammanstilling av forskning gällande störningar på ren - med perspektiv på etablering av vindkraft i renskötselområdet.* SLU Rapport 292.
- Skjomen reinbeitedistrikt. (2020). *Distriktsplan for Skjomen reinbeitedistrikt 2020-2024.* Skjomen reinbeitedistrikt.
- SP. (1999). *Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller (norsk oversettelse).* Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_6#KAPITTEL_6.
- Statens vegvesen. (2018). *Konsekvensanalyser. Håndbok V712.* Oppdatert august 2021. <https://www.vegvesen.no/globalassets/fag/handboker/hb-v712-konsekvensanalyser-2021.pdf>.
- Statsforvalteren i Nordland. (u.d.). *Reindrift.* <https://www.statsforvalteren.no/nb/Nordland/landbruk-og-reindrift/Reindrift/>.
- Strand, O., Colman, J. E., Eftestøl, S., Sandström, P., Skarin, A., & Thomassen, J. (2017). *Vindkraft og reinsdyr - en kunnskapssyntese.* NINA Rapport 1305.
- Sweco. (2025a). *Planbeskrivelse - Detaljregulering Fagernesfjellet, Skaret - Andretoppen. PlanID 2022003.* Oppdatert 20.02.2025.
- Sweco. (2025b). *Planbeskrivelse - Reguleringsendring Områderegulering Fagernesfjellet. PlanID 2012015.* Oppdatert 20.02.2025.
- Tyler, N. J., Stokkan, K.-A., Hogg, C. R., Nellemann, C., & Vistnes, A. I. (2016). *Cryptic Impact: Visual detection of corona light and avoidance of power lines by reindeer.* Wildlife Society Bulletin 40(1).
- Tyler, N., Stokkan, K.-A., Hogg, C., Nellemann, C., Vistnes, A.-I., & Jeffery, G. (2014). *Ultraviolet vision and avoidance of power lines in birds and mammals.* Letters. Conservation Biology 28(3).
- Valio, T., Eira, A. J., & Granefjell, S. O. (2019). *Inngrepskartlegging og reindrifsfaglig utredning i forhold til Øyfjellet vindkraftverk.* Stiftelsen Protect Sápmi.
- Vistnes, I., Nellemann, C., & Bull, K. S. (2004). *Inngrep i reinbeiteland. Biologi, jus og strategier i utbyggingssaker.* NINA Temahefte 26.
- Aaheim, A., Dannevig, H., Ericsson, T., Oort, B., Innbjør, L., Rauken, T., . . . Heiberg, E. (2009). *Konsekvenser av klimaendringer, tilpasning og sårbarhet i Norge. Rapport til Klimatilpasningsutvalget.* CICERO Report 2009:04. https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmllui/bitstream/handle/11250/191946/CICERO_Report_2009-04.pdf?sequence=1&isAllowed=y.